COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE
Committee of Ministers
Comité des Ministres

D o h o v o r R a d y E u r ó p y
o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu

Výkladová správa

Preklad: Mgr. Maroš GARDOŇ, marec 2012

Odborná a jazyková recenzia: JUDr. PhDr. Branislav KADLEČÍK, apríl 2012

I. Úvod

1. Násilie na ženách vrátane domáceho násilia je jednou z najzávažnejších foriem rodovo podmieneného porušenia ľudských práv v Európe, ktorá je stále v tichosti prehliadaná. Domáce násilie - voči ďalším obetiam, ako sú deti, muži a starí ľudia - je ďalším skrytým javom, ktorému je vystavených príliš mnoho rodín na to, aby bol ignorovaný.

2. Pre Európu neboli zatiaľ definované miery výskytu, avšak mnohé členské štáty vykonávajú čoraz viac prieskumov, aby určili rozsah násilia na ženách na vnútroštátnej úrovni. Hoci sa jednotlivé postupy líšia, prehľad jednotlivých prieskumov naznačuje, že v skúmaných krajinách jedna pätina až jedna štvrtina všetkých žien počas svojho dospelého života sa aspoň raz stala obeťou fyzického násilia a viac ako jedna desatina sa stala obeťou sexuálneho násilia s použitím sily. Údaje týkajúce sa všetkých foriem násilia vrátane prenasledovania dosahujú až 45%. Väčšiu časť takýchto násilných činov majú na svedomí muži z ich najbližšieho spoločenského prostredia; najčastejšie ide o súčasných a bývalých partnerov.

3. Sekundárna analýza údajov podporuje konzervatívny odhad, že zhruba 12% až 15% všetkých žien nad 16 rokov bolo vo vzťahu, v ktorom sa vyskytlo domáce násilie. Mnohé ďalšie sú aj po rozchode stále vystavené fyzickému a sexuálnemu násiliu zo strany svojich bývalých partnerov, čo naznačuje, že pre veľký počet žien ukončenie takéhoto vzťahu nemusí nutne znamenať fyzickú bezpečnosť.

4. Domáce násilie na deťoch je veľmi rozšírené a štúdie odhalili súvislosť medzi domácim násilím na ženách a fyzickým zneužívaním a týraním detí, ako aj traumou, ktorú sledovanie domáceho násilia zanecháva na deťoch. Iné formy domáceho násilia, ako zneužívanie a týranie starších a domáce násilie na mužoch sa podľa spoľahlivých údajov vyskytujú iba zriedka.

5. Násilie na ženách je celosvetovým javom. Výbor pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien (Výbor CEDAW) Dohovoru Organizácie Spojených národov o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ďalej len CEDAW) vo svojom všeobecnom odporúčaní o násilí na ženách č. 19 (1992) pomohol zabezpečiť uznanie rodovo podmieneného násilia na ženách, ako jednej z foriem diskriminácie žien. V roku 1993 prijalo Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov Deklaráciu o odstránení násilia páchaného na ženách, ktorá položila základ pre medzinárodné opatrenia v oblasti násilia na ženách. V roku 1995 Pekinská deklarácia a akčná platforma označili odstránenie násilia na ženách spolu inými požiadavkami týkajúcimi sa rovnosti žien a mužov za strategický cieľ. V roku 2006 generálny tajomník OSN publikoval svoju hĺbkovú štúdiu zaoberajúcu sa všetkými formami násilia na ženách, kde identifikoval ich prejavy a medzinárodné právne rámce vzťahujúce sa na násilie na ženách a tiež spracoval podklady ohľadom „sľubných postupov“, ktoré sa ukázali ako úspešné v súvislosti s danou problematikou.

6. Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu, ako regionálny nástroj otvorený na ratifikáciu a pristúpenie nečlenských štátov dopĺňa a rozširuje normy ustanovené inými organizáciami pre ľudské práva v tejto oblasti. Medziamerický dohovor o predchádzaní, postihovaní a odstránení násilia na ženách prijatý v roku 1994 Organizáciou amerických štátov a protokol k Africkej charte práv človeka a ľudí prijatý v roku 2003 Africkou úniou sa tiež zaoberajú touto problematikou. Dohovor Rady Európy je podrobnejší a značne posilňuje opatrenia za účelom predchádzania a boja s násilím na ženách a domácim násilím na svetovej úrovni.

Činnosť Rady Európy

7. Jedným z hlavných cieľov Rady Európy, ktorá reprezentuje 47 členských štátov a ich 800 miliónov obyvateľov, je ochraňovať ľudské práva. Násilie na ženách vrátane domáceho násilia podkopáva základné hodnoty, na ktorých je založená Rada Európy.

8. Od roku 1990 Rada Európy, predovšetkým jej Riadiaci výbor pre rovnoprávnosť žien a mužov (CDEG) uskutočnil sériu iniciatív za účelom podpory ochrany žien pred násilím. V roku 1993 bola tretia ministerská konferencia o rovnosti medzi ženami a mužmi venovaná téme: *Stratégie na odstránenie násilia páchaného ženách v spoločnosti: média a iné prostriedky*.

9. Akčný plán boja proti násiliu páchanému na ženách, ktorý bol následne vytvorený, poskytol prvý komplexný strategický rámec pre štátne správy. Potom v roku 2002 nasledovalo prijatie odporúčania Výboru ministrov Rady Európy Rec(2002)5 členským štátom o ochrane žien proti násiliu. Odporúčanie predstavuje míľnik v tom, že po prvýkrát v Európe predkladá komplexnú stratégiu pre predchádzanie násiliu na ženách a ochranu obetí vo všetkých členských štátoch Rady Európy. Od roku 2002 slúži ako najdôležitejší referenčný text pre členské štáty na boj proti násiliu na ženách. Za účelom posúdenia pokroku je jeho vykonávanie pravidelne monitorované prostriedkami monitorovacieho rámca. Bolo uskutočnených niekoľko monitorovacích cyklov a ich výsledky boli vyhodnotené a publikované. Ukázalo sa, že predovšetkým v oblasti legislatívy, policajného vyšetrovania a stíhania bolo vykonaných množstvo opatrení za účelom zlepšenia odozvy trestného práva na násilie páchané na ženách. Napriek tomu je tu stále mnoho nedostatkov. V iných oblastiach, predovšetkým v súvislosti s poskytovaním služieb obetiam, sú akékoľvek náznaky pokroku zriedkavé.

10. Aby dali hlavy štátov a vlád členských štátov Rady Európy nový impulz na odstránenie násilia na ženách a pre opätovné potvrdenie svojej oddanosti tomuto cieľu, sa na treťom summite (16.-17. máj, Varšava) rozhodli uskutočniť veľkú kampaň ohľadom danej problematiky, navrhnutú a podrobne monitorovanú pracovnou skupinou Rady Európy na boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu, ktorej členov ustanovil generálny tajomník Rady Európy.

11. Kampaň sa uskutočnila na troch úrovniach: medzivládnej, parlamentnej a miestnej. Členské štáty boli vyzvané, aby uskutočnili výrazný pokrok v štyroch hlavných oblastiach: právne a politické opatrenia, podpora a ochrana obetí, zber údajov a zvyšovanie povedomia. Tiež boli vyzvané, aby uskutočnili národné kampane za účelom intervencie za dôraznejšie vykonávanie odporúčania Rec(2002)5 o ochrane žien proti násiliu, čo viac ako polovica členských štátov aj urobila.

12. Vďaka jedinečnej úlohe Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, ktoré pozostáva z delegácii zo všetkých 47 národných parlamentov, mala kampaň silný parlamentný rozmer. Veľa členov parlamentu, či už individuálne alebo spoločne, presadzovalo legislatívne zmeny za účelom ochrany žien pred rodovo podmieneným násilím. Organizovaním parlamentných rozpráv a rokovaní o násilí na ženách, ale aj v rozhovoroch pre média a verejných vyhláseniach, členovia parlamentu vo veľkej miere prispeli k zvyšovaniu povedomia v tejto oblasti. Členovia parlamentu mnohých členských štátov pokračujú v aktívnom presadzovaní zmien a vytvorili „Sieť kontaktných členov parlamentov“, ktorý sa zaväzujú bojovať s násilím na ženách na vnútroštátnej úrovni.

13. Kampaň odhalila závažnosť tohto problému v Európe, ale tiež poukázala na príklady dobrej praxe a iniciatívy v mnohých členských štátoch. Kampaň zvýšila povedomie medzi kľúčovými aktérmi a pomohla začleniť rôzne formy násilia páchaného na ženách do politickej agendy.

14. Okrem toho posúdenie vnútroštátnych opatrení na riešenie násilia na ženách, ktoré uskutočnila pracovná skupina, poukázalo na potrebu harmonizácie právnych noriem a zberu relevantných údajov s cieľom zabezpečiť, aby obete v Európe mohli čerpať z rovnakej úrovne ochrany a podpory. Pracovná skupina preto vo svojej záverečnej správe o činnosti (EG-TFV (2008) 6) odporučila, aby Rada Európy vytvorila dohovor o ľudských právach zameraný na predchádzanie a boj proti násiliu na ženách.

15. Okrem toho sa európski ministri spravodlivosti počas svojej 27. konferencie (12. - 13. október 2006, Jerevan, Arménsko) rozhodli posúdiť potrebu právneho nástroja Rady Európy na prevenciu násilia voči partnerovi, uvedomujúc si, že takéto násilie môže byť založené na diskriminujúcich predsudkoch na základe nerovností, ktoré sú založené na pohlaví, pôvode a ekonomickej závislosti. Na základe „Realizačnej štúdie pre vytvorenie dohovoru proti násiliu na ženách“ (CDPC (2007)09 rev) Európsky výbor pre otázky zločinnosti (CDPC) dospel k záveru, že takýto nástroj bude potrebný.

16. Parlamentné zhromaždenie dlhodobo zastáva pevné politické stanovisko proti všetkým formám násilia na ženách. Prijalo množstvo rezolúcii a odporúčaní o rôznych formách násilia na ženách a to menovite: rezolúciu 1247 (2001) o zmrzačovaní ženských genitálií, rezolúciu 1582 (2002) o domácom násilí, rezolúciu 1327 (2003) o takzvaných „zločinoch spáchaných v mene cti“, odporúčanie 1723 (2005) o nútených manželstvách a manželstvách detí, odporúčanie 1777 (2007) o sexuálne motivovaných útokoch spojených s „látkami uľahčujúcimi sexuálne zneužitie“, nedávnu rezolúciu 1654 (2009) o feminicídach a rezolúciu 1691 (2009) o znásilneniach žien vrátane znásilnení v manželstve.

17. Parlamentné zhromaždenie opätovne žiadalo o vytvorenie právne záväzných noriem na

predchádzanie, ochranu a trestné stíhanie najzávažnejších a najrozšírenejších foriem rodovo podmieneného násilia a vyjadrilo svoju podporu vytvoreniu návrhu Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu.

Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu

18. V reakcii na odporúčania pracovnej skupiny pre vytvorenie dohovoru o násilí na ženách a výsledky realizačnej štúdie o vytvorení dohovoru o násilí na partnerovi sa Výbor ministrov rozhodol vytvoriť multidisciplinárnu komisiu poverenú vypracovať právne záväzné normy, ktoré by zahŕňali obe tieto oblasti: násilie na ženách a domáce násilie.

19. V dôsledku toho delegáti ministrov Rady Európy prijali na svojom 1044. zasadnutí dňa 10. decembra 2008 podmienky pre zriadenie *Ad hoc výboru pre predchádzanie a boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu (CAHVIO)* za účelom prípravy jedného alebo viacerých právne záväzných nástrojov „na predchádzanie a boj proti domácemu násiliu vrátane špecifických foriem násilia na ženách, iných foriem násilia na ženách a na ochranu a podporu obetí takéhoto násilia, ako aj na stíhanie páchateľov". Delegáti ministrov tiež požadovali, aby Ad hoc výbor CAHVIO „do 30. júna 2009 predložil predbežnú správu o svojom stanovisku k skutočnostiam a obsahu navrhovaného nástroja(ov), pracovnom postupe a časovom harmonograme práce s cieľom umožniť Výboru ministrov v prípade potreby prijať rozhodnutie o týchto záležitostiach". Predbežná správa odrážala stanovisko Výboru, že dohovor je zameraný na odstránenie násilia na ženách. Okrem toho sa dohovor bude zaoberať domácim násilím, ktorému sú vystavené najmä ženy, pričom sa jeho ustanovenia budú vzťahovať na všetky obete domáceho násilia. Na svojom 1062. zasadnutí dňa 1. júla 2009, zástupcovia „vzali na vedomie predbežnú správu (...)" a „vyzvali CAHVIO, aby pokračoval vo svojej práci v súlade s pracovným plánom a časovým harmonogramom stanoveným v predbežnej správe a najmä, aby pripravilo nástroje navrhnuté v správe". V decembri 2009 na tomto základe CAHVIO začal rokovania o Dohovore o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu. CAHVIO zorganizoval šesť stretnutí, ktoré sa uskutočnili v decembri 2009 a februári, júni / júli, septembri, novembri a decembri 2010, aby sfinalizoval cieľom finalizácie textu

20. Text návrhu dohovoru bol schválený Ad hoc výborom CAHVIO počas jeho zasadnutia v decembri 2010 a odovzdaný Výboru ministrov za účelom predloženia Parlamentnému zhromaždeniu k vyjadreniu stanoviska. Dňa 11. marca 2011 Parlamentné zhromaždenie vyjadrilo svoje stanovisko k návrhu dohovoru.

21. V nadväznosti na odporúčanie Rec(2002)5 o ochrane žien proti násiliu dohovor po prvýkrát v Európe ustanovuje právne záväzné normy pre predchádzanie násiliu na ženách a domácemu násiliu, ochranu jeho obetí a potrestanie páchateľov. To vypĺňa značnú medzeru v oblasti ľudských práv žien a vyzýva zmluvné strany, aby rozšírili ochranu na všetky obete domáceho násilia. To zahŕňa aj odstránenie násilia na ženách v širšom kontexte dosiahnutia skutočnej rovnosti medzi ženami a mužmi, a tým výrazne prehlbuje uznanie násilia na ženách ako formy diskriminácie.

II Komentár k ustanoveniam dohovoru

Preambula

22. Preambula potvrdzuje záväzok signatárov v oblasti ľudských práv a základných slobôd. Pripomína len najdôležitejšie medzinárodné právne nástroje, ktoré sa priamo týkajú rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru v rámci Rady Európy a Organizácie Spojených národov.

23. Tieto medzinárodné právne nástroje a to najmä tie, ktoré vypracovala Rada Európy, boli vzaté do úvahy počas procesu rokovaní k tomuto dohovoru. Okrem toho autori mali na pamäti nasledujúce odporúčania Parlamentného zhromaždenia Rady Európy: odporúčanie 1450 (2000) o násilí na ženách v Európe, odporúčanie 1582 (2002) o domácom násilí páchanom na ženách, odporúčanie 1723 (2005) o nútených manželstvách a manželstvách detí, odporúčanie 1759 (2006) o vládach spojených v boji proti domácemu násiliu, odporúčanie 1777 (2007) o sexuálne motivovaných útokoch spojených s „látkami uľahčujúcimi sexuálne zneužitie", odporúčanie 1817 (2007) o vládach spojených v boji proti domácemu násiliu: zhodnotenie kampane v polovici obdobia, odporúčanie 1847 (2008) o boji proti násiliu na ženách: smerované k dohovoru Rady Európy, odporúčanie 1873 (2009) o sexuálnom násilí na ženách počas ozbrojeného konfliktu, odporúčanie 1868 (2009) o opatreniach na boj proti rodovo podmienenému porušovaniu ľudských práv vrátane únosov žien a dievčat, odporúčanie 1861 (2009) o

feminicídach, odporúčanie 1881 (2009) o naliehavej potrebe boja s takzvanými. „zločinmi spáchanými v mene cti“, odporúčanie 1887 (2009) o znásilneniach žien vrátane znásilnenia v manželstve, odporúčanie 1891 (2009) o migrujúcich ženách: osobitne ohrozených domácim násilím a odporúčanie 1905 (2010) o deťoch, ktoré sú svedkami domáceho násilia. Rovnako autori vzali do úvahy odporúčanie 260(2009) o boj proti domácemu násiliu na ženách a rezolúciu 279(2009) Kongresu miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy o boji proti domácemu násiliu na ženách.

24. Okrem toho boli rokovania inšpirované nasledovnými politickými vyhláseniami:

a. Deklarácia a akčný program prijatý na piatej európskej ministerskej konferencii o rovnosti žien a mužov (22. - 23. januára 2003, Skopje);

b. Akčný plán prijatý na treťom summite hláv štátov a vlád Rady Európy (16. - 17. mája 2005, Varšava);

c. Vyhlásenie „Urobme rodovú rovnosť realitou“ prijaté Výborom ministrov Rady Európy (12. mája 2009, Madrid);

d. Rezolúcia č. 1 o predchádzaní a riešení domáceho násilia prijaté na 29. konferencii ministrov spravodlivosti Rady Európy (18.-19. júna 2009, Tromsø, Nórsko);

e. Akčný plán a rezolúcia prijaté na 7. konferencii ministrov zodpovedných za rovnosť žien a mužov Rady Európy (24.-25. mája 2010, Baku);

f. Pekinská deklarácia a akčná platforma prijaté na štvrtej svetovej konferencii o ženách v roku 1995, celková správa ad hoc výboru z 23. osobitného zasadnutia Valného zhromaždenia OSN (Peking + 5 - politické vyhlásenie a výsledný dokument), rovnako ako politické vyhlásenie z 49. zasadnutia Komisie OSN pre postavenie žien z roku 2005 (Peking + 10) a 54. zasadnutia Komisie OSN pre postavenie žien z roku 2010 (Peking +15) a Ženy 2000: rodová rovnosť, rozvoj a mier pre 21. storočie.

25. Preambula ustanovuje základný cieľ dohovoru: vytvorenie Európy bez násilia na ženách a domáceho násilia. Za týmto účelom vytvára pevnú väzbu medzi dosiahnutím rodovej rovnosti a odstránením násilia na ženách. Na základe tohto predpokladu uznáva štrukturálny charakter násilia na ženách a tiež, že je prejavom historicky nerovných mocenských vzťahov medzi ženami a mužmi. Preambula tiež vytvára prostredie pre celý rad opatrení uvedených v dohovore, ktoré zahŕňajú odstránenie násilia na ženách v širšom kontexte boja proti diskriminácii žien a dosiahnutie rodovej rovnosti pred zákonom a v skutočnosti. Je taktiež nutné poznamenať, že pojem „diskriminácia žien“ by sa mal vykladať tak, aby nevytváral „žiadne rozdiely, vylúčenie alebo obmedzenia na základe pohlavia, čoho následkom, alebo účelom by bolo zníženie, alebo zrušenie uznávania, užívania alebo vykonávania ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej a občianskej oblasti, bez ohľadu na manželský stav, na základe rovnosti mužov a žien,“ ako je ustanovené v článku 1 Dohovoru CEDAW Autori mali zároveň v úmysle potvrdiť, že násilie na ženách a domáce násilie je možné vysvetľovať a chápať rôznymi spôsobmi, a to na štrukturálnej, skupinovej a individuálnej úrovni. Násilie na ženách a domáce násilie sú zložité javy a na ich pochopenie je nutné použiť kombináciu rôznych prístupov.

26. Autori chceli zdôrazniť, že násilie na ženách vážne porušuje a znižuje alebo ruší ženám užívanie ľudských práv, najmä ich základných práv na život, bezpečnosť, slobodu, dôstojnosť a fyzickú a emocionálnu integritu, a preto ho vlády nemôžu ignorovať. Okrem toho uznali, že násilie negatívne postihuje nielen ženy, ale aj celú spoločnosť a z toho dôvodu je potrebné v tejto veci bezodkladne konať. Nakoniec zdôraznili skutočnosť, že niektoré skupiny žien, ako sú ženy a dievčatá so zdravotným postihnutím, sú často vystavené väčšiemu riziku násilia, zranenia, zneužívania, zanedbávania alebo nedbanlivého zaobchádzania, týrania alebo zneužívania, a to ako v rámci domova, tak aj mimo neho.

27. Okrem vyjadrenia súhlasu s tým, že násilie na ženách vrátane domáceho násilia na ženách je výrazne rodový jav si signatári jasne uvedomujú, že muži a chlapci tiež môžu byť obeťami domáceho násilia, a že takéto násilie by sa malo tiež riešiť. Pokiaľ ide o deti uznáva sa, že nemusia byť priamo zasiahnuté násilím, aby ich bolo možné považovať za obete, keďže to, že sú svedkami domáceho násilia je dostatočne traumatizujúce, aby im mohlo byť priznané postavenie obete.

28. Autori chceli zdôrazniť, že záväzky obsiahnuté v tomto dohovore nevyžadujú, aby zmluvné strany prijali opatrenia, ktoré sú v rozpore s ústavnými zákonmi a základnými princípmi súvisiacimi so slobodou tlače a slobodou prejavu v iných médiách.

29. Je dôležité poznamenať, že opatrenia obsiahnuté v dohovore sa nedotýkajú pozitívnych záväzkov štátov chrániť práva uznané Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len EDĽP). Opatrenia by mali tiež zohľadňovať čoraz obsiahlejšiu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá ustanovuje dôležité normy v oblasti násilia na ženách, a ktorá pomohla autorom vypracovať rad pozitívnych záväzkov a opatrení potrebných na zamedzenie tomuto násiliu.

Časť I - Ciele, vymedzenie pojmov, rovnosť, nediskriminácia, všeobecné záväzky

Článok 1– Ciele Dohovoru

30. Odsek 1 ustanovuje ciele dohovoru. Odsek 1 (a) ustanovuje za konkrétne ciele dohovoru: ochranu žien proti všetkým formám násilia, ako aj predchádzanie, stíhanie a odstránenie násilia na ženách a domáceho násilia.

31. V súlade s uznaním obsiahnutým v preambule, že existuje spojitosť medzi odstránením násilia na ženách a dosiahnutím rodovej rovnosti pred zákonnom a v skutočnosti odsek 1 (b) stanovuje, že dohovor prispeje k odstráneniu všetkých foriem diskriminácie žien a podporí skutočnú rovnoprávnosť medzi ženami a mužmi. Autori považovali za dôležité, toto jasne ustanoviť toto za jeden z cieľov tohto dohovoru.

32. Odsek 1 (c) odráža potrebu komplexného prístupu k ochrane a pomoci všetkým obetiam násilia na ženách a domáceho násilia. Formy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru majú pre obete ničivé následky. Je potrebné vytvoriť komplexný rámec nielen za účelom zabezpečenia lepšej ochrany obetí, obnovenia ich fyzického a psychického zdravia, ale tiež aby im bolo umožnené opätovne vybudovať svoj život. Tento rámec by sa mal zakladať na prístupe založenom na ľudských právach.

33. Odsek 1 (d) sa zaoberá medzinárodnou spoluprácou, ktorá je podrobne špecifikovaná v časti VIII. Medzinárodná spolupráca sa neobmedzuje iba na právnu spoluprácu v trestnoprávnych a občianskoprávnych veciach, ale aj na výmenu informácií s cieľom predchádzania trestným činom uvedeným v tomto dohovore a na ochranu pred bezprostrednou ujmou.

34. Odstránenie násilia si v rámci integrovaného prístupu vyžaduje rozsiahlu medzirezortnú spoluprácu. Zabezpečenie tohto prístupu s cieľom predchádzať a bojovať proti násiliu je, ako posledný cieľ tohto dohovoru, stanovené v odseku 1 (e). Zaoberajú sa ním časť II a ďalšie časti tohto dohovoru.

35. Odsek 2 zdôrazňuje, že na zabezpečenie účinného vykonávania ustanovení zmluvnými stranami, dohovor zriaďuje osobitný kontrolný mechanizmus. Je to prostriedok na zabezpečenie dodržiavania dohovoru zmluvnými stranami a tiež záruka dlhodobej účinnosti dohovoru (pozri poznámky ku časti IX).

Článok 2 – Rozsah pôsobnosti dohovoru

36. Odsek 1 uvádza, že tento dohovor je zameraný na všetky formy násilia na ženách, čo zahŕňa aj domáce násilie na ženách. Autori považovali za dôležité zdôrazniť, že väčšina obetí domáceho násilia sú ženy.

37. Ustanovenie o rozsahu pôsobnosti dohovoru obsiahnuté v odseku 2 podnecuje zmluvné strany, aby uplatňovali tento dohovor aj na domáce násilie na mužoch a deťoch. Je teda na zmluvných stranách, aby sa rozhodli, či rozšíriť pôsobnosť dohovoru na tieto obete. Môžu tak urobiť spôsobom, ktorý považujú za najvhodnejší, pričom zohľadnia predovšetkým ich špecifickú vnútroštátnu situácii a vývoj v spoločnosti. Avšak s cieľom zamerať sa na rôzne formy rodovo podmieneného násilia na ženách odsek 2 vyžaduje, aby strany pri vykonávaní dohovoru venovali osobitnú pozornosť obetiam tejto formy násilia. To znamená, že rodovo podmienené násilie na ženách vo svojich rôznych podobách, jednou z ktorých je domáce násilie, musí stáť v centre všetkých opatrení prijatých pri vykonávaní tohto dohovoru.

38. Základné princípy medzinárodného humanitárneho práva a Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu, na ktoré odkazuje preambula dohovoru, potvrdzujú podľa medzinárodného práva individuálnu trestnoprávnu zodpovednosť za násilie ku ktorému dochádza predovšetkým (ale nie výhradne) v priebehu ozbrojeného konfliktu. Článok 7 Rímskeho štatútu (zločiny proti ľudskosti spáchané ako súčasť rozsiahleho alebo systematického útoku namiereného proti civilnému obyvateľstvu) a článku 8 (vojnové zločiny) zahŕňajú násilné trestné činy, ako je znásilnenie a sexuálne násilie, páchané z veľkej časti na ženách. Avšak ustanovenia týkajúce sa foriem násilia, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor zostávajú v platnosti aj počas ozbrojeného konfliktu alebo okupácie. Odsek 3 preto ustanovuje ďalšie uplatňovanie tohto dohovoru počas ozbrojeného konfliktu, ako doplnenie zásad medzinárodného

humanitárneho práva a medzinárodného trestného práva.

Článok 3 – Vymedzenie pojmov

39. Článok 3 uvádza niektoré vymedzenia pojmov, ktoré sú použité v tomto dohovore.

Vymedzenie pojmu „násilie na ženách“

40. Z vymedzenia pojmu „násilie na ženách“ jasne vyplýva, že na účely tohto dohovoru je násilie na ženách chápané, ako porušenie ľudských práv a forma diskriminácie. To je v súlade s cieľom tohto dohovoru ustanovenom v článku 1 (b), čo je potrebné mať na pamäti pri vykonávaní dohovoru. Druhá časť vymedzenia pojmu je rovnaká, ako je obsiahnuté v odporúčaní Rady Európy Rec(2002) 5 Výboru ministrov členským štátom o ochrane žien proti násiliu, všeobecnom odporúčaní Výboru CEDAW č. 19 o násilí na ženách (1992), ako aj v článku 1 Deklarácie Organizácie Spojených národov o odstránení všetkých foriem násilia na ženách. Autori ju však rozšírili tak, aby zahŕňala pojem „ekonomická ujma“, ktorý je spojený s psychickým násilím.

Vymedzenie pojmu „domáce násilie“

41. Článok 3 (b) uvádza vymedzenie pojmu domáce násilie, ktoré sa vzťahuje na činy fyzického, sexuálneho, psychického či ekonomického násilia medzi členmi rodiny alebo v rámci domácej jednotky bez ohľadu na biologické, alebo právne rodinné väzby. V súlade s obsahom odseku 40 môže byť ekonomické násilie spojené s psychickým násilím. Domáce násilie zahŕňa predovšetkým dva druhy násilia: násilie páchané intímnym partnerom, ktoré sa vyskytuje medzi súčasnými alebo bývalými manželmi alebo partnermi a medzigeneračné násilie, ktoré sa vyskytuje medzi rodičmi a deťmi. Ide o rodovo neutrálne vymedzenie pojmu, ktoré zahŕňa obete a páchateľov oboch pohlaví.

42. Domáce násilie páchané intímnym partnerom zahŕňa fyzické, sexuálne, psychické alebo ekonomické násilie medzi súčasnými alebo bývalými manželmi, ako aj súčasnými alebo bývalými partnermi. To predstavuje jednu z foriem násilia, ktorá postihuje predovšetkým ženy, a ktorá je preto výrazne rodovo podmienená. Hoci pojem „domáce“ sa môže javiť ako obmedzujúci v súvislosti kontextom, v ktorom môže dôjsť k takémuto násiliu, autori uznali, že násilie často pokračuje aj po skončení vzťahu, a preto sa zhodli, že spoločný pobyt obete a páchateľa sa nevyžaduje. Medzigeneračné domáce násilie zahŕňa fyzické, sexuálne, psychické a ekonomické násilie páchané osobou na svojom dieťati alebo rodičovi (zneužívanie a týranie starších), či ako násilie medzi akýmikoľvek inými dvomi alebo viacerými členmi rodiny, ktorí sú príslušníkmi rôznych generácií. Opäť platí, že spoločný pobyt obete a páchateľa sa nevyžaduje.

Vymedzenie pojmu „rod“

43. Keďže dohovor stanovuje záväzok predchádzať a bojovať proti násiliu na ženách v širšom rámci zameranom na dosiahnutie rovnosti medzi ženami a mužmi, autori považovali za dôležité definovať pojem „rod“. V kontexte tohto dohovoru pojem „rod“, ktorý zahŕňa mužské a ženské pohlavie, vysvetľuje, že existuje súbor spoločnosťou vytvorených rolí, vzorov správania sa, činností a vlastností, ktoré daná spoločnosť považuje za vhodné pre ženy a mužov; Výskum ukázal, že určité role a stereotypy znásobujú nežiaduce a škodlivé praktiky a prispievajú k tomu, aby bolo násilie na ženách považované za prijateľné. Na prekonanie týchto rodových rolí, článok 12 (1) formuluje ako všeobecný záväzok na predchádzanie násiliu, odstránenie predsudkov, zvykov, tradícií a ďalších praktík, ktoré sú založené na myšlienke podradenosti žien alebo na stereotypných rodových roliach. Inde, ako základ pre všetky opatrenia na ochranu a podporu obetí, dohovor vyžaduje rodové chápanie násilia na ženách a domáceho násilia. To znamená, že tieto formy násilia je potrebné riešiť v kontexte prevládajúcej nerovnosti medzi ženami a mužmi, existujúcimi stereotypmi, rodovými rolami a diskrimináciou žien, aby bolo možné zodpovedajúcim spôsobom reagovať na zložitosť tohto javu. Pojem „rod“ podľa tohto vymedzenia nenahrádza pojmy „ženy“ a „muži“ použité v dohovore.

Vymedzenie pojmu „rodovo podmienené násilie na ženách“

44. Pojem „rodovo podmienené násilie na ženách“ sa používa v dohovore a označuje násilie proti žene, pretože je žena alebo ktoré postihuje predovšetkým ženy. Od iných foriem násilia sa odlišuje tým, že pohlavie obete je hlavným motívom násilných činov uvedených v písm. a). Inými slovami, rodovo podmienené násilie označuje akúkoľvek ujmu spôsobenú žene, ktorá je príčinou a zároveň následkom

nerovných mocenských vzťahov založených na viditeľných rozdieloch medzi ženami a mužmi vedúcich k podriadenému postaveniu žien tak vo verejnej, ako aj v súkromnej oblasti. Tento typ násilia je hlboko zakorenený v sociálnej a kultúrnej štruktúre, normách a hodnotách, ktorými sa riadi spoločnosť a je často podporovaný kultúrou popierania a mlčania. Použitie výrazu „rodovo podmienené násilie na ženách "sa v tomto dohovore chápe ako ekvivalent výrazu „ rodovo podmienené násilie", ktorý sa používa vo všeobecnom odporúčaní č. 19 Výboru CEDAW o násilí na ženách (1992), Deklarácii Organizácie Spojených národov o odstránení násilia páchaného na ženách prijatej Valným zhromaždením v roku (1993) a odporúčaní Rec(2002)5 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o ochrane žien proti násiliu (2002). Výraz je nutné chápať ako zameraný na ochranu žien pred násilím vyplývajúcim z rodových stereotypov, ktoré zahŕňa predovšetkým ženy.

Vymedzenie pojmu „obeť"

45. Dohovor obsahuje veľké množstvo odkazov na obete. Pojem „obeť" sa vzťahuje na obete násilia na ženách a obete domáceho násilia, ako je uvedené v článku 3 (a) a článku 3 (b). Zatiaľ čo iba ženy a dievčatá môžu byť obeťami násilia na ženách, obeťami domáceho násilia môžu byť muži a ženy, rovnako ako aj deti. V súlade s inými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach sa pod pojmom „dieťa" rozumie osoba mladšia ako osemnásť rokov. Pojem „obeť" by sa mal chápať v súlade s rozsahom pôsobnosti tohto dohovoru.

Vymedzenie pojmu „ženy"

46. Vedomí si toho, že mnohé z foriem násilia na ktoré sa vzťahuje dohovor sú namierené proti ženám a dievčatám, autori nemali v úmysle obmedziť uplatňovanie tohto dohovoru iba na dospelé obete. Písm. f) preto jasne uvádza, že pojem „žena" zahŕňa aj dievčatá mladšie ako osemnásť rokov.

47. Tento dohovor je dohodou medzi štátmi, z ktorej im vyplývajú záväzky. Ustanovenia obsiahnuté v článkoch 3 a 4 nevytvárajú žiadne nové práva, ale objasňujú uznané ľudské práva. Všetky povinnosti jednotlivcov budú vyplývať z legislatívy a iných opatrení, ktoré zmluvné strany prijmú v súlade s týmto dohovorom.

Článok – 4 Základné práva, rovnoprávnosť a nediskriminácia

48. Odsek 1 ustanovuje zásadu, že každý človek má právo žiť bez násilia vo verejnej aj súkromnej oblasti. S ohľadom na zameranie tohto dohovoru autori považovali za dôležité zahrnúť konkrétny záväzok podporovať a chrániť toto právo žien, ktoré sú hlavnými obeťami rodovo podmieneného násilia.

49. Diskriminácia žien poskytuje živnú pôdu pre toleranciu násilia na ženách. Všetky opatrenia za účelom predchádzania a boja proti násiliu na ženách musia presadzovať zásadu rovnosti medzi ženami a mužmi a len skutočná rovnoprávnosť zabráni v budúcnosti takémuto násiliu. V rozsudku *Opuz proti Turecku* Európsky súd pre ľudské práva prejednal vzťah medzi diskrimináciou a násilím na ženách a rozhodol, že rodovo podmienené násilie predstavuje formu diskriminácie, pretože postihuje predovšetkým ženy, pričom tie neboli chránené zákonom za rovnakých podmienok ako muži.

50. Z týchto dôvodov odsek 2 potvrdzuje zásadu skutočnej rovnoprávnosti medzi ženami a mužmi tým, že požaduje, aby zmluvné strany nielen odsúdili všetky formy diskriminácie žien, ale tiež zakotvili zásadu rovnosti pred zákonom, zabezpečili jej realizáciu v praxi, ako aj zákonom zakázali diskrimináciu a zrušili všetky diskriminujúce zákony a praktiky. Uznáva tiež, že užívanie práva na život bez násilia je spojené so záväzkom zmluvných strán zabezpečiť rovnoprávnosť medzi ženami a mužmi, aby mohli vykonávať a užívať všetky občianske, politické, hospodárske, sociálne a kultúrne práva, ako je to uvedené v dokumentoch Rady Európy týkajúcich sa ľudských práv, najmä v EDĽP a jeho protokoloch a Európskej sociálnej charte a ďalších medzinárodných dokumentoch, najmä Dohovore CEDAW, ktorých sú zmluvnými stranami.

51. Je dôležité poznamenať, že tento odsek poskytuje zmluvným stranám dve možnosti ako splniť požiadavku právneho zakotvenia princípu rovnoprávnosti žien a mužov: ústavným dodatkom alebo začlenením princípu do iného legislatívneho aktu. Okrem toho záväzok zabezpečiť praktickú realizáciu rovnoprávnosti žien a mužov rieši skutočnosť, že zakotvenie v práve je často nedostatočné, a že na vykonanie tejto zásady zmysluplným spôsobom sú potrebné praktické opatrenia.

52. Odsek 3 zakazuje diskrimináciu pri vykonávaní dohovoru zmluvnými stranami. Význam

diskriminácie je totožný s tým, ktorý sa uvádza v článku 14 EDĽP. Zoznam dôvodov nediskriminácie čerpá z článku 14 EDĽP, ako aj zo zoznamu uvedenom v Protokole č. 12 k EDĽP. Je potrebné zdôrazniť, že Európsky súd pre ľudské práva uplatnil článok 14 na dôvody diskriminácie, ktoré nie sú výslovne uvedené v tomto ustanovení (pozri napríklad, čo sa týka diskriminácie na základe sexuálnej orientácie, rozsudok z 21. decembra 1999 v prípade *Salgueiro da Silva Mouta proti Portugalsku*).

53. V zmysle tejto judikatúry autori mali v úmysle pridať nasledujúce dôvody nediskriminácie, ktoré majú veľký význam pre predmet tohto dohovoru: rod, sexuálna orientácia, rodová identita, vek, zdravotný stav, zdravotné postihnutie, manželský stav a postavenie migranta alebo utečenca, alebo iné postavenie, čo znamená, že ide o otvorený zoznam. Výskum správania smerujúceho k vyhľadaniu pomoci obeťami násilia na ženách a domáceho násilia, ale aj poskytovania služieb v Európe ukazuje, že diskriminácia určitých skupín obetí je stále rozšírená. Ženy môžu pri ohlasovaní činu rodovo podmieneného násilia stále pociťovať diskrimináciu zo strany orgánov činných v trestnom konaní alebo súdov. Rovnako homsexuálne a bisexuálne osoby, ktoré sú obeťami domáceho násilia sú často vylúčené z podporných služieb z dôvodu ich sexuálnej orientácie. Niektoré skupiny jednotlivcov sa taktiež môžu stať obeťami diskriminácie na základe rodovej identity, čo jednoducho povedané znamená, že rod s ktorým sa stotožňujú nezodpovedá pohlaviu, s ktorým sa narodili. To zahŕňa kategórie jednotlivcov, ako sú transrodové alebo transexuálne osoby, osoby obliekajúce sa do šiat považovaných za vhodné pre opačné pohlavie, transvestitov a ďalšie skupiny osôb, ktoré nezodpovedajú tomu, čo spoločnosť začleňuje do kategórie „muž“ alebo „žena“. Okrem toho môžu byť migranti alebo utečenci ženského pohlavia,vzhľadom na ich pobytový status, tiež vylúčení z podporných služieb. Je dôležité zdôrazniť, že ženy zvyknú byť vystavené viacnásobnej diskriminácii, ako v prípade žien so zdravotným postihnutím a / alebo žien, ktoré sú príslušníkmi etnických menšín, rómskych žien, žien nakazených HIV / AIDS. Rovnaké je to aj v prípade, keď sa stanú obeťami rodovo podmieneného násilia.

54. Rozsah zákazu diskriminácie, ktorý je uvedený v odseku 3, je oveľa viac limitovaný ako zákaz diskriminácie žien uvedený v odseku 2 tohto článku. To si vyžaduje, aby sa zmluvné strany zdržali diskriminácie pri vykonávaní ustanovení tohto dohovoru, zatiaľ čo odsek 2 vyzýva zmluvné strany, aby odsúdili diskrimináciu v oblastiach, ktoré sú nad rámec dohovoru.

55. Odsek 4 odkazuje na osobitné opatrenia, ktoré zmluvná strana tohto dohovoru môže uskutočniť za účelom zlepšenia ochrany žien pred rodovo podmieneným násilím - opatrenia, z ktorých by mali prospech iba ženy. Toto ustanovenie neruší všeobecný zákaz diskriminácie. Na základe článku 4 Dohovoru CEDAW tento odsek ustanovuje, že osobitné opatrenia, ktorých cieľom je prevencia a ochrana žien pred rodovo podmieneným násilím a ktoré sa nevzťahujú na mužov nepredstavujú formu diskriminácie. To je v súlade s poňatím diskriminácie v zmysle jej výkladu Európskym súdom pre ľudské práva v jeho judikatúre týkajúcej sa článku 14 EDĽP. Táto judikatúra predovšetkým objasnila, že nie každá odlišnosť alebo rozdiel v zaobchádzaní predstavuje diskrimináciu. Ako už Súd uviedol, napríklad v rozsudku *Abdulaziz, Cabales and Balkandali proti Spojenému kráľovstvu* , *„rozdiel v zaobchádzaní je považovaný za diskrimináciu, ak nemá žiadne objektívne a rozumné opodstatnenie, t.j. ak nesleduje legitímny cieľ alebo pokiaľ nie je zachovaná primeraná proporcionalita medzi použitými prostriedkami a cieľom, ktorý je potrebné dosiahnuť*“. Skutočnosť, že ženy sú obeťami rodovo podmieneného násilia vrátane domáceho násilia vo výrazne väčšej miere než muži, je možné považovať za objektívne a rozumné opodstatnenie pre použitie zdrojov a prijatie osobitných opatrení prospešných iba pre ženy.

56. Pozri tiež odsek 47.

Článok 5 – Štátne záväzky a náležitá starostlivosť

57. Podľa medzinárodného práva je štát zodpovedný za spáchanie medzinárodne protiprávneho činu, za ktorý nesie zodpovednosť na základe protiprávneho konania svojich verejných činiteľov, ako je príslušníci polície, pracovníci imigračného úradu a príslušníci väzenskej stráže. Táto zásada je uvedená v článkoch Komisie pre medzinárodné právo o zodpovednosti štátov za medzinárodne protiprávne konanie (2001), ktoré sú všeobecne uznávané ako medzinárodné obyčajové právo. Podľa medzinárodného humanitárneho práva má štát aj negatívne, aj pozitívne povinnosti: štátni úradníci musia rešpektovať zákon a zároveň sa zdržať medzinárodne protiprávneho konania a musia chrániť jednotlivca pred takýmto konaním iných neštátnych aktérov. Článok 5 odsek 1 sa zaoberá záväzkom štátu zabezpečiť, aby sa štátne orgány, štátni zamestnanci a úradníci, inštitúcie a iné orgány konajúce v mene štátu zdržali násilných činov na ženách, keďže odsek 2 stanovuje povinnosť zmluvných strán vykonávať náležitú

starostlivosť v súvislosti s činmi v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru a boli spáchané neštátnymi aktérmi. V oboch prípadoch platí, že ak tak neurobia zodpovednosť nesie štát.

58. Požiadavka náležitej starostlivosti v súvislosti s násilím na ženách bola prijatá vo viacerých medzinárodných dokumentoch o ľudských právach, výkladoch a rozhodnutiach. Zahŕňajú všeobecné odporúčanie č. 19 Výboru CEDAW o násilí na ženách (1992), článok 4 Deklarácie Organizácie Spojených národov o odstránení násilia páchaného na ženách prijatej Valným zhromaždením OSN v roku 1993, Dohovor o predchádzaní násiliu na ženách (Dohovor z *Belém do Pará*, 1994) prijatý Organizáciou amerických štátov, ako aj odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy Rec(2002)5 členským štátom o ochrane žien proti násiliu (2002). Okrem toho obsah článku 5 odráža judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Vo svojej nedávnej judikatúre o domácom násilí Súd prijal záväzok náležitej starostlivosti (pozri rozsudok v prípade *Opuz proti Turecku*, 2009). Ustanovil, že pozitívny záväzok chrániť právo na život (článok 2 EDĽP) vyžaduje, aby štátne orgány vykonávali náležitú starostlivosť, napríklad preventívnymi operatívnymi opatreniami, pokiaľ ide o ochranu jednotlivca, ktorého život je v ohrození.

59. Za predpokladu takéhoto vývoja v oblasti medzinárodného práva a judikatúry autori považovali za dôležité zakotviť v tomto dohovore princíp náležitej starostlivosti. Nie je to záväzok zameraný na výsledok, ale na prostriedky. Zmluvné strany sú povinné pripraviť odpoveď na všetky formy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru spôsobom, ktorý umožňuje príslušným orgánom aktívne predchádzať, vyšetrovať, trestať a poskytovať odškodnenie za tieto násilné činy. Ak tak neurobia, štát preberá zodpovednosť za konanie, za ktoré inak nesie výhradnú zodpovednosť neštátny aktér. Keďže násilie na ženách páchané neštátnymi aktérmi porušuje ľudské práva, ako sa uvádza v článku 2, pričom zmluvné strany majú povinnosť prijať legislatívne a iné opatrenia potrebné na vykonávanie náležitej starostlivosti za účelom predchádzania, vyšetrovania, trestania a poskytovania odškodnenia za násilné činy v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, ako aj poskytovania ochrany obetiam; ak tak neurobia porušujú a znižujú alebo rušia užívanie ľudských práv a základných slobôd.

60. Pojem „odškodnenie“ môže zahŕňať rôzne formy odškodnenia podľa medzinárodného humanitárneho práva, ako napríklad navrátenie do pôvodného stavu, kompenzácia, rehabilitácia, náprava a záruka, že sa takéto násilné činy nebudú opakovať. Pokiaľ ide o kompenzáciu je dôležité poznamenať, že táto forma odškodnenia bude poskytovaná výhradne zmluvnou stranou za podmienok ustanovených v článku 30 (2) tohto dohovoru. Napokon pojem „neštátny aktér“ označuje súkromné osoby - pojem, ktorý je použitý v bode II odporúčania Rady Európy Rec (2002)5 o ochrane žien proti násiliu.

Článok 7 - Komplexná a koordinovaná politika

61. Vzhľadom k tomu, že sa článok 6 sa nachádza v časti I, ktorá sa tiež zaoberá všeobecnými záväzkami zmluvných strán, sa jeho pôsobnosť vzťahuje na všetky ostatné články tohto dohovoru. Tento záväzok je dvojakej povahy. Na jednej strane si vyžaduje, aby zmluvné strany zabezpečili uplatňovanie rodovej perspektívy nielen pri navrhovaní opatrení pri vykonávaní tohto dohovoru, ale aj pri hodnotení ich vplyvu. To znamená, že posudzovanie rodového vplyvu musí byť vykonané vo fáze plánovania akéhokoľvek opatrenia, ktoré zmluvná strana prijme pri vykonávaní tohto dohovoru. To ďalej znamená, že počas fázy vyhodnocovania sú zmluvné strany povinné zistiť, či majú ustanovenia rozdielny dopad na mužov a ženy.

62. Na druhej strane tento článok vyzýva zmluvné strany, aby podporovali a vykonávali opatrenia zamerané na dosiahnutie rovnoprávnosti medzi ženami a mužmi a posilnenie postavenia žien. Tento záväzok dopĺňa záväzok odsúdiť a zakázať diskrimináciu, ktorý je obsiahnutý v článku 4 ods. 2. Presvedčení o potrebe rovnoprávnosti medzi ženami a mužmi a potrebe posilnenia postavenia žien s cieľom skoncovať so všetkými formami násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru autori veria, že na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné zaviazať zmluvné strany nad rámec konkrétnych opatrení, ktoré majú byť prijaté za účelom predchádzania a boja proti takémuto násiliu. To je v súlade s cieľmi dohovoru uvedenými v článku 1, najmä presadzovaním skutočnej rovnoprávnosti medzi ženami a mužmi vrátane posilnenia postavenia žien, ako je uvedené v článku 1 (b).

Časť II - Integrovaná politika a zber údajov

63. Podobne ako u iných novších dohovorov dojednaných na úrovni Rady Európy, tento dohovor nadväzuje na „štruktúru troch P“ a to „prevencia (*P*revention)“, „ochrana (*P*rotection)“ a „stíhanie (*P*rosecution)“. Avšak, keďže účinná odpoveď na všetky formy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto

dohovoru si vyžaduje viac ako opatrenia v týchto troch oblastiach, autori považovali za potrebné, aby zahŕňala ďalšie „P“ (integrovaná politika – integrated *P*olicies).

64. Odsek 1 si vyžaduje, aby zmluvné strany vypracovali a implementovali stratégie zahŕňajúce viacero opatrení, ktoré majú byť prijaté rôznymi aktérmi a agentúrami a ktoré ako celok ponúkajú komplexnú odpoveď na násilie na ženách. Tomuto záväzku sa ďalej venuje odsek 2. To si vyžaduje, aby zmluvné strany zabezpečili, že prijaté stratégie budú implementované prostredníctvom efektívnej medzirezortnej spolupráce. Príklady dobrej praxe v niektorých členských štátoch ukazujú, že výsledky sú lepšie, keď orgány činné v trestnom konaní, súdy, ženské mimovládne organizácie, agentúry pre ochranu detí a ďalší relevantní partneri spoja v konkrétnom prípade sily , napríklad pri vykonaní presného posúdenia rizika alebo vypracovaní bezpečnostného plánu. Tento druh spolupráce by sa nemal zakladať na jednotlivcoch, ktorí sú presvedčení o výhodách zdieľania informácií, ale vyžaduje si smernice a protokoly, ktorými sa budú riadiť všetky agentúry, ako aj primeraný výcvik odborníkov zameraný na ich využitie a výhody.

65. Za účelom zabezpečenia, aby odbornosť a perspektíva príslušných strán, agentúr a inštitúcii prispela k tvorbe stratégie v tejto oblasti, odsek 3 vyzýva na zapojenie „*všetkých príslušných aktérov, ako sú vládne orgány, národné, regionálne a miestne zastupiteľské zbory a orgány, národné inštitúcie pre ľudské práva a organizácie občianskej spoločnosti*“. Toto je neúplný zoznam aktérov, ktorých autori zamýšľali začleniť obsahujúci predovšetkým ženské mimovládne organizácie a organizácie pre migrantov, ale aj náboženské inštitúcie. Národné inštitúcie pre ľudské práva odkazujú na tie inštitúcie, ktoré boli vytvorené v súlade so zásadami OSN pre národné inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv prijatými rezolúciou Valného zhromaždenie OSN 48/134 z roku 1993. Keďže národné inštitúcie pre ľudské práva existujú v mnohých členských štátoch Rady Európy, autori považovali za dôležité začleniť ich do zoznamu príslušných aktérov (tam, kde existujú). Toto ustanovenie neobsahuje záväzok zriadiť takéto inštitúcie tam, kde ešte neboli zriadené. Začlenením národných, regionálnych a miestnych zastupiteľských zborov do tohto ustanovenia chceli autori vyjadriť rôzne úrovne zákonodarných právomocí v zmluvných stranách, ktoré majú federálne štátne zriadenie. Jedným zo spôsobov zaistenia prvkov komplexnej a koordinovanej politiky na jednej strane a zapojenia všetkých príslušných inštitúcií a agentúr na druhej strane, by bolo vypracovanie národných akčných plánov.

Článok 8 - Finančné prostriedky

66. Tento článok má za cieľ zabezpečiť prideľovanie príslušných finančných a ľudských zdrojov pre obe činnosti, ktoré vykonávajú verejné orgány a orgány príslušných mimovládnych organizácií a organizácií občianskej spoločnosti. V rámci členských štátov Rady Európy existuje rozdielna prax, pokiaľ ide o štátne dotácie pre mimovládne organizácie (ďalej len „MVO“), ktoré sa podieľajú na predchádzaní a boji so všetkými formami násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Záväzkom zmluvných strán je preto alokácia finančných a ľudských zdrojov pre činnosti vykonávané mimovládnymi organizáciami a občianskou spoločnosťou.

67. S ohľadom na rozdielne hospodárske pomery členských štátov sa autori rozhodli obmedziť rozsah tohto záväzku na pridelenie primeraných zdrojov. To znamená, že pridelené prostriedky musia byť primerané ustanovenému cieľu alebo opatreniam, ktoré sa majú vykonať.

68. V mnohých členských štátoch je prevažná väčšina služieb pre obete domáceho násilia a tiež obete iných foriem násilia na ženách, poskytovaná mimovládnymi organizáciami alebo organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré dlhú tradíciu poskytovania prístrešia, právneho poradenstva, lekárskeho a psychologického poradenstva, ako aj prevádzkovania núdzových liniek a ďalších nevyhnutných služieb.

69. Účelom tohto článku je zdôrazniť významný prínos týchto rôznych organizácií k predchádzaniu a boji proti všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. To si preto vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru uznali ich prácu, napríklad využitím ich odborných znalosti a zapojením ich ako partnerov do medzirezortnej spolupráce alebo pri vykonávaní komplexných vládnych politík, ktoré si článok 7 vyžaduje. Okrem takéhoto uznania tento článok vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru aktívne podnecovali a podporovali činnosť týchto špecializovaných MVO a organizácii občianskej spoločnosti. To znamená umožniť im, aby vykonávali svoju prácu najlepším možným spôsobom. Hoci sa článok 9 týka iba MVO a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sú aktívne v boji proti násiliu na ženách, nemalo by to zmluvným stranám brániť ísť ešte ďalej a podporovať prácu zameranú na domáce násilie v širšom rozsahu, ktorú vykonávajú mimovládne organizácie a občianska spoločnosť.

Článok 10 - Koordinačný orgán

70. Odsek 1 obsahuje záväzok poveriť jeden alebo viacero oficiálnych štátnych orgánov štyrmi konkrétnymi úlohami: koordináciou, vykonávaním, monitorovaním a hodnotením stratégii a opatrení, ktoré príslušné zmluvné strany dohovoru navrhli na predchádzanie a boj so všetkými formami násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. To možno vykonať zriadením nových oficiálnych orgánov alebo tak, že týmito úlohami budú poverené oficiálne orgány, ktoré už boli zriadené. Pod pojmom „oficiálny orgán" sa rozumie akýkoľvek subjekt alebo inštitúcia zriadená štátom. Môže to byť orgán zriadený alebo už existujúci buď na národnej alebo regionálnej úrovni. O veľkosti, personálnom zabezpečení, finančných prostriedkoch a akejkoľvek oznamovacej povinnosti budú rozhodovať zmluvné strany, rovnako ako aj o subjekte, ktorý bude zodpovedať za jeho činnosť. Pokiaľ ide o úlohy vykonávania, monitorovania a hodnotenia, tento orgán by mal existovať na príslušnej úrovni štruktúry zmluvnej strany, ktorá je zodpovedná za vykonávanie týchto opatrení. To znamená, že pri federálnom štátnom zriadení môže byť potrebné zriadiť viac ako jeden orgán.

71. Štyri úlohy, ktoré sú tento orgán alebo orgány poverené vykonávať, majú za cieľ zabezpečiť, aby rôzne opatrenia prijaté zmluvnými stranami pri vykonávaní tohto dohovoru boli dobre koordinované a viedli k spoločnému úsiliu všetkých agentúr a všetkých odvetví štátnej správy. Navyše ich cieľom je zabezpečenie skutočného vykonávania akýchkoľvek nových stratégií a opatrení. Monitorovacia úloha pridelená týmto orgánom je obmedzená na monitorovanie toho, ako a ako efektívne sú na národnej a / alebo regionálnej a miestnej úrovni vykonávané stratégie a opatrenia na predchádzanie a boj proti všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. To sa nevzťahuje na monitorovanie dodržiavania dohovoru ako celku, čo je úlohou nezávislého medzinárodného monitorovacieho mechanizmu zriadeného v časti IX dohovoru (pozri poznámky ku časti IX). Napokon hodnotenie stratégií a opatrení, ktorými sú tieto subjekty poverené zahŕňa posúdenie konkrétnej stratégie alebo opatrenia z vedeckého hľadiska s cieľom posúdiť, či zodpovedá potrebám obetí a plní svoj účel, rovnako ako aj odhaliť nezamýšľané dôsledky. To bude vyžadovať stabilné administratívne údaje a údaje založené na prieskumoch populácie, ktoré článok 11 zaväzuje zmluvné strany dohovoru zhromažďovať. Z tohto dôvodu orgány vytvorené na základe tohto článku majú tiež za úlohu koordinovať zber potrebných údajov, analyzovať a šíriť výsledky. Niektoré členské štáty zriadili strediská pre monitorovanie násilia na ženách, ktoré už zhromažďujú obrovské množstvo rôznych údajov. Aj keď spomínaná prax môže slúžiť ako príklad, autori sa rozhodli ponechať rozhodnutie o tom, ako zabezpečiť koordináciu, analýzu a šírenie údajov príslušnými orgánmi, na zmluvných stranách.

72. Odsek 2 tohto článku oprávňuje tieto orgány v rámci tohto dohovoru prijímať informácie, ktoré príslušná strana prijala v súlade s časťou VIII (pozri poznámky ku časti VIII). Je dôležité poznamenať, že z dôvodov ochrany údajov je povolenie obmedzené na získavanie informácií všeobecnej povahy (pozri komentár k článku 65). Tento záväzok sa teda obmedzuje na zabezpečenie toho, aby subjekty vytvorené na základe tohto článku boli informované, a to všeobecným spôsobom a bez odvolávania sa na jednotlivé prípady, o aktivitách medzinárodnej spolupráce vrátane vzájomnej právnej pomoci v občianskoprávnych a trestnoprávnych veciach. Cieľom je, aby mohli plniť svoju úlohu.

73. Informácie a poznatky získané prostredníctvom výmeny skúseností a praxe majú veľký význam pri predchádzaní a boji proti všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Odsek 3 preto dáva subjektom vytvoreným na základe tohto článku možnosť spojiť sa a vytvoriť pracovné vzťahy so svojimi náprotivkami vytvorenými v iných zmluvných stranách dohovoru. To umožní vzájomné obohacovanie sa, ktoré je vzájomne prospešné a povedie k ďalšej harmonizácii praxe.

Článok 11 - Zber údajov a prieskum

74. Systematický a dostatočný zber údajov je už dlhodobo považovaný za základnú zložkou účinnej stratégie v oblasti predchádzania a boja proti všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Napriek tomuto uznaniu sú príklady systematicky zhromažďovaných administratívnych alebo populačných údajov v členských štátoch Rady Európy zriedkavé. Okrem toho dostupné údaje sú len zriedka porovnateľné medzi krajinami a tiež z časového hľadiska, čo vedie k obmedzenému chápaniu rozsahu a vývoja tohto problému. Predchádzanie a boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu si vyžaduje stratégiu založenú na dôkazoch. To znamená účinne dokumentovať rozsah násilia zhromažďovaním stabilných a porovnateľných údajov za účelom riadenia stratégie a monitorovania vykonávania opatrení na riešenie tohto problému. Táto časť obsahuje záväzok zaoberať sa dôležitosťou pravidelného zberu reprezentatívnych a porovnateľných údajov pre vytváranie a implementáciu stratégií

na predchádzanie a boj so všetkými formami násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.Taktiež ustanovuje typ údajov, ktoré budú musieť byť zhromažďované, analyzované a pripravené na šírenie prostredníctvom koordinačného orgánu alebo orgánov vytvorených podľa článku 10 a poskytnuté skupine nezávislých odborníkov (GREVIO), ktorí sú zodpovední za monitorovanie a vykonávanie dohovoru (pozri časť IX). Okrem toho zdôrazňuje, že je potrebné podporiť výskum v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia.

75. Záväzok uvedený v odseku 1 je dvojakej povahy. Po prvé za účelom vytvorenia a implementácie stratégií založených na dôkazoch a posúdenia, či spĺňajú potreby tých, ktorí sú vystavení násiliu, písm. a) vyžaduje, aby *zmluvné strany oddelene a v pravidelných intervaloch zhromažďovali jednotlivé relevantné štatistické údaje o prípadoch všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru*. Presné štatistické údaje osobitne zamerané na obete a páchateľov tohto násilia sú dôležité nielen v úsilí o zvýšenie povedomia o závažnosti problému medzi zákonodarcami a verejnosťou, ale môžu podnecovať aj ohlasovanie takéhoto násilia obeťami alebo svedkami. Relevantné štatistické údaje môžu zahŕňať administratívne údaje získané zo štatistiky zostavenej službami zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb, orgánmi činnými v trestnom konaní a mimovládnymi organizáciami, rovnako ako súdne údaje zaznamenané justičnými orgánmi vrátane prokuratúry. Vhodne zozbierané štatistické, administratívne a súdne údaje môžu prispieť k vnútroštátnej odozve jednotlivých zmluvných strán na všetky formy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, a to získavaním údajov o činnosti vládnych inštitúcií, ako aj údajov o trestných činoch, ktorými sa v rámci trestného konania orgány zaoberajú. Administratívne údaje týkajúce sa služieb zahŕňajú napríklad systematické zaznamenávanie údajov o tom, ako obete takéhoto násilia používajú služby, a na druhej strane, ako im vládne orgány, rovnako ako verejné (a súkromné) zdravotníctvo pomáhajú dovolať sa spravodlivosti, zdravotnej starostlivosti, poradenstva, bývania či inej podpory. Klientské údaje agentúr o využívaní služieb nie sú obmedzené iba na posúdenie účinnosti vykonávaných stratégií, ale môžu tiež poskytnúť základ pre odhad administratívnych nákladov spojených s takýmto násilím. Okrem toho môžu súdne údaje poskytnúť informácie o rozsudkoch a charakteristikách odsúdených osôb, rovnako ako aj o počte odsúdených.

76. V dôsledku toho orgány verejnej moci, ako súdy, polícia a orgány sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately musia zriadiť dátové systémy, ktoré pôjdu nad rámec vnútorných záznamov pre potreby jednotlivých inštitúcií. Opäť s cieľom preukázať či došlo k zlepšeniu alebo k poklesu účinnosti opatrení a stratégií zameraných na predchádzanie, ochranu a stíhanie, by mali byť relevantné štatistické, administratívne a súdne údaje zhromažďované v pravidelných intervaloch. Užitočnosť a význam týchto údajov závisí predovšetkým od kvality ich zaznamenania. Aj keď autori považovali za najlepšie ponechať výber použitých kategórií údajov na zmluvných stranách, je daná minimálna požiadavka, aby zaznamenané údaje o obeti a páchateľovi boli členené podľa pohlavia, veku, formy násilia, rovnako ako aj vzťahu páchateľa k obeti, geografickej polohe, ale aj ďalších faktorov považovaných zmluvnými stranami za relevantné, ako je napríklad zdravotné postihnutie. Zaznamenané údaje by mali obsahovať aj informácie o miere odsúdenia páchateľov všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru vrátane počtu vydaných ochranných opatrení. Štúdia Rady Európy o „zbere administratívnych údajov o domácom násilí v členských štátoch Rady Európy“ (Štúdia EG-VEW-DC (2008) uvádza tieto a ďalšie kategórie a vytvára modelový prístup, ktorý obsahuje odporúčania týkajúce sa zberu administratívnych údajov nad rámec súčasnej praxe.

77. Po druhé písm. b) zaväzuje zmluvné strany podporovať výskum v oblasti všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Je nevyhnutné, aby stratégie a opatrenia zmluvných strán na predchádzanie a boj proti takýmto formám násilia boli založené na súčasnom výskume a vedomostiach v tejto oblasti. Výskum je kľúčovým prvkom stratégie založenej na dôkazoch, a tak môže značne prispieť k zlepšeniu každodennej odozvy súdov, podporných služieb a orgánov činných v trestnom konaní na násilie na ženách a domáce násilie, ktorá bude založená na reálnom základe. Toto ustanovenie preto vyžaduje, aby zmluvné strany podporovali výskumné úsilie s cieľom získavania ďalších poznatkov o hlavných príčinách a dôsledkoch, výskyte problému a mierach odsúdenia, ako aj účinnosti opatrení prijatých pri vykonávaní tohto dohovoru.

78. Odseku 2 obsahuje záväzok zmluvných vynaložiť úsilie vykonávať prieskumy obyvateľstva. To znamená zber údajov, ktoré sú štatisticky reprezentatívne z hľadiska cieľovej populácie tak, aby mohli byť ľahko všeobecne aplikované na širšiu populáciu. Prieskumy obyvateľstva môžu poskytnúť všeobecnejší sociologicky orientovaný pohľad na výskyt, povahu, faktory a dôsledky všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Môžu tiež poskytnúť spoľahlivé údaje o skúsenostiach obetí s násilím, o dôvodoch, prečo násilie neoznámili, o poskytnutých službách, ako aj o názoroch a postojoch

obetí k takémuto násiliu. Zmluvné strany sú navyše povinné vykonávať tieto prieskumy v pravidelných intervaloch tak, aby vykonali relevantné a komparatívne posúdenie výskytu a trendov všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru na základe dlhodobého sledovania vývoja. V tomto prípade záleží voľba veľkosti vzorky populácie a pravidelnosť týchto štúdií od rozhodnutia zmluvných strán. V závislosti od zmluvnej strany môže byť rozsah prieskumov národnej, regionálnej alebo miestnej úrovne. Je však dôležité poznamenať, že kombinácia týchto úrovní môže poskytnúť makroskopický pohľad na tento jav, pričom zároveň zvýrazňuje miestne a regionálne špecifiká. Pri tvorbe prieskumov populácie sa môžu zmluvné strany opierať o Štúdiu Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) o zdraví žien a domácom násilí na ženách pre viac štátov, ako aj Medzinárodný výskum násilia na ženách (IVAWS).

79. Autori považovali za dôležité zdôrazniť rozdiel medzi prieskumami populácie a štatistickými, administratívnymi a súdnymi údajmi, pretože slúžia na rôzne účely a odpovedajú na rôzne otázky. Kým prvé z uvedených môže poukázať na úroveň závažnosti a mieru výskytu, rovnako ako na sociálno-ekonomické a kultúrne faktory, ktoré vedú k násiliu na ženách a domácemu násiliu, druhé zasa môže prispieť k riešeniu problémov s kapacitou vládnych orgánov a zhodnotiť efektivitu služieb poskytovaných obetiam takéhoto násilia. Spoločné použitie oboch typov metód zberu údajov môže pomôcť získať hlbší obraz o probléme. Vzhľadom na nedostatok spoločných vymedzení pojmov a ukazovateľov pre posúdenie výskytu a trendov násilia na ženách a domáceho násilia údaje, ktoré sú k dispozícii, len zriedka umožňujú vzájomné porovnanie medzi jednotlivými štátmi. V dôsledku toho by bolo pre zmluvné strany prospešné zosúladiť zhromažďovanie údajov so štandardizovanými ukazovateľmi a metódami, ktoré už existujú, alebo sú v súčasnej dobe vo fáze vývoja. Zmluvné strany by mali brať do úvahy existujúci vývoj a iniciatívy zamerané na poskytovanie spoľahlivých a porovnateľných údajov, ako je medzinárodný prieskum násilia na ženách Agentúry Európskej únie pre základné práva.

80. Ako je uvedené v článku 65 proces zhromažďovania, uchovávania a transformácie získaných údajov by mal byť v súlade s právnymi normami o ochrane údajov obsiahnutými v Dohovore Rady Európy o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (ETS č. 108), aby bola zaistená dôvernosť údajov a rešpektovanie súkromia obetí, páchateľov a ďalších zainteresovaných osôb. Normy uvedené v článku 65 sa neuplatňujú len v prípadoch nadnárodnej výmeny údajov, ale aj na všetky procesy získavania, uchovávania a transformácie získaných údajov.

81. Doplňujúc článok 68 (7) tretí odsek tohto článku obsahuje záväzok zmluvných strán poskytnúť nezávislej skupine expertov, ktorá je uvedená v časti IX, informácie zozbierané za účelom podpory medzinárodnej spolupráce a umožnenia medzinárodného porovnania. To umožňuje nielen identifikáciu súčasnej dobrej praxe, ale tiež prispieva k jej harmonizácii v rámci zmluvných strán.

82. Napokon odsek 4 obsahuje záväzok zabezpečiť, aby informácie získané v súlade s článkom 11 boli sprístupnené verejnosti. Určenie formy a prostriedkov, rovnako ako aj typu údajov, ktoré budú sprístupnené verejnosti je ponechané na zmluvných stranách. Pri sprístupňovaní zhromaždených údajov podľa článku 11 budú zmluvné strany venovať zvláštnu pozornosť ochrane súkromia dotknutých osôb.

Časť III - Prevencia

83. Táto časť obsahuje niekoľko ustanovení, ktoré spadajú pod označenie „prevencia“ v širšom slova zmysle. Predchádzanie násiliu na ženách a domácemu násilia vyžaduje ďalekosiahle zmeny v prístupe širokej verejnosti, prekonanie rodových stereotypov a zvyšovanie povedomia. Miestne a regionálne orgány môžu zohrávať dôležitú úlohu pri zavádzaní týchto opatrení tým, že ich prispôsobia konkrétnej situácii.

Článok 12 – Všeobecné záväzky

84. Tento článok obsahuje niekoľko všeobecných preventívnych opatrení, ktoré tvoria základ a predstavujú zastrešujúce zásady pre špecifickejšie záväzky uvedené v nasledujúcich článkoch tejto časti.

85. Záväzky uvedené v odseku 1 sú založené na presvedčení autorov, že existujúce modely správania sa mužov a žien sú často ovplyvnené predsudkami, rodovými stereotypmi a rodovo skreslenými zvykmi či tradíciami. Od zmluvných strán sa preto vyžaduje, aby prijali opatrenia, ktoré sú potrebné na podporu zmien v myslení a postojoch. Účelom tohto ustanovenia je získať si srdcia a mysle jednotlivcov, ktorí svojím správaním prispievajú k páchaniu foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Ako všeobecný záväzok tento odsek nezachádza do podrobností, aby navrhol konkrétne opatrenia, ale

ponecháva ich na uvážení zmluvnej strany.

86. Odsek 2 si vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru prijali potrebné legislatívne a iné opatrenia za účelom predchádzania všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru páchaným akoukoľvek fyzickou osobou alebo právnickou osobou. V závislosti od vnútroštátneho právneho poriadku si môžu niektoré z týchto opatrení vyžadovať prijatie zákona, zatiaľ čo iné nemusia.

87. Okrem zákazu diskriminácie obsiahnutom v článku 4 odsek 3 tento odsek vyžaduje pozitívne opatrenia na zabezpečenie toho, aby preventívne opatrenia výslovne riešili a zohľadňovali potreby zraniteľných osôb. Páchatelia si často vyberajú za obete takéto osoby, pretože vedia, že z dôvodu ich situácie je menej pravdepodobné, že budú schopné brániť sa alebo požiadať o prešetrenie trestného činu a iné formy odškodnenia. Na účely tohto dohovoru osoby zraniteľné na základe osobitných okolností zahŕňajú: tehotné ženy a ženy s maloletými deťmi, osoby so zdravotným postihnutím, vrátane osôb s mentálnymi alebo kognitívnymi poruchami, osoby žijúce vo vidieckych alebo odľahlých oblastiach, drogovo závislé osoby, prostitútky, príslušníkov národnostných alebo etnických menšín, migrantov - vrátane nelegálnych migrantov a utečencov, homosexuálne, bisexuálne a transrodové osoby, ako aj osoby nakazené vírusom HIV, bezdomovcov, deti a staršie osoby.

88. Odsek 4 zdôrazňuje, že všetci členovia spoločnosti môžu významne prispieť k predchádzaniu násilia a je potrebné ich v tom podporovať. Keďže mnohé z foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru páchajú predovšetkým muži a chlapci, autori považujú za dôležité zdôrazniť ich osobitnú úlohu pri predchádzaní tomuto násiliu. S ohľadom na skutočnosť, že väčšina mužov a chlapcov nie sú páchatelia, autori chceli poukázať na to, že môžu rôznymi spôsobmi pomôcť, a to predovšetkým ako vzory presadzovatelia zmien a obhajcovia rovnoprávnosti žien a mužov a vzájomného rešpektu. Muži môžu výrazne prispieť najmä otvoreným vystupovaním proti násiliu, zapojením ďalších mužov do aktivít na podporu rodovej rovnosti tým, že pôjdu príkladom (starostlivý prístup a plnenie si rodinných povinností).

89. Odsek 5 jasne uvádza, že kultúra, zvyky, náboženstvo, tradície alebo tzv. „česť“ sa nemôžu použiť ako odôvodnenie akýchkoľvek násilných činov v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Zmluvné strany dohovoru sú preto povinné zabezpečiť, aby ich vnútroštátne právne predpisy neobsahovali medzery umožňujúce výklady založené na týchto presvedčeniach. Navyše sa tento záväzok rozširuje aj na zdržanie sa akýchkoľvek oficiálnych vyhlásení, správ či oznámení, ktoré ospravedlňujú násilie na základe kultúry, zvykov, náboženstva, tradícií alebo tzv. „cti“. Toto ustanovenie tiež ustanovuje kľúčovú zásadu, podľa ktorej zákaz akéhokoľvek z násilných činov uvedených v dohovore nesmie obmedzovať kultúrne alebo náboženské práva a slobody páchateľa??????. Táto zásada je dôležitá pre spoločnosti, kde spoločne žijú rôzne etnické a náboženské spoločenstvá a v ktorom sa bežné postoje k prijateľnosti rodovo podmieneného násilia líšia v závislosti od kultúrneho a náboženského prostredia.

90. Uzatvárajúc zoznam všeobecných preventívnych opatrení odsek 6 vyzýva k podpore konkrétnych programov a aktivít pre posilnenie postavenia žien. To znamená posilnenie postavenia vo všetkých oblastiach života vrátane politického a hospodárskeho postavenia. Tento záväzok je odrazom vyššieho cieľa dosiahnuť rodovú rovnosť tým, že sa zlepší postavenie žien a zníži sa miera ich vystavenia násiliu.

Článok 13 - Zvyšovanie povedomia

91. Účelom tohto článku je zabezpečiť, aby široká verejnosť bola plne informovaná o rôznych formách násilia, ktorému sú ženy pravidelne vystavené, rovnako ako aj o rôznych prejavoch domáceho násilia. To by pomohlo všetkým členom spoločnosti uznať takéto násilie, vystúpiť proti nemu a podporovať jeho obete ako susedia, priatelia, príbuzní a kolegovia, ak je to možné a vhodné. Tento záväzok zahŕňa aktívnu účasť v pravidelných intervaloch na verejných osvetových kampaniach a programoch, ktoré sa zaoberajú a vysvetľujú tieto problémy rodovo citlivým spôsobom. Osvetové činnosti by mali zahŕňať šírenie informácií o rovnoprávnosti žien a mužov, nestereotypných rodových rolách a nenásilnom riešení konfliktov v medziľudských vzťahoch. Navyše autori považovali za dôležité, aby akákoľvek kampaň zdôraznila škodlivé dôsledky pre deti, ktoré násilie na ženách a domáce násilie môže mať vo svojej priamej alebo nepriamej forme.

92. Mnoho mimovládnych organizácií má dlhú tradíciu vykonávania úspešných činností na zvyšovanie povedomia - na miestnej, regionálnej alebo národnej úrovni. Toto ustanovenie teda, ak je to možné, podporuje spoluprácu s národnými inštitúciami pre ľudské práva a orgánmi rovnakého zaobchádzania, občianskou spoločnosťou a mimovládnymi organizáciami, najmä ženských organizácií s cieľom osloviť

širokú verejnosť. To je však neúplný zoznam aktérov, ktorých autori zamýšľali začleniť. Okrem toho použitie spojenia „ak je to primerané“ v ustanovení znamená, že zmluvné strany nie sú povinné zriadiť takéto orgány alebo inštitúcie tam, kde neexistujú. Na záver treba poznamenať, že pojem „ženské organizácie“ odkazuje na ženské mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti ochrany a podpory ženských obetí násilia (na ženách).

93. Odsek 2 rozširuje záväzok na šírenie konkrétnych informácií o dostupných vládnych alebo mimovládnych preventívnych opatreniach. To znamená šírenie informačných letákov alebo plagátov, alebo on-line informačných materiálov o službách, ktoré polícia alebo miestna komunita ponúka, kontaktných informácií o miestnych, regionálnych alebo celoštátnych službách, ako sú linky pomoci, zariadenia núdzového bývania a oveľa viac.

Článok 14 - Vzdelávanie

94. Postoje, presvedčenia a vzory správania sa sa v živote vytvárajú veľmi skoro. Podpora rodovej rovnosti, vzájomného rešpektu v medziľudských vzťahoch a nenásilia musí začať čo najskôr, za čo sú zodpovední predovšetkým rodičia. Avšak vzdelávacie zariadenia zohrávajú tiež dôležitú úlohu pri napomáhaní podporovaniu týchto hodnôt.

95. V odseku 1 sa tento článok zameriava, ak to zmluvné strany považujú za vhodné, na potrebu vytvorenia učebného materiálu pre všetky stupne vzdelávania (základné, stredoškolské a vysokoškolské), ktorý podporuje takéto hodnoty a vzdeláva žiakov s ohľadom na rôzne formy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. V prípade, že zmluvné strany považujú učebné materiály za vhodné, musia byť prispôsobené schopnosti študentov, a teda napríklad materiály určené pre základné školy musia zodpovedať intelektuálnym schopnostiam žiakov základných škôl. Učebný materiál je akýkoľvek druh formálne vytvoreného a schváleného materiálu, ktorý je súčasťou učebných osnov a ku ktorému majú v prípade potreby prístup všetci učitelia na konkrétnej škole a sú povinní, resp. vyžaduje sa od nich, aby ho používali vo vyučovacom procese. Ako slová „v prípade potreby“ naznačujú, autori nechceli pre zmluvné strany zaviesť konkrétny model. Toto ustanovenie ponecháva na zmluvných stranách, aby sa rozhodli pre aký typ výučby a pre akú vekovú skupinu študentov považujú učebný materiál za vhodný. Autori sa rozhodli pre toto znenie, aby umožnili maximálnu flexibilitu pri vykonávaní tohto ustanovenia, pričom boli vzaté do úvahy aj rozdielne možnosti zmluvných strán pri určovaní učebných materiálov. Niektoré štáty napríklad určujú ciele výučby vo svojich oficiálnych študijných plánoch, pričom ponechávajú na školách, aby určili vhodné pracovné postupy a učebné materiály, ktoré majú byť použité na dosiahnutie týchto cieľov. Pojem „oficiálny študijný plán“ odkazuje na plánovaný program, ktorý ak je to primerané ponúka škola. Takýto program má stanovené ciele a obsah, čerpá zo skúseností s výučbou a zdrojov a ponúka hodnotenie. To sa nevzťahuje na doplnkovú výučbu, ktorú možno na škole získať na základe konkrétneho školského poriadku.

96. Odsek 2 rozširuje záväzok podporovať zásady rovnoprávnosti medzi ženami a mužmi, nestereotypné rodové role, vzájomný rešpekt, nenásilné riešenie konfliktov v medziľudských vzťahoch vo všetkých neformálnych vzdelávacích zariadeniach, ako aj v športových, kultúrnych zariadeniach a centrách voľného času aj v médiách. V členských štátoch Rady Európy existuje mnoho rôznych foriem neformálneho vzdelávania, ktoré sú často označované rôznymi pojmami. Pojem „*neformálne vzdelávacie zariadenia*“ sa vo všeobecnosti vzťahuje na organizovanú vzdelávaciu činnosť mimo formálnych systémov, ako sú občianske alebo náboženské vzdelávacie zariadenia, aktivity, projekty a inštitúcie na báze sociálnej pedagogiky a akýkoľvek iný typ vzdelávacej činnosti, ktorú ponúkajú občianske združenia a ďalšie organizácie (ako sú skauti, letné tábory, mimoškolské aktivity a pod.). Športové a kultúrne zariadenia a centrá voľného času sú zariadenia, ktoré ponúkajú činnosti pre voľný čas v oblasti športu, hudby, umenia alebo v ktorejkoľvek inej oblasti a ktoré prispievajú k celoživotnému procesu vzdelávania sa na základe každodennej skúsenosti.

97. Navyše tento odsek vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru za účelom podpory vyššie uvedených zásad začlenili do svojich opatrení aj média. Je dôležité poznamenať, že autori jasne uviedli, že akékoľvek opatrenia prijaté v tomto ohľade náležite zohľadnia základný princíp nezávislosti médií a slobody tlače.

Článok 15 - Výcvik odborníkov

98. Školenia a budovanie citlivého prístupu odborníkov k mnohým príčinám, prejavom a dôsledkom všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru poskytujú účinné prostriedky na predchádzanie takémuto násiliu. Školenia umožňujú nielen zvýšiť povedomie o násilí na ženách a

domácom násilí medzi odborníkmi, ale zároveň prispievajú k zmene postojov a správania sa týchto odborníkov k obetiam. Okrem toho to výrazne zlepšuje charakter a kvalitu podpory poskytovanej obetiam.

99. Je dôležité, aby odborníci, ktorí sú pravidelnom kontakte s obeťami alebo páchateľmi mali príslušné vedomosti o problematike spojenej s týmito formami násilia. Z tohto dôvodu odsek 1 ustanovuje zmluvným stranám záväzok, aby poskytli alebo posilnili náležitý výcvik príslušných odborníkov pracujúcich s obeťami alebo páchateľmi akýchkoľvek násilných činov v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, zameraný na témy predchádzania a odhaľovania takéhoto násilia, rovnoprávnosti medzi ženami a mužmi, potrebách a právach obetí, ako aj o spôsoboch predchádzania sekundárnej viktimizácii. Počiatočné odborné vzdelávanie a príprava a priebežné vzdelávanie by mali umožniť príslušným odborníkom získať zodpovedajúce nástroje na zisťovanie a zvládanie prípadov násilia v ranom štádiu a podľa toho prijať preventívne opatrenia, a to podporou citlivého prístupu a zručností potrebných na primerané a účinné reakcie pri ich práci. Autori považovali za najlepšie ponechať rozhodnutie o tom, ako organizovať školenia príslušných odborníkov na zmluvných stranách. Je však dôležité zabezpečiť, aby sa príslušné školenie uskutočnilo a po ňom nasledovalo primerané pokračovanie, aby bolo zabezpečené, že novozískané zručnosti sú adekvátne uplatňované. V neposlednom rade je dôležité, aby bolo príslušné školenie podporované a posilňované jasnými protokolmi a smernicami stanovujúcimi normy, ktorými sa majú zamestnanci jednotlivých odborov riadiť. Účinnosť týchto protokolov tam, kde je to nutné, by mala byť pravidelne monitorovaná a prehodnocovaná a tam, kde je to potrebné, zlepšená.

100. Za príslušných odborníkov sa môžu považovať odborníci v oblasti súdnictva, právnej praxe, orgánov činných v trestnom konaní, zdravotníctva, sociálnej práce a vzdelávania. Pri poskytovaní školení pre odborníkov v oblasti súdnictva (najmä sudcov, prokurátorov a advokátov) musia zmluvné strany pri príprave školení pre tieto osoby vziať do úvahy požiadavky vyplývajúce z nezávislosti súdnictva a autonómie, ktorou disponujú. Autori chceli zdôrazniť, že toto ustanovenie nie je v rozpore s pravidlami, ktorými sa riadi autonómia právnických profesií, ale že si vyžaduje, aby zmluvné strany zabezpečili, že školenia budú k dispozícii pre odborníkov, ktorí majú o ne záujem.

101. Obsah odseku 2 je spojený s vyšším cieľom dohovoru vytvoriť komplexný prístup k predchádzaniu a boju proti všetkým formám násilia, na ktoré sa vzťahuje. Toto ustanovenie si vyžaduje, aby zmluvné strany, ktoré podporujú vzdelávanie podľa odseku 1 poskytovali aj školenia v oblasti koordinovanej medzirezortnej spolupráce a týmto spôsobom dopĺňali záväzky ustanovené v článku 7 tohto dohovoru. V dôsledku toho by mali byť odborníci vyškolení v oblasti medzirezortnej spolupráce, čo im umožní spolupracovať s ďalšími odborníkmi z najrôznejších odborov.

Článok 16 - Programy preventívnej intervencie a liečby

102. Programy preventívnej intervencie a liečby boli vyvinuté s cieľom pomôcť páchateľom zmeniť svoje postoje a správanie, aby sa zabránilo ďalšiemu páchaniu domáceho násilia a sexuálneho násilia.

103. Odsek 1 vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru vytvorili alebo podporovali vznik programov tam, kde ešte neexistujú, alebo podporovali všetky existujúce programy pre páchateľov domáceho násilia. Existuje množstvo rôznych modelov pre prácu s páchateľmi a rozhodnutie o tom, ako by mali byť uplatňované je na zmluvných stranách alebo poskytovateľoch služieb. Je však potrebné, aby boli nasledujúce základné prvky dodržiavané vo všetkých modeloch.

104. Intervenčné programy v oblasti domáceho násilia by sa mali zakladať na najlepšej praxi a na výsledkoch výskumu o najúčinnejších spôsoboch práce s páchateľmi. Programy by mali nabádať páchateľov, aby prevzali zodpovednosť za svoje činy a skúmať ich postoje a názory na ženy. Tento typ intervencie si vyžaduje kvalifikovaných a vyškolených sprostredkovateľov. Okrem školenia v oblasti psychológie a špecifík domáceho násilia je potrebné, aby disponovali potrebnými kultúrnymi a jazykovými zručnosťami, ktoré im umožnia pracovať s rôznymi ľuďmi, ktorí sa zúčastňujú týchto programov. Okrem toho je nevyhnutné, aby tieto programy, ak je to potrebné, neboli zriaďované samostatne, ale v úzkej spolupráci so službami podpory žien, orgánmi činnými v trestnom konaní, súdmi, probačnými službami a službami ochrany detí alebo starostlivosti o deti. Účasť v týchto programoch môže byť nariadená súdom alebo dobrovoľná. V oboch prípadoch to môže ovplyvniť rozhodnutie obete zostať s násilníkom alebo ho opustiť, alebo poskytnúť obeti domnelý pocit bezpečia. V dôsledku toho musia byť prednostne vzaté do úvahy potreby a bezpečnosť obetí vrátane ich ľudských práv.

105. Druhý odsek tohto článku obsahuje záväzok vytvoriť alebo podporovať liečebné programy pre páchateľov sexuálne motivovaných útokov a znásilnení. Tieto programy sú osobitne vytvorené pre liečbu odsúdených páchateľov sexuálne motivovaných trestných činov vo výkone trestu aj mimo neho, aby sa minimalizovala možnosť recidívy. V rámci členských štátov Rady Európy existuje veľa rôznych modelov a prístupov. Opäť autori považovali za najlepšie ponechať rozhodnutie, ako viesť tieto programy na zmluvných stranách a / alebo poskytovateľoch služieb. Ich konečným cieľom musí byť zabránenie recidíve a úspešná reintegrácia páchateľov do spoločnosti.

Článok 17 - Účasť súkromného sektora a médií

106. Odsek 1 obsahuje dva rôzne záväzky. Po prvé vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru podnecovali súkromný sektor, sektor informačných a komunikačných technológií (ďalej len „IKT sektor“) a médiá, aby sa podieľali nielen na rozvoji miestnych, regionálnych alebo národných stratégií a úsilí na predchádzanie násiliu na ženách, ale zároveň aj na ich implementácii. Či a aké kroky podniknú je ponechané na jednotlivých spoločnostiach. Dôležitosť uvedeného, pokiaľ ide o médiá, je v tom, že text výslovne uvádza, že podpora zmluvných strán musí rešpektovať slobodu prejavu a nezávislosť médií, ktorú je potrebné chápať predovšetkým z hľadiska redakčnej nezávislosti.

107. Po druhé vyžaduje, aby zmluvné strany podporovali súkromný sektor, IKT sektor a médiá v zavádzaní smerníc a samoregulačných noriem za účelom prehĺbenia rešpektovania dôstojnosti žien, a teda prispeli tak k predchádzaniu násilia na ženách. Avšak odkaz článku 17 odsek 1 na opatrenia, zásady a samoregulačné normy na predchádzanie násiliu na ženách je potrebné chápať tak, že podnecuje súkromné spoločnosti, aby ustanovili protokoly alebo smernice týkajúce sa napríklad toho, ako sa vysporiadať s prípadmi sexuálneho obťažovania na pracovisku. Taktiež je zameraný na podnecovanie IKT sektora a médií, aby prijímali samoregulačné normy, aby sa zdržali nebezpečných rodových stereotypov a rozširovania ponižujúceho zobrazenia žien a tiež zobrazenia, ktoré sa spája s násilím a sexom. Navyše to znamená podporu týchto aktérov v zavádzaní etických kódexov správania pre zobrazenie násilia na ženách v médiách, ktoré je založené na právach a zobrazení spôsobom, ktorý je rodovo citlivý a nie je založený na senzáciechtivom prístupe. Všetky tieto opatrenia musia byť prijaté s náležitým ohľadom na základné princípy týkajúce sa slobody prejavu, tlače a umenia.

108. Rada Európy prostredníctvom Výboru ministrov a Parlamentného zhromaždenia už dlho vyzýva na zastavenie rodovej stereotypizácie a nerovnosti medzi ženami a mužmi tým, že vytvorila nasledujúce odporúčania:

- odporúčanie č. R (84)17 Výboru ministrov členským štátom o rovnoprávnosti žien a mužov v médiách;

- odporúčanie 1555 (2002) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o obraze žien v médiách;

- odporúčanie 1799 (2007) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o obraze žien v reklame;

- rezolúcia 1751 (2010) a odporúčanie 1931 (2010) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o boji proti sexistickým stereotypom v médiách.

109. Cieľom tohto článku je dať týmto snahám nový impulz pre dosiahnutie dlhodobého cieľa v oblasti prevencie a boja proti všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Ako Riadiaci výbor pre médiá a nové komunikačné služby (CDMC) uviedol v poznámkach k uvedenému odporúčaniu 1931 (2010), „*Vysporiadanie sa s rodovými stereotypmi prispeje k zmenšeniu rozdielov vrátane rodovo podmieneného násilia na ženách, ktorý je jedným z ich najneprijateľnejších vyjadrení. Vzhľadom k tomu, že riešenie tohto problému musí nevyhnutne vziať do úvahy základný princíp nezávislosti médií, a preto opatrenia čisto regulačného charakteru nemusia poskytovať uspokojivú odpoveď. Úloha sa preto dotýka najmä samotných médií, ktoré majú začleniť zásadu rovnakej prezentácie a spravodlivého zaobchádzania s rôznymi osobami s ich špecifickými identitami do ich profesionálnych kódexov a samoregulačných mechanizmov a bojovať proti stereotypom v každodennej praxi. Ešte účinnejšie by mohlo byť zvážiť riešenie pomocou riadiacich modelov a prístupov.*“

Časť IV - Ochrana a podpora

110. Nakoľko hlavným cieľom dohovoru je prevencia všetkých foriem násilia, na ktoré sa vzťahuje, obete si vyžadujú primeranú ochranu pred ďalším násilím, podporu a pomoc pri prekonávaní viacerých dôsledkov takéhoto násilia a šancu na nový život. Táto časť obsahuje viacero záväzkov týkajúcich sa

zriadenia odborných i všeobecnejších podporných služieb na uspokojenie potrieb tých, ktoré sú vystavení násiliu.

Článok 18 – Všeobecné záväzky

111. Tento článok ustanovuje niekoľko všeobecných zásad, ktoré je pri poskytovaní ochranných a podporných služieb potrebné rešpektovať.

112. Odsek 1 obsahuje všeobecný záväzok prijať legislatívne alebo iné opatrenia na ochranu všetkých obetí nachádzajúcich sa na území zmluvných strán pred ďalším násilím, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor.

113. V súlade so všeobecným medzirezortným a komplexným prístupom podporovaným týmto dohovorom si odsek 2 vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru zabezpečili, že v súlade s vnútroštátnym právom existujú náležité mechanizmy, ktoré zaisťujú efektívnu spoluprácu medzi nasledovnými orgánmi, ktoré autori identifikovali ako relevantné: súdnictvo, prokuratúra, orgány činné v trestnom konaní, miestne a regionálne orgány a mimovládne organizácie. Pridaním „iné relevantné organizácie“ tvorcovia zabezpečili, že tento zoznam je neúplný, čo umožňuje spoluprácu s akoukoľvek inou organizáciou, ktorú môžu zmluvné strany považovať za relevantnú. Pojem „mechanizmus“ odkazuje na akékoľvek formálne alebo neformálne štruktúry, ako sú odsúhlasené protokoly, rokovania za okrúhlym stolom alebo akýkoľvek iný spôsob, ktorý umožňuje štandardizovanú spoluprácu viacerých odborníkov To si nevyžaduje zriadenie oficiálneho orgánu alebo inštitúcie.

114. Dôraz na spoluprácu medzi týmito aktérmi vychádza z presvedčenia, že formy násilia, na ktoré sa vzťahuje dohovor, je najlepšie riešiť vo vzájomnej zhode rôznych orgánov, ktoré pracujú koordinovaným spôsobom. Orgány činné v trestnom konaní, ktoré sú často miestom prvého kontaktu s obeťou, keď sú privolané na miesto činu musia byť schopné odporučiť obeť na špecializované podporné služby, napríklad zariadenia núdzového bývania alebo krízové centrum pre obete znásilnenia, ktoré sú často prevádzkované mimovládnymi organizáciami. Tieto podporné služby následne pomôžu obetiam poskytnutím lekárskej starostlivosti v prípade potreby zaistením súdnych dôkazov, psychologickým a právnym poradenstvom. Tiež pomôžu obetiam pri uskutočnení ďalšieho kroku, ktorý často vyžaduje riešenie súdnou cestou. Je dôležité poznamenať, že tento záväzok sa neobmedzuje len na obete, ale zahŕňa aj svedkov, a to predovšetkým detských svedkov.

116. Po druhé tento odsek vyžaduje, aby akékoľvek takéto opatrenia zohľadňovali vzťah medzi obeťou, páchateľom, deťmi a ich širším spoločenským prostredím, aby sa zabránilo riziku riešenia ich potrieb izolovane alebo bez ohľadu na ich spoločenskú realitu. Autori považovali za dôležité zabezpečiť, že sú potreby obetí posudzované vo svetle všetkých relevantných skutočností, aby umožnili pracovníkom prijímať informované a primerané rozhodnutia. Pojem „integrovaný prístup“ odkazuje na integrovaný prístup založený na ľudských právach označovaný ako „prístup troch P“, ktorého cieľom je integrovaná prevencia, ochrana a stíhanie.

117. Po tretie, opatrenia a služby, ktoré sa zakladajú na dobrom úmysle, ale neberú do úvahy ničivé účinky násilia a dĺžku procesu zotavenia sa alebo, ktoré zaobchádzajú s obeťami necitlivým spôsobom vytvárajú riziko, že dôjde k opätovnej viktimizácii používateľov služieb.

118. Okrem toho odsek 3 vyžaduje, aby boli všetky opatrenia zamerané na emancipáciu a ekonomickú nezávislosť ženských obetí takéhoto násilia. To znamená zabezpečiť, aby obete alebo používatelia služieb poznali svoje práva a nároky a mohli robiť rozhodnutia v podporujúcom prostredí, ktoré s nimi zaobchádza dôstojne, s rešpektom a citlivo. Zároveň musia služby obetiam vštepovať pocit kontroly nad ich vlastným životom, čo v mnohých prípadoch zahŕňa pracovať na finančnom zabezpečení obete, a to predovšetkým ekonomickej nezávislosti na páchateľovi.

119. Niektoré príklady, v ktorých služby vrátane zložiek orgánov činných v trestnom konaní, ktoré sa nachádzajú v rovnakej budove alebo v bezprostrednej blízkosti spolupracujú, sa ukázalo, že výrazne zvyšujú úroveň spokojnosti so službami a v niektorých prípadoch zvýšili ochotu obetí vzniesť obvinenie alebo prejsť celým procesom s tým spojeným. Tieto príklady sú známe ako „*one-stop-shops* = všetko na jednom mieste“ a boli vyskúšané a testované v súvislosti so službami pre predchádzanie domácemu násiliu, ale môžu byť ľahko prispôsobené aj na iné formy násilia. Z tohto dôvodu odsek 3 vyzýva zmluvné strany, aby umiestnili služby do jednej budovy.

120. Napokon odsek 3 vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru zabezpečili, dostupnosť podporných

služieb pre zraniteľné osoby, ktoré budú riešiť ich konkrétne potreby. Pojem „zraniteľné osoby“ odkazuje na rovnaký zoznam osôb, aké sú uvedené v komentári k článku 12. Zmluvné strany by mali zabezpečiť dostupnosť týchto služieb pre obete, bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické postavenie a poskytnúť im ich v prípade potreby bezplatne.

121. Účelom odseku 4 je poukázať na značnú neprávosť, s ktorou sa obete často stretávajú pri hľadaní pomoci a podpory. Pri mnohých verejných i súkromných službách podpora závisí od ochoty obete vzniesť obvinenie alebo svedčiť proti páchateľovi. Ak z dôvodov strachu alebo citového rozrušenia a citového vzťahu k páchateľovi obeť nechce vzniesť obvinenie alebo odmietne svedčiť na súde, tak nemá nárok na poskytnutie poradenstva či ubytovania. To je proti zásade posilnenia postavenia a prístupu založenom na ľudských právach a je potrebné tomu zamedziť. Je dôležité poznamenať, že toto ustanovenie odkazuje v prvom rade a predovšetkým na všeobecné a špecializované podporné služby uvedené v článkoch 20 a 22 dohovoru - s výnimkou služieb právnej pomoci.

122. Niektoré z foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru môžu mať medzinárodný rozmer. Obete násilia, ako sú nútené manželstvá a domáce násilie, ale aj ženy a dievčatá ohrozené zmrzačovaním genitálií, ktoré sa nachádzajú mimo štátu ich pôvodu, potrebujú konzulárnu ochranu a prípadne zdravotnú a finančnú pomoc. Odsek 5 vyžaduje, aby zmluvné strany prijali primerané opatrenia za účelom poskytnutia potrebnej konzulárnej pomoci a ak je to potrebné aj inú ochranu a pomoc, ktorá zahŕňa pomoc obetiam násilných trestných činov, pomoc v prípade zatknutia alebo zadržania, podporu a repatriáciu občanov v núdzi, vydanie nových dokladov a inú konzulárnu pomoc.

123. Tento záväzok sa neobmedzuje iba na štátnych príslušníkov zmluvných strán, ale týka sa všetkých ostatných obetí, ktoré v súlade so záväzkami podľa medzinárodného práva majú nárok na štátnu ochranu zmluvnou stranou, ako napríklad štátni príslušníci členského štátu Európskej únie, ktorý neponúka ochranu prostredníctvom stáleho zastúpenia (veľvyslanectvo, generálny konzulát alebo konzulát), ako je ustanovené v článku 20 (2) písm. c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Článok 19 - Informácie

124. Bezprostredne po spáchaní násilia sa obete nenachádzajú v takej pozícii, aby mohli prijímať plne informované a primerané rozhodnutia, pričom mnohým z nich chýba podporujúce prostredie. Toto ustanovenie kladie osobitný dôraz na potrebu zabezpečiť, aby boli obetiam poskytnuté informácie o rôznych typoch podporných služieb a dostupných právnych opatreniach. To si vyžaduje poskytovanie informácií o tom, kde je poskytovaný aký typ pomoci a v prípade potreby v jazyku inom, ako je štátny jazyk(y), a to včas - to znamená v čase, kedy je to prospešné pre obete. To však nezaväzuje zmluvné strany dohovoru, aby poskytovali informácie vo všetkých jazykoch, ale aby sa zamerali na najrozšírenejšie jazyky v ich krajine a zabezpečili, že budú informácie v dostupnej forme. Pojem „dostačujúce informácie“ znamená informácie, ktoré dostatočne uspokoja potreby obete v súvislosti s informáciami. To môže zahŕňať napríklad nielen poskytnutie názvu organizácie, ktorá poskytuje podporné služby, ale aj poskytnutie letáku, ktorý obsahuje kontaktné informácie o tejto organizácii, otváracie hodiny a informácie o konkrétnych službách, ktoré poskytuje.

Článok 20 - Všeobecné podporné služby

125. Pri poskytovaní služieb obetiam sa rozlišujú všeobecné a špecializované podporné služby. Všeobecné podporné služby sú služby, ktoré sú poskytované verejnými orgánmi, ako sú sociálne, zdravotné služby a služby zamestnanosti, ktoré poskytujú dlhodobú pomoc a nie sú vytvorené len pre obete, ale slúžia širokej verejnosti. Naproti tomu, špecializované podporné služby sa špecializujú na poskytovanie podpory a pomoci šitej na mieru pre často okamžité potreby obetí špecifických foriem násilia na ženách alebo domáceho násilia, a ktoré nie sú prístupné širokej verejnosti. Aj keď sú tieto služby prevádzkované alebo financované štátnymi orgánmi, prevažná väčšina špecializovaných služieb je poskytovaná MVO.

126. Záväzok obsiahnutý v článku 20 odsek 1 vyžaduje, aby služby verejnej sociálnej starostlivosti, ako sú bývanie, pomoc pri hľadaní zamestnania, podpora v nezamestnanosti, štátne vzdelávanie, školenia, verejné psychologické a právne poradenstvo, ale aj finančná podpora riešili v prípade potreby špecifické potreby obetí foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Aj keď mnohé obete sú už klientmi takýchto služieb, ich obzvlášť zložitá situácia a trauma nie je vždy dostatočne alebo systematicky riešená respektíve vzatá do úvahy. Zmluvné strany sú teda povinné zabezpečiť, aby mali obete prístup k týmto službám, bolo s nimi zaobchádzané podporujúcim spôsobom a ich potreby boli náležite riešené.

127. Zdravotnícke a sociálne služby často prichádzajú do kontaktu s obeťami ako prvé. Odsek 2 má za cieľ zabezpečiť, že tieto služby sú dostatočne vybavené, aby mohli reagovať na dlhodobé potreby obetí. Okrem toho kladie dôraz na dôležitosť školenia pracovníkov o rôznych formách násilia, špecifických potrebách obetí a o tom, ako na ne reagovať podporujúcim spôsobom.

Článok 21 - Pomoc pri individuálnych/kolektívnych sťažnostiach

128. Toto ustanovenie upravuje záväzok zmluvných strán poskytnúť obetiam informácie o existujúcich regionálnych a medzinárodných mechanizmoch individuálnych/kolektívnych sťažností, a aby mali prístup k týmto mechanizmom. Pojem „existujúci" sa vzťahuje len na tie regionálne a medzinárodné mechanizmy sťažností, ktoré boli ratifikované zmluvnými stranami dohovoru. Členské štáty Rady Európy sú zmluvnými stranami mnohých regionálnych a medzinárodných zmlúv a väčšina z nich súhlasila s právomocami príslušných zmluvných orgánov a mechanizmov sťažností. Po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych opravných prostriedkov môžu obete všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru hľadať útočisko vo viacerých regionálnych a medzinárodných mechanizmoch sťažností. Tie sú k dispozícii jednotlivcom, ktorí sa ohľadom ďalších zákonných opravných prostriedkov môžu obrátiť napríklad na Európsky súd pre ľudské práva alebo Výbor CEDAW. Môžu byť tiež kolektívnej povahy, čo znamená, že sú k dispozícii skupinám obetí - príkladom môže byť mechanizmus kolektívnych sťažností ustanovený v Európskej sociálnej charte.

129. Zabezpečením, aby obete mali „informácie a prístup k" týmto mechanizmom autori chceli zdôrazniť, že obetiam by mali byť poskytnuté informácie o pravidlách prijateľnosti a procedurálnych náležitostiach, ktoré sa vzťahujú na existujúce regionálne a medzinárodné mechanizmy sťažností, a že po vyčerpaní vnútroštátnych opravných prostriedkov by zmluvné strany nemali brániť prístupu k týmto mechanizmom.

130. Toto ustanovenie je zamerané aj na podporu dostupnosti citlivej a odbornej pomoci obetiam pri podávaní takýchto sťažností, ktorá môže byť poskytovaná štátom, advokátskymi komorami, príslušnými MVO alebo inými vhodnými aktérmi. „Pomoc" môže zahŕňať poskytovanie informácií a právneho poradenstva. Poskytovaná pomoc by mala byť informačne nasýtená a prispôsobená požiadavkám obete, aby uľahčila prístup obetí k existujúcim mechanizmom sťažností.

Článok 22 Špecializované podporné služby

131. Doplňujúc záväzok obsiahnutý v článku 20 toto a nasledujúce ustanovenia vyžadujú, aby zmluvné strany dohovoru zriadili dostatočne vybavený sektor špecializovanej podpory.

132. Cieľom tejto špecializovanej podpory je zabezpečenie komplexnej úlohy, ktorou je posilnenie postavenia obetí cez optimálnu podporu a pomoc vyhovujúcu ich špecifickým potrebám. Väčšinu z toho najlepšie zabezpečujú ženské organizácie a podporné služby poskytované napríklad miestnymi orgánmi so špecializovanými a skúsenými pracovníkmi, ktorí disponujú rozsiahlymi znalosťami v oblasti rodovo podmieneného násilia. Je dôležité zabezpečiť, aby boli tieto služby v štáte dostatočne rozšírené a prístupné všetkým obetiam. Okrem toho tieto služby a ich pracovníci musia byť schopní riešiť rôzne druhy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru a poskytnúť podporu všetkým skupinám obetí vrátane ťažko prístupných skupín. Druhy podpory, ktoré tieto špecializované služby musia ponúkať zahŕňajú poskytovanie náhradného ubytovania, bezpečného ubytovania, okamžitej zdravotnej pomoci, zaistenia lekárskych dôkazov v prípade znásilnenia a sexuálne motivovaného útoku, krátkodobého a dlhodobého psychologického poradenstva, pomoci pri traume, právneho poradenstva a zastúpenia, aktívnych služieb, telefónnych liniek pomoci, ktoré by nasmerovali obete na vhodný typ služby a špecifické služby pre deti, ktoré sú buď obeťami alebo svedkami.

Článok 23 Zariadenia núdzového bývania

133. Tento článok vyžaduje, aby zmluvné strany vybudovali vhodné, ľahko dostupné zariadenia núdzového bývania v dostatočnom počte, ktoré sú dôležitým prostriedkom naplnenia záväzku poskytnúť ochranu a podporu. Účelom zariadení núdzového bývania je zabezpečiť okamžitý, najlepšie celodenný prístup k bezpečnému ubytovaniu pre obete, hlavne pre ženy a deti v prípade, že už nie sú v bezpečí doma. Dočasné ubytovanie alebo všeobecné zariadenia núdzového bývania, ako sú tie pre bezdomovcov, sú nedostatočné a neposkytujú potrebnú podporu alebo posilnenie postavenia. Obete čelia viacerým vzájomne prepojeným problémom, ktoré sa týkajú ich zdravia, bezpečnosti, finančnej situácie a blaha ich

detí. Špecializované zariadenia núdzového bývania pre ženy sú najlepšie vybavené na to, aby mohli riešiť tieto problémy, pretože ich funkcia ide nad rámec poskytovania bezpečného pobytu. Poskytujú podporu ženám a ich deťom, pomáhajú im vyrovnať sa s traumatizujúcimi skúsenosťami, vymaniť sa z násilných vzťahov, znovu nadobudnúť sebaúctu a položiť základy ich nezávislému životu podľa vlastného výberu. Okrem toho zariadenia núdzového bývania pre ženy zohrávajú hlavnú úlohu pri budovaní siete medzirezortnej spolupráce a zvyšovaní povedomia v príslušných komunitách.

134. Za účelom splnenia ich primárnych úloh, ktorými sú zaistenie bezpečnosti a ochrany žien a detí je dôležité, aby všetky zariadenia núdzového bývania uplatňovali súbor pravidiel. Na tento účel by mala byť posúdená bezpečnostná situácia každej obete a na základe takéhoto posúdenia by mal by byť navrhnutý individuálny bezpečnostný plán. Technická bezpečnosť budovy je ďalšou kľúčovou záležitosťou v súvislosti so zariadeniami núdzového bývania, keďže násilné útoky páchateľov ohrozujú nielen ženy a ich deti, ale aj zamestnancov a ďalšie osoby v okolí. Okrem toho je v bezpečnostných otázkach nevyhnutná efektívna spolupráca s políciou.

135. Toto ustanovenie vyžaduje, aby boli zariadenia núdzového bývania vybudované v dostatočnom množstve, aby mohli poskytovať primerané dočasné ubytovanie pre všetky obete. Každý druh násilia si vyžaduje iný druh pomoci a ochrany a pracovníci musia byť vyškolení, aby ich mohli poskytnúť. Pojem „dostatočné množstvo“ je zameraný na zabezpečenie splnenia všetkých potrieb obetí, čo sa týka zariadení núdzového bývania a špecializovanej podpory. Záverečná správa o činnosti Pracovnej skupiny Rady Európy pre boj proti násiliu na ženách vrátane domáceho násilia (EG-TFV (2008)6) odporúča bezpečné ubytovanie v špecializovaných zariadeniach núdzového bývania pre ženy, ktoré bude dostupné v každom regióne s kapacitou pre jednu rodinu na každých 10 000 obyvateľov. Avšak počet zariadení núdzového bývania by mal závisieť od skutočných potrieb. Čo sa týka zariadení núdzového bývania pre iné formy násilia, ich počet bude opäť závisieť od skutočnej potreby.

Článok 24 - Telefónne linky pomoci

136. Telefónne linky pomoci sú jedným z najdôležitejších prostriedkov, ako umožniť obetiam nájsť pomoc a podporu. Bezplatná linka pomoci s verejne známym telefónnym číslom, ktorá poskytuje pomoc a krízové poradenstvo a odkazuje na služby priameho kontaktu, ako sú poradenské centrá alebo polícia, je základom každej podpornej a poradenskej služby pre všetky formy násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Tento článok preto obsahuje záväzok zriadiť celoštátne bezplatné telefónne linky, ktoré budú k dispozícii po celý deň. Mnohé z obetí sa ocitnú bez dokladov a zdrojov a je pre ne zložité kúpiť si telefónnu kartu alebo zadovážiť si drobné peniaze, aby mohli zaplatiť za hovor. Zaplatenie aj malej finančnej čiastky môže osobám hľadajúcim pomoc spôsobovať problém, preto je tu požiadavka zabezpečiť bezplatnú telefónnu linku. Navyše v mnohých telefónnych systémoch môžu páchatelia sledovať volania na bezplatné linky na telefónnom účte, čo ich upozorní na to, že obeť hľadá pomoc a na základe toho môžu obeť naďalej ohrozovať. Záverečná správa činnosti Pracovnej skupiny Rady Európy pre boj proti násiliu na ženách vrátane domáceho násilia (EG-TFV (2008)6) odporúča vytvorenie najmenej troch bezplatných celoštátnych liniek pomoci zameraných na všetky formy násilia na ženách, ktoré budú k dispozícii 24/7 a budú poskytovať podporu v krízových situáciach vo všetkých príslušných jazykoch.

137. Pre mnohé obete je zložité aktívne vyhľadávať pomoc a hranica, keď uskutočnia hovor a podelia sa o intímne a osobné informácie je veľmi vysoká. Preto je dôležité, aby volajúci zostali v anonymite a tiež aby im radili osoby, ktoré vedia, ako v takejto situácii postupovať a aby linky pomoci, ak o to volajúci požiada, poskytovali informácie a pomoc dôverne. V niektorých štátoch je rovnako dôležité poskytovať pomoc vo viacerých jazykoch, aby sa znížila jazyková bariéra, ktorej môžu niektorí volajúci čeliť.

Článok 25 - Podpora obetí sexuálneho násilia

138. Traumatizujúca povaha sexuálne motivovaného násilia vrátane znásilnenia si vyžaduje obzvlášť citlivý prístup vyškolených a špecializovaných pracovníkov. Obete tohto typu násilia potrebujú okamžitú lekársku starostlivosť a pomoc pri liečbe traumy kombinovanú s okamžitým vyšetrením súdnym lekárom, aby bolo možné zhromaždiť dôkazy potrebné na trestné stíhanie. Navyše psychologické poradenstvo a terapia sú tiež často veľmi potrebné - v mnohých prípadoch aj niekoľko týždňov alebo mesiacov po udalosti.

139. Článok 25 preto kladie osobitný dôraz na poskytovanie tohto typu odbornej podpory tým, že zaväzuje zmluvné strany, aby zabezpečili vytvorenie dostatočného množstva dostupných krízových centier pre obete znásilnenia alebo centier pomoci pre obete sexuálneho násilia. Je dôležité poznamenať,

že pre zmluvné strany je vytvorenie oboch typov centier alternatívou a nie povinnosťou.

140. Krízové centrá pre obete znásilnenia môžu mať rôzne formy. Zvyčajne tieto centrá ponúkajú dlhodobú pomoc, ktorá sa zameriava na poradenstvo a terapiu, keďže poskytuje osobné poradenstvo, podporné skupiny a prístup k iným službám. Tiež pomáhajú obetiam počas súdneho konania, tým, že žene zabezpečia obhajkyňu a inú praktickú pomoc.

141. Centrá pomoci pre obete sexuálneho násilia sa na druhej strane môžu špecializovať na okamžitú lekársku starostlivosť, vysokokvalitnú prax v oblasti súdneho lekárstva a krízovú intervenciu. Môžu byť zriadené napríklad v nemocniciach, aby boli schopné reagovať na aktuálny sexuálne motivovaný útok, a to vykonaním lekárskeho vyšetrenia a odporučením obete na organizácie spoločenstva za účelom poskytnutia ďalších služieb. Taktiež sa môžu sústrediť na okamžité a primerané odporúčanie obete na vhodné špecializované organizácie s cieľom poskytnúť potrebnú starostlivosť, ako je ustanovené v článku 25. Výskum ukázal, že dobrou praxou je vykonanie vyšetrenia súdnym lekárom bez ohľadu na to, či bude vec oznámená na polícii a tiež poskytnutie možnosti odobratia a uskladnenia vzoriek, aby sa obeť o tom, či ohlásiť znásilnenie alebo nie, mohla rozhodnúť neskôr.

142. Požiadavka vybudovať takéto centrá ukladá zmluvným stranám záväzok, zabezpečiť, že budú vybudované v dostatočnom množstve, ale tiež zaistiť, aby boli ľahko dostupné a poskytovali služby primeraným spôsobom. Záverečná správa o činnosti Pracovnej skupiny pre boj proti násiliu na ženách vrátane domáceho násilia (EG-TFV (2008)6) odporúča vybudovanie jedného centra na každých 200 000 obyvateľov, pričom budú geograficky rozmiestnené tak, aby boli dostupné obetiam vo vidieckych oblastiach do tej istej miery, ako obetiam v mestách. Pojem „dostačujúci“ je zameraný na zabezpečenie, aby poskytované služby spĺňali potreby obetí.

Článok 26 - Ochrana detských svedkov a pomoc detským svedkom

143. Vystavenie fyzickému, sexuálnemu alebo psychickému násiliu a zlému zaobchádzaniu medzi rodičmi alebo inými členmi rodiny má vážny dopad na deti. To vytvára strach, spôsobuje traumu a negatívne ovplyvňuje ich vývoj.

144. Z tohto dôvodu článok 26 ukladá záväzok zabezpečiť, aby boli pri poskytovaní služieb a pomoci obetiam s deťmi, ktoré boli svedkami násilia, vzaté do úvahy práva a potreby detí. Pojem „detskí svedkovia“ sa vzťahuje nielen na deti, ktoré sú prítomné v čase násilia a sú jeho aktívnymi svedkami, ale aj na deti, ktoré sa schovávajú v blízkosti a sú vystavené výkrikom a iným zvukom alebo sú vystavené dlhodobým následkom takéhoto násilia. Je dôležité uznať a riešiť viktimizáciu detí, ako svedkov všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru a ich práva na pomoc. Odsek 2 preto vyzýva k psychologicko-sociálnym intervenciám primeraným veku a vývojovému stupňu dieťata, ktoré sú založené na dôkazoch a „šité na mieru“ deťom, aby sa v prípade potreby mohli vyrovnať s traumatizujúcimi zážitkami. Všetky poskytované služby musia venovať náležitú pozornosť najlepším záujmom dieťaťa.

Článok 27 - Ohlasovanie

145. Požiadavkou podnecovania ohlasovania akoukoľvek osobou, ktorá je svedkom alebo má opodstatnené dôvody sa domnievať, že násilný čin v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru môže byť spáchaný, autori chceli upozorniť na dôležitú úlohu, ktorú jednotlivci - priatelia, susedia, rodinní príslušníci, kolegovia, učitelia alebo iní členovia komunity - môžu zohrávať v prerušení mlčania, ktoré sa pri násilí často vyskytuje. Je zodpovednosťou každej zmluvnej strany určiť príslušné orgány, ktorým môžu byť takéto podozrenia ohlásené. Môžu to byť orgány činné v trestnom konaní, služby ochrany detí alebo akékoľvek iné príslušné sociálne služby. Pojem „opodstatnené dôvody“ sa vzťahuje na úprimnú domnienku ohlásenú v dobrej viere.

Článok 28 - Ohlasovanie odborníkmi

146. Podľa tohto článku musia zmluvné strany dohovoru zabezpečiť, aby odborníci spravidla povinní zachovávať mlčanlivosť (ako napríklad lekári a psychiatri) mali možnosť ohlásiť príslušným organizáciám alebo orgánom páchanie násilia, ak majú opodstatnené dôvody sa domnievať, že bol spáchaný závažný násilný čin v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru a že je možné očakávať ďalšie závažné násilné činy tohto typu. Jedná sa o kumulatívne požiadavky na podávanie správ a obsiahnutia napríklad typických prípadov domáceho násilia, kedy už obeť bola vystavená závažným násilným činom a je možné očakávať ďalšie násilie.

147. Je dôležité poznamenať, že toto ustanovenie neukladá odborníkom povinnosť ohlasovania. Poskytuje im len možnosť tak urobiť bez nebezpečenstva porušenia povinnosti zachovávať mlčanlivosť. Zatiaľ čo povinnosť zachovávať mlčanlivosť môže byť ustanovená právnymi predpismi, táto povinnosť a jej porušenie môže byť tiež vecou etických kódexov a profesijných noriem rôznych profesijných skupín. Toto ustanovenie sa snaží zabezpečiť, že žiadny z typov tejto povinnosti nebude stáť v ceste ohlasovaniu závažných násilných činov. Cieľom tohto ustanovenia je chrániť život a zdravie obetí a nie podnet na začatie vyšetrovania trestného činu. Odborníkom, ktorí po dôkladnom posúdení chcú chrániť obete násilia je potrebné umožniť vykonávať ich činnosť.

148. Pojem „za primeraných podmienok" znamená, že zmluvné strany môžu určiť situácie alebo prípady, na ktoré sa toto ustanovenie použije. Napríklad zmluvné strany môžu záväzok obsiahnutý v článku 28 podmieniť predchádzajúcim súhlasom obete s výnimkou niektorých osobitných prípadov, ako keď je obeť maloletá alebo nie je schopná sa brániť v dôsledku fyzického alebo mentálneho postihnutia. Okrem toho je každá zmluvná strana zodpovedná za určenie skupín odborníkov, na ktorých sa vzťahuje toto ustanovenie. Pojem „niektorí odborníci" pokrýva ľubovoľný počet odborníkov, ktorých úlohy zahŕňajú kontakt so ženami, mužmi a deťmi, ktorí môžu byť obeťami niektorých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Okrem toho v súlade s článkom 6 EDĽP tento článok neovplyvňuje práva tých, ktorí sú obvinení z činov, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor, či už v rámci občianskoprávneho alebo trestnoprávneho konania.

Časť V - Hmotné právo

149. Ako v prípade iných dohovorov Rady Európy o boji proti špecifickým formám násilia, zneužívaniu alebo zlému zaobchádzaniu, ustanovenia hmotného práva tvoria významnú súčasť týchto dokumentov. Z výskumu platnej vnútroštátnej legislatívy o násilí na ženách a domácom násilí je zrejmé, že stále existuje mnoho nedostatkov. Preto je potrebné posilniť právnu ochranu a odškodňovanie obetí a pri zavádzaní zmien vziať do úvahy existujúcu dobrú prax v právnych systémoch všetkých členských štátov za účelom účinného predchádzania a boja proti týmto formám násilia. Autori preskúmali príslušné opatrenia trestného, občianskeho a správneho práva, ktoré majú byť zavedené, aby sa zabezpečilo, že dohovor upraví rôzne situácie spojené s príslušnými násilnými činmi. V dôsledku toho táto časť obsahuje viacero preventívnych, ochranných a kompenzačných opatrení pre obete a zavádza represívne opatrenia proti páchateľom tých foriem násilia, ktoré si vyžadujú odpoveď zo strany trestného práva.

150. Táto časť ukladá záväzok zabezpečiť rôzne občianskoprávne opravné prostriedky, ktoré by obetiam umožnili dovolať sa spravodlivosti a odškodnenia - predovšetkým od páchateľa, ale aj vo vzťahu k štátnym orgánom v prípade, že zlyhali v ich úlohe aktívne prijímať preventívne a ochranné opatrenia.

151. Časť V tiež zavádza niekoľko trestných činov. Tento typ harmonizácie vnútroštátnych právnych predpisov uľahčuje z niekoľkých dôvodov boj s trestnou činnosťou na národnej a medzinárodnej úrovni. Vnútroštátne opatrenia na boj s násilím na ženách a domácim násilím sú často vykonávané nesystematicky alebo sú kvôli medzerám v legislatíve neúplné.

152. Primárnym cieľom opatrení trestného práva je usmerňovať zmluvné strany pri realizácii stratégií na zamedzenie násiliu na ženách a domácemu násiliu - obe formy násilia možno bohužiaľ stále považovať za veľmi rozšírené trestné činy v Európe i mimo nej.

153. Autori sa zhodli, že v zásade všetky ustanovenia trestného práva dohovoru by mali byť prezentované rodovo neutrálnym spôsobom; pohlavie obeti alebo páchateľa by preto v princípe pri trestnom čine nemalo zohrávať zásadnú úlohu. Toto by však nemalo brániť zmluvným stranám v zavádzaní rodovo špecifických ustanovení.

154. Autori sa rozhodli, že tento dohovor by nemal upravovať konanie, ktorým sa už zaoberajú iné dohovory Rady Európy, najmä Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (ETS č. 197) a Dohovor o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním (ETS č. 201).

155. Záväzky obsiahnuté v článkoch 33 až 39 vyžadujú, aby zmluvné strany dohovoru zabezpečili, že príslušné úmyselné konanie je ustanovené za trestné. Autori sa zhodli na tejto formulácii, aby zaviazali zmluvné strany ustanoviť príslušné konanie za trestné. Avšak tento dohovor nezaväzuje zmluvné strany, aby nevyhnutne zaviedli konkrétne ustanovenia, ktoré by ustanovili konanie uvedené v dohovore za trestné. So zreteľom na článok 40 (sexuálne obťažovanie) a s prihliadnutím na osobitný charakter tohto

konania sa autori domnievali, že by mohlo byť predmetom opravných prostriedkov buď v rámci trestnoprávnych sankcií alebo iných právnych sankcií. Napokon trestné činy uvedené v tejto časti predstavujú minimálnu zhodu, ktorá nevylučuje ich doplnenie alebo zavedenie prísnejších noriem vnútroštátneho práva.

156. V súlade so všeobecnými zásadami trestného práva môže právne platný súhlas zvýšiť trestnoprávnu zodpovednosť. Okrem toho ďalšie právne ospravedlniteľné činy, napríklad činy spáchané v sebaobrane, pri obrane majetku alebo z dôvodu nevyhnutných lekárskych procedúr, nebudú podľa tohto dohovoru trestne sankcionované.

Článok 29 - Civilné súdy a opravné prostriedky

157. Odsek 1 tohto ustanovenia má za cieľ zabezpečiť, aby sa obete akejkoľvek z foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru mohli pre primeraný občianskoprávny opravný prostriedok proti páchateľovi obrátiť na vnútroštátny právny systém. Na jednej strane to zahŕňa občianskoprávne opravné prostriedky, ktoré umožňujú občianskemu súdu nariadiť zastaviť určité konanie, zdržať sa určitého konania v budúcnosti alebo prinútiť osobu, aby prijala konkrétne kroky (súdne príkazy). Občianskoprávne opravné prostriedky je možné použiť napríklad na pomoc dievčatám a chlapcom, ktorí čelia uzavretiu manželstva proti svojej vôli, aby im bol vrátený cestovný pas alebo iné dôležité dokumenty osobou, ktorá im ich zadržiava proti svojej vôli (rodičia, opatrovníci alebo rodinní príslušníci). Takéto súdne príkazy pomáhajú zaistiť ochranu pred násilnými činmi.

158. Na druhej strane a v závislosti od vnútroštátneho právneho poriadku zmluvnej strany môžu dostupné občianskoprávne opravné prostriedky zahŕňať súdne príkazy, ktoré sa konkrétnejšie zaoberajú násilnými činmi v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, ako sú mimoriadne opatrenia, obmedzujúce opatrenia a zákaz obťažovania, ako sa uvádza v článku 53. Tie sú dôležité najmä v prípadoch domáceho násilia a dopĺňajú okamžitú a často krátkodobú ochranu, ktorú ponúkajú núdzové ochranné príkazy, ako sa uvádza v článku 52.

159. Okrem toho by malo občianske právo zabezpečiť opravné prostriedky na ochranu pred ohováraním a urážkou na cti v kontexte prenasledovania a sexuálneho obťažovania v prípade, že takéto konanie nie je upravené trestným právom zmluvných strán.

160. Všetky občianskoprávne príkazy sa vydávajú na základe žiadosti obete alebo - v závislosti od právneho systému - tretej strany a nemôžu byť vydané z úradnej moci.

161. Zatiaľ čo odsek 1 je zameraný na to, aby obetiam poskytol občianskoprávne opravné prostriedky proti páchateľom, odsek 2 zabezpečuje, že obete disponujú opravnými prostriedkami vo vzťahu k štátnym orgánom, ktoré zlyhali v svojej povinnosti vykonať potrebné preventívne a ochranné opatrenia.

162. To zdôrazňuje zásadu zodpovednosti štátnych orgánov, ktoré sa v súlade s článkom 5 tohto dohovoru zaviazali aktívne predchádzať, vyšetrovať a trestať násilné činy v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Nesplnenie tohto záväzku môže mať za následok vznik právnej zodpovednosti a tiež poskytnutie opravných prostriedkov v rámci občianskeho práva na riešenie takéhoto zlyhania. Tieto opravné prostriedky zahŕňajú okrem iného aj občianskoprávnu žalobu na náhradu škody, ktorá musí byť k dispozícii v súvislosti s činmi spáchanými z nedbanlivosti a hrubej nedbanlivosti. Rozsah občianskoprávnej zodpovednosti štátnych orgánov sa riadi vnútroštátnym právom zmluvných strán, ktoré majú možnosť rozhodnúť, aký druh nedbanlivostného konania je žalovateľný.

163. Záväzok obsiahnutý v odseku 2 je v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcou sa zlyhania orgánov verejnej moci pri plnení ich pozitívneho záväzku podľa článku 2 EDĽP (právo na život). V rozsudku *Osman proti Spojenému kráľovstvu* a tiež v rozsudku *Opuz proti Turecku* Súd rozhodol: „v prípade, že sú orgány obvinené zo zanedbania ich pozitívneho záväzku chrániť právo na život v kontexte ich vyššieuvedenej povinnosti predchádzať a potláčať trestné činy voči osobe, je potrebné určiť k jej spokojnosti, že orgány vedeli alebo mali vedieť v čase existencie reálneho a bezprostredného rizika ohrozenia života určitej osoby, alebo osôb trestnými činmi tretej strany a že neuskutočnili opatrenia v rámci rozsahu ich právomocí, ktoré sa z reálneho hľadiska očakávali, aby sa predišlo riziku.“ Súd výslovne uviedol, že zodpovednosť za neplnenie tejto povinnosti sa neobmedzuje len na hrubú nedbanlivosť alebo úmyselné porušenie povinnosti chrániť život.

164. V prípade smrti obete budú dostupné opravné prostriedky k dispozícii jej potomkom.

Článok 30 - Odškodnenie

165. Tento článok ustanovuje právo na náhradu škody, ktorá vzniká v dôsledku niektorého z trestných činov ustanovených týmto dohovorom. Odsek 1 ustanovuje zásadu, že je to v prvom rade páchateľ, ktorý je zodpovedný za náhradu škody a navrátenie do pôvodného stavu.

166. Odškodnenie môžno žiadať aj od poisťovne alebo od štátom dotovaného zdravotného a sociálneho poistenia. Odsek 2 stanovuje štátu dodatočný záväzok odškodniť obete. Podmienky vzťahujúce sa na žiadosti o odškodnenie môžu byť ustanovené vnútroštátnym právom, rovnako ako požiadavka žiadať náhradu v prvom rade a predovšetkým od páchateľa. Autori zdôraznili, že odškodnenie od štátu by malo byť priznané v situáciách, kedy obeť utrpela ťažkú ujmu na zdraví alebo zhoršenie zdravia. Je potrebné poznamenať, že pojem „ujma na zdraví“ zahŕňa zranenia, ktoré spôsobili smrť obete a pojem „zhoršenie zdravia“ zahŕňa vážnu psychickú ujmu spôsobenú psychickým násilím, ako je uvedené v článku 33. Aj keď sa rozsah odškodnenia štátom obmedzuje na „vážne“ zranenia a zhoršenie zdravia, to nebráni zmluvným stranám poskytnúť veľkorysejšiu úpravu odškodnenia a ani ustanoviť vyššie a/alebo nižšie limity pre niektoré, alebo všetky prvky odškodnenia štátom. Toto ustanovenie sa nedotýka záväzkov zmluvných strán z Európskeho dohovoru o odškodňovaní obetí násilných trestných činov (ETS. č 116).

167. Vedľajší záväzok štátu odškodňovať obete nebráni zmluvným stranám požadovať regresnú náhradu poskytnutého odškodnenia od páchateľa, berúc súčasne náležitý ohľad na bezpečnosť obete. Odkaz na „bezpečnosť obete“ si vyžaduje, aby zmluvné strany zabezpečili, že akékoľvek opatrenia prijaté za účelom požadovania regresnej náhrady poskytnutého odškodnenia od páchateľa venujú náležitú pozornosť dôsledkom týchto opatrení na bezpečnosť obete. To zahŕňa predovšetkým situácie, keď sa chce páchateľ obeti pomstiť za to, že musel štátu zaplatiť odškodnenie.

168. Toto ustanovenie nebráni poskytnutiu dočasného štátneho príspevku k odškodneniu obete. Obeť, ktorá nutne potrebuje pomoc, nemusí byť schopná čakať na výsledok často komplikovaných konaní. V takýchto prípadoch môžu zmluvné strany ustanoviť, že štát alebo príslušný orgán môže zastúpiť povinného a odškodniť oprávnenú osobu, alebo ak je neskôr oprávnenej osobe poskytnuté odškodnenie z akéhokoľvek iného zdroja, tak si štát môže nárokovať späť celú čiastku alebo časť peňazí, ktoré oprávnená osoba získala.

169. V prípade, že je obeť odškodnená štátom z dôvodu, že páchateľ nie je ochotný alebo schopný tak urobiť, hoci mu to súd nariadil, štát má právo postihovať páchateľa.

170. Na zabezpečenie odškodnenia štátom môžu zmluvné strany vytvoriť štátny systém odškodňovania obetí, ako je uvedené v článkoch 5 a 6 Európskeho dohovoru o odškodňovaní obetí násilných trestných činov.

171. Je potrebné poznamenať, že odsek 2 tohto článku pripúšťa výhrady podľa článku 78 (2) tohto dohovoru. Možnosťou uplatniť výhrady nie sú dotknuté záväzky zmluvných strán podľa iných medzinárodných dokumentov v tejto oblasti, ako je napríklad vyššieu vedený Európsky dohovor o odškodňovaní obetí násilných trestných činov.

172. Keďže mnohé z obetí foriem násilia, ktoré pokrýva tento dohovor nemusia mať národnosť zmluvnej strany, na ktorej území bol zločin spáchaný, dodatočné štátne odškodnenie by sa malo vzťahovať na štátnych príslušníkov daného štátu a príslušníkov iného štátu.

173. Odsek 3 má zabezpečiť, že bude náhrada poskytnutá v primeranej lehote, čo znamená v primeranom časovom období.

174. Je dôležité poznamenať, že odškodnenie nemusí byť priznané len podľa občianskeho alebo správneho práva, ale tiež podľa trestného práva ako súčasť trestnoprávnej sankcie.

Článok 31 - Poručníctvo, práva na návštevu a bezpečnosť

175. Toto ustanovenie má za cieľ zabezpečiť, aby súdne orgány nevydávali rozhodnutia o úpráve styku bez toho, aby vzali do úvahy incidenty násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Ide o súdne rozhodnutia, ktorými sa upravuje styk maloletých detí s rodičmi a ďalšími osobami, ktoré majú rodinné väzby s deťmi . Okrem ďalších faktorov je pri rozhodovaní o väzbe a rozsahu práv na návštevu alebo styk potrebné vziať do úvahy incidenty násilia proti obeti (poručníkovi), rovnako ako aj proti samotnému dieťaťu.

176. Odsek 2 sa zaoberá komplexnou problematikou zaistenia práv a ochrany obetí a svedkov, zohľadňujúc rodičovské práva páchateľa. Najmä v prípadoch domáceho násilia sú problémy týkajúce sa spoločných detí často jedinou väzbou, ktorá zostáva medzi obeťou a páchateľom. Správať sa v súlade s rozhodnutiami o úprave styku pre mnoho obetí a ich deti predstavuje vážne bezpečnostné riziko, pretože to často znamená priamy kontakt s páchateľom. Preto tento odsek ukladá záväzok zabezpečiť, aby obetiam a ich deťom nehrozila ďalšia ujma.

Článok 32 - Občianskoprávne následky manželstiev z donútenia

177. Tento článok sa zaoberá právnymi následkami manželstiev z donútenia a zabezpečuje, že takéto manželstvo môže byť „vyhlásené za neexistujúce, neplatné alebo byť rozvedené“. Na účely tohto ustanovenia „neexistujúce“ manželstvo je manželstvo, ktoré je platné, avšak môže byť zrušené, ak o to požiada jeden z manželov; na „neplatné“ manželstvo sa nevzťahujú žiadne právne dôsledky súvisiace s manželstvom bez ohľadu na to, či o to niektorý z manželov požiada. Na „rozvedené“ manželstvo (rozvod) sa nevzťahujú žiadne právne dôsledky len odo dňa jeho rozvedenia. Autori mali na pamäti, že konkrétne vykonávanie tohto článku s ohľadom na použité pojmy (neexistujúce, neplatné, rozvedené) sa môžu líšiť v závislosti od pojmov obsiahnutých v občianskom práve jednotlivých zmluvných strán.

178. Je dôležité, aby bolo súdne konanie, ako je to požadované v tomto ustanovení, ľahko dostupné a bez neprimeraného finančného alebo administratívneho zaťaženia obete. To znamená, že akékoľvek postupy ustanovené pre neplatnosť alebo rozvod núteného manželstva nesmú predstavovať neprekonateľné ťažkosti alebo nepriamo viesť k finančným ťažkostiam na strane obete. Okrem toho by forma ukončenia manželstva nemala mať vplyv na práva obetí manželstiev z donútenia.

Článok 33 - Psychické násilie

179. Tento článok zavádza trestný čin - psychické násilie. Autori sa zhodli, že budú trestne postihovať akékoľvek úmyselné konanie, ktoré vážne narušuje duševnú integritu osoby prostredníctvom nátlaku alebo hrozieb. Výklad slova „úmyselné“ je ponechaný na vnútroštátnom práve, avšak požiadavka úmyselného konania sa vzťahuje na všetky prvky trestného činu.

180. Rozsah trestného činu sa obmedzuje na úmyselné konanie, ktoré vážne narušuje a poškodzuje duševnú integritu osoby, čoho možno dosiahnuť rôznymi prostriedkami alebo spôsobmi. Dohovor nedefinuje, čo sa rozumie pod pojmom „vážne narušenie“. Aby správanie spadalo pod toto ustanovenie, musí byť použitý nátlak alebo hrozby.

Článok 34 – Nebezpečné prenasledovanie

182. Tento článok zavádza trestný čin nebezpečného prenasledovania, ktorý je definovaný ako úmyselné konanie spočívajúce v opakovanej účasti na ohrozujúcom konaní namierenom voči inej osobe, ktoré spôsobuje, že sa daná osoba obáva o svoju bezpečnosť. To zahŕňa akékoľvek opakované ohrozujúce konanie proti určitej osobe, ktorého dôsledkom je vyvolanie strachu u tejto osoby. Ohrozujúce konanie môže pozostávať z opakovaného prenasledovania určitej osoby, vyvolávania nechcenej komunikácie s určitou osobou alebo oznámenie určitej osobe, že je sledovaná. To zahŕňa fyzické prenasledovanie obete, v práci, v športových alebo vzdelávacích zariadeniach, ale aj prenasledovanie obete vo virtuálnom svete (chatovacie miestnosti, sociálne siete, atď.). Vyvolávanie nechcenej komunikácie zahŕňa snahu o akýkoľvek aktívny kontakt s obeťou za pomoci akýchkoľvek dostupných komunikačných prostriedkov vrátane moderných komunikačných nástrojov a IKT.

183. Okrem toho ohrozujúce správanie môže zahŕňať také správanie, ako ničenie majetku inej osoby, zanechávanie viditeľných stôp kontaktu s osobnými vecami osoby, útoky na domáce zviera osoby, vytváranie falošných identít alebo rozširovanie nepravdivých informácií na internete.

184. Aby konanie bolo možné subsumovať pod toto ustanovenie, musí byť akékoľvek ohrozujúce konanie

vykonané úmyselne a s úmyslom vyvolať u obete pocit strachu.

185. Toto ustanovenie sa týka dlhodobého konania pozostávajúceho z opakovaných závažných incidentov. Je zamerané na zachytenie trestnej podstaty modelu správania sa, ktorého jednotlivé prvky v prípade, že sú vzaté do úvahy samostatne, nemožno vždy považovať za trestný čin. Toto ustanovenie zahŕňa správanie namierené priamo proti obeti. Avšak zmluvné strany môžu toto ustanovenie rozšíriť na konanie voči akejkoľvek osobe v spoločenskom prostredí obete vrátane členov rodiny, priateľov a kolegov. Skúsenosti obetí prenasledovania ukazujú, že mnohí prenasledovatelia neobmedzujú prenasledovanie len na svoju súčasnú obeť,ale často sa zameriavajú na akúkoľvek osobu, ktorá je obeti blízka. To často výrazne umocňuje pocit strachu a straty kontroly nad situáciou, a teda aj toto ustanovenie sa na takéto ustanovenie môže vzťahovať.

186. Napokon, ako aj v prípade psychického násilia článok 78 odsek 3 poskytuje každému štátu Európskej únie možnosť vyhlásiť, že si vyhradzuje právo ustanoviť iné ako trestné sankcie, ak sú účinné, primerané a odstrašujúce, pričom zabezpečia, že na obmedzujúce opatrenie by sa v rámci možnosti výhrady malo hľadieť, ako na inú ako trestnoprávnu sankciu. Opäť bolo zámerom autorov zachovať zásadu ustanovenia prenasledovania za trestné, umožňujúc flexibilitu v prípadoch, keď právny systém jednej zo zmluvných strán neumožňuje trestné stíhanie nebezpečného prenasledovania.

Článok 35 – Fyzické násilie

187. Tento článok ustanovuje za trestné akékoľvek úmyselné konanie spočívajúce v páchaní fyzického násilia na inej osobe bez ohľadu na okolnosti, za ktorých sa udialo.

188. Pojem „fyzické násilie“ odkazuje na ublíženie na zdraví v dôsledku použitia okamžitej a nezákonnej fyzickej sily. Toto zahŕňa aj násilie majúce za následok smrť obete.

Článok 36 – Sexuálne násilie vrátane znásilnenia

189. Tento článok ustanovuje trestný čin sexuálneho násilia vrátane znásilnenia. Odsek 1 sa vzťahuje na všetky formy sexuálneho konania, ktoré sú vykonané na inej osobe bez jej alebo jeho slobodného súhlasu a ktoré sú vykonané úmyselne. Výklad slova „úmyselne“ sa ponecháva na vnútroštátne právne predpisy, ale požiadavka úmyselného konania sa vzťahuje na všetky skutkové podstaty trestného činu.

190. Písmeno *a* sa vzťahuje na vaginálne, análne či orálne preniknutie do tela inej osoby, s ktorým táto osoba nedala súhlas. Preniknutie sa môže vykonať s časťou tela alebo predmetom. Požiadavkou, aby preniknutie malo sexuálny charakter, sa tvorcovia snažili zdôrazniť hranice tohto ustanovenia a vyhnúť sa problémom s výkladom. Pojem „sexuálny charakter“ popisuje konanie, ktoré má sexuálnu konotáciu. Uvedený pojem sa nevzťahuje na konania, ktoré nemajú takúto konotáciu alebo podtón. Písmeno *b* sa vzťahuje na všetky konania sexuálneho charakteru bez slobodného súhlasu jednej zo zúčastnených strán, ktoré nespadajú pod preniknutie. Nakoniec, písmeno *c* sa vzťahuje na situácie, v ktorých je obeť prinútená, bez jej súhlasu, vykonávať s osobou inou ako páchateľ činnosti sexuálneho charakteru alebo sa podvoliť činnostiam sexuálneho charakteru vykonávanými osobou inou ako páchateľ. Obete sú v súvislosti so zneužívaním často nútené zapojiť sa do sexuálnych činností s osobu, ktorú si vyberie páchateľ. Cieľom písmena *c* je pokryť situácie, v ktorých páchateľ nie je osoba, ktorá vykonáva sexuálny akt, ale tá ktorá spôsobí, aby sa obeť zapojila do sexuálnej činnosti s treťou osobou za predpokladu, že toto konanie má nejaké spojenie s úmyselným konaním, ktoré musí byť ustanovené za trestné podľa článku 36 dohovoru.

191. Zmluvné strany by mali pri posudzovaní skutkových podstát trestných činov zohľadniť judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. V tejto súvislosti tvorcovia chceli s ohľadom na výklad, ktorý môže byť vzísť z judikatúry, pripomenúť rozsudok v prípade *M. C. proti Bulharsku* zo 4. decembra 2003, v ktorom Súdny dvor uviedol, že bol *„presvedčený, že akýmkoľvek rigidným prístupom k trestnému stíhaniu sexuálne motivovaných trestných činov, ako napríklad vyžadovanie dôkazov o fyzickom odpore (obete) za každých okolností, sa riskuje, že niektoré typy znásilnenia zostanú nepotrestané, čím sa ohrozí účinná ochrana sexuálnej autonómie jednotlivca. V súlade so súčasnými štandardami a trendmi v tejto oblasti, sa konkrétne povinností členských štátov vyplývajúce z článkov 3 a 8 dohovoru musia chápať ako požadujúce penalizáciu a účinné stíhanie všetkých sexuálnych konaní vykonaných bez súhlasu obete, a to aj pri absencii fyzického odporu obete*“ (§ 166). Súd tiež poznamenal nasledovné: *„Bez ohľadu na konkrétnu formuláciu zvolenú zákonodarcom, v mnohých štátoch sa trestné stíhanie sexuálnych konaní vykonaných bez súhlas obete za každých okolností, sa v praxi vykonáva spôsobom interpretácie príslušných zákonných pojmov („donútenie“, „násilie“, „nátlak“ , „hrozba“, „lesť“, „prekvapenie“, a iné) a pomocou hodnotenia dôkazov vo vzájomnej súvislosti.*“ (§ 161).

192. Trestné stíhanie tohto trestného činu si bude vyžadovať hodnotenie dôkazov vo vzájomnej súvislosti s cieľom ustanoviť od prípadu k prípadu, či obeť slobodne súhlasila s vykonaním sexuálneho aktu. Takéto hodnotenie musí poznať širokú škálu behaviorálnych reakcií na sexuálne násilie a znásilnenie, ktoré obete prejavujú a nie sú založené na predpokladoch typického správania sa v takýchto situáciách. Rovnako tak je dôležité zabezpečiť, aby výklady právnych predpisov týkajúcich sa znásilnenia a trestné stíhanie prípadov znásilnenia neboli ovplyvnené rodovými stereotypmi a mýtmi o mužskej a ženskej sexualite.

193. Pri vykonávaní tohto ustanovenia sa od zmluvných strán dohovoru požaduje, aby prijali trestnoprávne predpisy, ktoré obsiahnu pojem nedostatku slobodného súhlasu s ktorýmikoľvek sexuálnymi konaniami uvedenými v písmenách *a* až *c*. Na zmluvných stranách sa však ponecháva rozhodnutie o konkrétnom znení právneho predpisu a určenie faktorov, o ktorých sa domnievajú, že vylučujú slobodný súhlas. Odsek 2 iba upresňuje, že súhlas musí byť daný dobrovoľne ako výsledok slobodnej vôle osoby, pretože sa hodnotí v kontexte okolností sprevádzajúcich udalosť.

194. Odsek 3 vymedzuje povinnosť zmluvných strán dohovoru zabezpečiť, aby sa trestné činy sexuálneho násilia a znásilnenie ustanovené v súlade s týmto dohovorom vzťahovali na všetky sexuálne činy vykonané bez súhlasu obete, bez ohľadu na vzťah medzi páchateľom a obeťou. Sexuálne násilie a znásilnenie sú bežnou formou prejavu sily a kontroly vo vzťahoch s hrubým zaobchádzaním s jedným partnerom a je pravdepodobné, že k nim dôjde v priebehu a po rozchode. Je kľúčové zabezpečiť, aby neexistovali žiadne výnimky v ustanovovaní za trestné a stíhaní takýchto činov, ak boli spáchané voči súčasnému alebo bývalému manželovi alebo partnerovi, ako sú uznaní vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Článok 37 - Manželstvá z donútenia

195. Tento článok ustanovuje trestný čin manželstva z donútenia. Zatiaľ čo niektoré obete manželstva z donútenia sú nútené uzavrieť manželstvo v štáte, kde žijú (odsek 1), veľa ďalších obetí je najskôr odvedených do iného štátu, často do štátu ich predkov, a nútených vziať si obyvateľa tohto štátu (odsek 2). Z tohto dôvodu tvorcovia považovali za dôležité zahrnúť do tohto ustanovenia dva typy konaní: prinútenie osoby uzavrieť manželstvo a vylákanie osoby do zahraničia na účel prinútenia tejto osoby uzavrieť manželstvo. Druh konania ustanovený za trestný v odseku 1 je prinútenie dospelej osoby alebo dieťaťa uzavrieť manželstvo. Termín „prinútenie“ odkazuje na fyzické a psychické násilie s použitím donútenia alebo nátlaku. Trestný čin je dokonaný, keď je manželstvo, s ktorým aspoň jedna strana - vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti – nesúhlasila, dobrovoľne uzavreté.

196. Odsek 2 ustanovuje za trestný akt vylákania osoby do zahraničia s účelom prinútenia tejto osoby vydať sa proti jej alebo jeho vôli. Manželstvo nemusí byť bezpodmienečne uzavreté. Pojem „vylákanie“ sa vzťahuje na akékoľvek konanie, ktorým páchateľ zláka obeť vycestovať do iného štátu, napríklad využitím zámienky alebo vymyslením dôvodu, ako napríklad návšteva chorého člena rodiny. Úmysel musí obsahovať akt vylákania osoby do zahraničia ako aj účel prinútenia tejto osoby k sobášu v zahraničí. Tvorcovia cítili, že toto konanie by malo byť pokryté trestným právom zmluvných strán so zohľadnením štandardov ustanovených v rámci iných právne záväzných medzinárodných dokumentov.

Článok 38 – Mrzačenie ženských pohlavných orgánov

197. Vzhľadom na charakter zmrzačenia ženských pohlavných orgánov (ZŽPO), ide o jeden z trestných činov, ktorý ruší zásadu rodovej neutrality trestnoprávnej časti tohto dohovoru. Ustanovenie popisuje trestný čin mrzačenia ženských pohlavných orgánov, ktorého obeťami sú nevyhnutne ženy alebo dievčatá. Kladie si za cieľ ustanoviť za trestné tradičné praktiky odrezávania niektorých častí ženských pohlavných orgánov, ktoré niektoré komunity vykonávajú na svojich členkách. Autori považovali za dôležité ustanoviť mrzačenie ženských pohlavných orgánov v tomto dohovore za trestný čin, pretože táto praktika spôsobuje nenapraviteľnú a celoživotnú ujmu a zvyčajne sa vykonáva bez súhlasu obete.

198. Písmeno *a* ustanovuje za trestný akt odstránenia, infibulácie alebo vykonania akéhokoľvek iného zmrzačenia celých alebo časti veľkých pyskov ohanbia, malých pyskov ohanbia, klitorisu vrátane prípadov vykonaných lekárskymi odborníkmi, ako je uvedené v Rezolúcii WHO Svetového zdravotníckeho zhromaždenia 61.16 o urýchlení opatrení na odstránenie mrzačenia ženských pohlavných orgánov. Pojem „odstránenie“ sa vzťahuje na čiastočné alebo úplné odstránenie klitorisu a veľkých pyskov ohanbia. Na druhej strane pojem „infibulácia“ sa vzťahuje na uzavretie veľkých pyskov ohanbia čiastočným zošitím vonkajších pyskov vulvy s cieľom zúženia pošvového vchodu. Pojem „vykonanie

akéhokoľvek iného zmrzačenia“ sa vzťahuje na všetky ostatné fyzické zmeny ženských pohlavných orgánov.

199. Písmeno *b* sa na druhej strane vzťahuje na napomáhanie páchateľovi pri vykonávaní úkonov podľa písmena *a* donútením alebo kupliarstvom ženy, aby podstúpila odstránenie, infibuláciu alebo zmrzačenie jej veľkých pyskov ohanbia, malých pyskov ohanbia a klitorisu. Táto časť ustanovenia sa obmedzuje iba na dospelé obete.

200. Písmeno *c* ustanovuje za trestné napomáhanie páchateľovi pri vykonaní úkonov podľa písmena *c* navádzaním, donútením alebo kupliarstvom dievčaťa, aby podstúpilo odstránenie, infibuláciu alebo zmrzačenie jej veľkých pyskov ohanbia, malých pyskov ohanbia a klitorisu. Táto časť ustanovenia sa obmedzuje len na dievčatá ako obete a zahŕňa situácie, v ktorých ktokoľvek, najmä rodičia, prarodičia alebo iní príbuzní nútia svoje dcéry alebo príbuzné, aby podstúpili zákrok. Autori považovali za dôležité rozlišovať medzi dospelými obeťami a deťmi ako obeťami, pretože nechcú ustanoviť za trestné navádzanie žien, aby podstúpili ktorýkoľvek z činov uvedených v písmene *a*.

201. Pri aplikácii písmen *b* a *c* sa jednotlivec neberie tak, že úmyselne spáchal trestný čin len preto, že trestný čin vyplývajúci z donútenia, kupliarstva alebo navádzania bol predvídateľný. Konanie jednotlivca musí byť tiež spôsobilé vyvolať spáchanie činov podľa písmena *a*.

Článok 39 - Nútené umelé prerušenie tehotenstva a násilná sterilizácia

203. Tento článok ustanovuje za trestné činy niektoré úmyselné konania súvisiace s prirodzenými reprodukčnými schopnosťami žien. Toto je ďalšie ustanovenie, ktoré prekonáva princíp rodovej neutrality trestnoprávnej časti tohto dohovoru.

204. Písmeno *a* ustanovuje trestný čin núteného umelého prerušenia tehotenstva vykonaného na žene alebo dievčati. Uvedené písmeno odkazuje na úmyselné prerušenie tehotenstva bez predchádzajúceho a informovaného súhlasu obete. Prerušenie tehotenstva zahŕňa všetky z rôznych konaní, ktorých následkom je vypudenie všetkých produktov počatia. V súlade s pôsobnosťou tohto ustanovenia musí byť umelé prerušenie tehotenstva vykonané bez predchádzajúceho súhlasu obete. Vzťahuje sa to na akékoľvek umelé prerušenie tehotenstva, ktoré je vykonané bez úplneho informovaného súhlasu / rozhodnutia obete.

205. Písmeno *b* na druhej strane ustanovuje trestný čin násilnej sterilizácie žien a dievčat. Tento trestný čin je spáchaný v prípade vykonania operácie, ktorej účelom alebo následkom je ukončenie schopnosti prirodzenej reprodukcie ženy alebo dievčaťa, ak sa tak udeje bez jej predošlého a informovaného súhlasu. Pojem sterilizácia odkazuje na akékoľvek konanie, ktoré vedie k strate schopnosti prirodzenej reprodukcie. Rovnako ako v písmene *a*, sterilizácia musí byť vykonaná bez predchádzajúceho súhlasu obete. Týka sa to akejkoľvek sterilizácie, ktorá je vykonaná bez úplného informovaného rozhodnutia obete v súlade so štandardami stanovenými v Dohovore o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny: Dohovor o ľudských právach a biomedicíne (ETS č.164).

206. Zámerom dohovoru nie je ustanoviť za trestné všetky lekárske zásahy alebo chirurgické zákroky, ktoré sa vykonávajú napríklad s cieľom pomôcť žene pri záchrane jej života alebo pri pomáhaní žene, ktorá nie je spôsobilá dať súhlas. Účelom tohto ustanovenia je zdôrazniť dôležitosť rešpektovania ženského práva na reprodukciu umožnením ženám slobodne sa rozhodnúť o počte detí a intervale medzi jednotlivými deťmi a zabezpečením prístupu k riadnym informáciám o prirodzenej reprodukcii a plánovaní rodiny.

Článok 40 - Sexuálne obťažovanie

207. Tento článok stanovuje zásadu, že sexuálne obťažovanie je predmetom trestnoprávnej alebo „inej“ právnej sankcie, čo znamená, že autori sa rozhodli nechať zmluvné strany, aby si zvolili typ následkov, ktorým bude páchateľ po spáchaní tohto špecifického trestného činu čeliť. Zatiaľ čo sa vo všeobecnosti uvažuje o prednostnom subsumovaní konania, ktorým sa zaoberá tento článok pod trestné právo, autori uznali, že veľa vnútroštátnych právnych systémov uvažuje o sexuálnom obťažovaní v rámci občianskeho alebo pracovného práva. V dôsledku toho si zmluvné strany môžu vybrať, či budú sexuálne obťažovanie riešiť v rámci ich trestného práva alebo správnymi alebo inými právnymi sankciami, pokiaľ je zabezpečené, že sa zákon zaoberá sexuálnym obťažovaním.

208. Druh konania, na ktoré sa vzťahuje toto ustanovenie, je rôznorodý. Obsahuje tri hlavné formy správania: verbálne, neverbálne alebo fyzické konanie sexuálnej povahy, ktoré obeť nechce. Verbálne konanie odkazuje na slová alebo zvuky vyjadrené alebo odkomunikované páchateľom ako napríklad vtipy, otázky alebo poznámky a môžu byť vyjadrené ústne alebo písomne. Neverbálne konanie, na druhej strane, zahŕňa akékoľvek výrazy alebo komunikáciu zo strany páchateľa, ktoré neobsahujú slová alebo zvuky, napríklad výrazy tváre, pohyby rúk alebo symboly. Fyzické konanie sa vzťahuje na akékoľvek sexuálne správanie páchateľa a môže zahŕňať situácie, pri ktorých dochádza ku kontaktu s telom obete. Ako uvádza článok 36, akákoľvek z týchto foriem správania musí byť sexuálnej povahy, aby bola v súlade s pôsobnosťou tohto ustanovenia. Navyše akékoľvek z vyššie uvedených konaní musí byť zo strany obete nechcené, teda nanútené páchateľom. Okrem toho vyššie uvedené konania musia mať za účel alebo následok narušenie dôstojnosti obete. Toto je prípad, kedy predmetné správanie vytvára zastrašujúce, nepriateľské, ponižujúce, zneucťujúce alebo urážlivé prostredie. Ustanovenie má v úmysle zachytiť vzorec správania, ktorého jednotlivé prvky, ak sú posudzované samostatne, nemusia nutne vyústiť do sankcie.

209. Vyššie uvedené konania sú obvykle vykonávané v súvislosti so zneužitím moci, prísľubom odmeny alebo hrozbou odvety. Vo väčšine prípadov sa obeť a páchateľ navzájom poznajú a ich vzťah je často charakterizovaný rozdielmi v postavení a moci. Pôsobnosť tohto článku sa neobmedzuje iba na oblasť zamestnania. Treba však poznamenať, že požiadavky na zodpovednosť za toto konanie sa môžu líšiť v závislosti od konkrétnej situácie, v ktorej konanie prebieha.

Článok 41 - Napomáhanie alebo navádzanie a pokus

210. Účelom tohto článku je ustanoviť ďalšie trestné činy týkajúce sa napomáhania alebo navádzania na trestné činy definované v dohovore a pokusu o spáchanie niektorých z nich.

211. Odsek 1 vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru ustanovili za trestné činy napomáhanie alebo navádzanie na spáchanie akéhokoľvek z nasledovných trestných činov ustanovených v súlade s dohovorom: psychické násilie (článok 33), prenasledovanie (článok 34), fyzické násilie (článok 35), sexuálne násilie, vrátane znásilnenia (článok 36), manželstvá z donútenia (článok 37), mrzačenie ženských pohlavných orgánov (článok 38 písm. *a*) a nútené umelé prerušenie tehotenstva a násilná sterilizácia (článok 39).

212. Autori chceli zdôrazniť, že pojmy „napomáhanie a navádzanie“ neodkazujú len na trestné činy ustanovené zmluvnou stranou v jej trestnom práve, ale môžu odkazovať aj na trestné činy, na ktoré sa vzťahuje správne alebo občianske právo. Uvedené je obzvlášť dôležité pretože, v súlade s článkom 78 ods. 3, zmluvné strany môžu uložiť iné ako trestnoprávne sankcie v súvislosti s psychickým násilím (článok 33) a prenasledovaním (článok 34).

213. S ohľadom na odsek 2, na pokus, autori cítili, že z považovania niektorých činov za pokus vznikajú koncepčné problémy. Niektoré právne systémy navyše limitujú trestné činy, za ktorých spáchanie je pokus sankcionovaný. Z týchto dôvodov sa od zmluvných strán vyžaduje, aby ustanovili za trestný čin pokus o spáchanie iba nasledovných trestných činov: závažné prípady fyzického násilia (článok 35), sexuálne násilie vrátane znásilnenia (článok 36), manželstvá z donútenia (článok 37), mrzačenie ženských pohlavných orgánov (článok 38 písm. *a*) a nútené umelé prerušenie tehotenstva a násilná sterilizácia (článok 39).

214. Pokiaľ ide o fyzické násilie (článok 35), autori uznali, že trestný čin, tak ako ho ustanovuje dohovor, má veľmi širokú pôsobnosť. Pokrýva aj prípady jednoduchých útokov, pri ktorých sa pokus ťažko stanovuje. Zmluvným stranám je preto poskytnutý priestor na voľnú úvahu, či ustanoviť pokus o spáchanie fyzického násilia za trestný čin len v prípadoch závažného fyzického násilia. Dohovor taktiež nevylučuje, aby zmluvné strany pod pokus zahrnuli aj ďalšie trestné činy.

215. Rovnako ako všetky trestné činy ustanovené v tomto dohovore napomáhanie a navádzanie a pokus musia byť úmyselné.

Článok 42 - Neakceptovateľné ospravedlňovanie trestných činov vrátane trestných činov spáchaných v mene takzvanej „cti“

216. Autori v tomto dohovore zakotvili dôležitý všeobecný princíp: nikomu pod súdnou právomocou jednej zo zmluvných strán tohto dohovoru sa nedovolí platne sa dovolávať toho, v čo on alebo ona verí, že je súčasťou jeho kultúry, náboženstva alebo iných osobných dôvodov, aby ospravedlnil/a správanie, ktoré je jednoducho súčasťou trestného činu, teda násilia na ženách. S cieľom určiť zločiny spáchané v mene tzv. „cti“, autori mali v úmysle zabezpečiť, aby zločiny spáchané s úmyslom potrestať obeť za jej alebo jeho správanie neboli oprávnené. V dôsledku toho tento článok ukladá zmluvným stranám v odseku 1 povinnosť zabezpečiť, aby kultúra, zvyk, náboženstvo, tradícia alebo tzv. „česť“ sa nepovažovali za ospravedlnenie akýchkoľvek násilných činov v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. To znamená, že

zmluvné strany sú povinné zabezpečiť, aby trestné právo hmotné a trestné právo procesné nepripustili ako ospravedlnenia tvrdenia obvineného ospravedlňujúce jeho alebo jej činy, pretože ich spáchal s cieľom zabrániť alebo potrestať obeť za podozrivé, povšimnuté alebo skutočné prekročenie kultúrnych, náboženských, sociálnych alebo tradičných noriem alebo zvykov vhodného správania.

217. Okrem toho toto ustanovenie od zmluvných strán vyžaduje, aby zabezpečili, že osobné presvedčenie a viera jednotlivých sudcov neviedli k interpretáciám práva, ktoré povedú k ospravedlneniu ktoréhokoľvek z vyššie uvedených dôvodov. Odsek 1 tak pre určitú oblasť trestného práva posilňuje povinnosť uvedenú v článku 12 ods. 5 dohovoru.

218. S úmyslom vyhnúť sa trestnej zodpovednosti, tieto činy často páchajú deti pod vekovou hranicou trestnej zodpovednosti, ktoré podnecuje dospelý člen rodiny alebo komunity. Z tohto dôvodu tvorcovia považovali za potrebné ustanoviť v odseku 2 trestnú zodpovednosť organizátora(ov) týchto trestných činov s cieľom zabrániť medzerám v trestnej zodpovednosti. Odsek 2 sa vzťahuje na konania ustanovené v súlade s týmto dohovorom, kedy je hlavným páchateľom dieťa. Nevzťahuje sa na trestné činy ustanovené v súlade s čl. 38 písm. b), čl. 38 písm. c) a čl. 41.

Článok 43 - Uplatnenie trestných činov

219. Veľký počet trestných činov ustanovených v súlade s týmto dohovorom sú trestné činy spáchané väčšinou členmi rodiny, intímnymi partnermi či inými osobami, ktoré sú v bezprostrednom sociálnom prostredí obete. Existuje množstvo príkladov z minulej praxe členských štátov Rady Európy, ktoré dokazujú, že pri trestnom stíhania takýchto prípadov boli udelené výnimky, buď v právnych predpisoch alebo v praxi, ak obeťou a páchateľom boli napríklad manželia alebo partneri. Najznámejším príkladom je znásilnenie v manželstve, ktoré dlhú dobu nebolo považované za znásilnenie práve kvôli vzťahu medzi obeťou a páchateľom.

220. Z tohto dôvodu autori považovali za nevyhnutné zaviesť pravidlo, že druh vzťahu medzi obeťou a páchateľom nevylučuje aplikáciu ktoréhokoľvek z trestných činov ustanovených v tomto dohovore.

Článok 44 – Súdna právomoc

221. Tento článok ukladá rôzne požiadavky, v súlade s ktorými zmluvné strany musia určiť súdnu právomoc nad trestnými činmi obsiahnutými v dohovore.

222. Odsek 1*a* je založený na princípe teritoriality. Zmluvné strany sú povinné potrestať trestné činy stanovené v súlade s dohovorom pokiaľ sú spáchané na ich území.

223. Písmena b) a c) sú založené na obmene princípu teritoriality. Vyžadujú, aby zmluvné strany ustanovili súdnu právomoc nad trestnými činmi spáchanými na lodiach plávajúcich pod ich vlajkou alebo v lietadlách registrovaných v súlade s ich právnymi predpismi. Táto povinnosť sa už v práve mnohých štátov uplatňuje, lode a lietadlá sú často pod súdnou právomocou štátu, v ktorom sú registrované. Tento druh súdnej právomoci je veľmi užitočný v prípade, že sa loď alebo lietadlo nenachádza na území štátu v čase spáchania trestného činu, v dôsledku čoho by odsek 1*a* nebolo možné považovať za základ tvrdenia súdnej právomoci. V prípade trestného činu spáchaného na lodi alebo lietadle mimo územia zmluvnej strany vlajky alebo registrácie by sa mohlo stať, že bez tohto pravidla by žiadny štát nebol schopný vykonávať súdnu právomoc. Okrem toho, ak je trestný čin spáchaný na palube lode alebo lietadla, ktoré len prechádza vodami alebo vzdušným priestorom iného štátu, v neskoršom vykonávaní právomoci štátu môžu nastať významné praktické prekážky, a preto je pre štát registrácie užitočné, aby mal založenú taktiež súdnu právomoc.

224. Odsek 1d je založený na princípe štátnej príslušnosti. Teória štátnej príslušnosti sa najčastejšie uplatňuje v štátoch s tradíciou občianskeho práva. V rámci tohto princípu sú štátni príslušníci daného štátu povinní dodržiavať jeho právo, aj keď sa nachádzajú mimo jeho územia. Podľa písmena d), ak jeden zo štátnych príslušníkov štátu spácha trestný čin v zahraničí, zmluvná strana musí mať možnosť ho stíhať. Autori považovali toto ustanovenie za mimoriadne dôležité v boji proti niektorým formám násilia páchaného na ženách. V skutočnosti, niektoré štáty, v ktorých sú ženy a dievčatá objektami znásilnenia alebo sexuálneho násilia, manželstva z donútenia, mrzačenia ženských pohlavných orgánov, zločinov spáchaných v mene tzv. „cti“ a nútených umelých prerušení tehotenstva a násilnej sterilizácie, nemajú ani vôľu, ani potrebné zdroje, aby úspešne vykonali vyšetrovanie alebo im chýba príslušný právny rámec. Odsek 2 umožní, aby sa na vyriešenie týchto prípadov vynaložila aspoň snaha, aj keď nie sú ustanovené ako trestné v štáte, v ktorom boli spáchané.

225. Odsek 1*e* sa vzťahuje na osoby, ktoré majú svoj obvyklý pobyt na území zmluvnej strany. Tento odsek umožňuje zmluvným stranám ustanoviť súdnu právomoc na vyšetrovanie činov spáchaných v zahraničí osobami, ktoré majú svoj obvyklý pobyt na ich území, a tak prispieva k potrestaniu násilných činov spáchaných v zahraničí. Článok 78 ods. 2 o výhradách oprávňuje zmluvné strany neuplatňovať túto súdnu právomoc alebo urobiť tak len v konkrétnych prípadoch alebo za konkrétnych podmienok.

226. Odsek 2 nadväzuje na štátnu príslušnosť alebo pobytový status obete. Je založený na predpoklade, že jednotlivé záujmy vnútroštátnych obetí sa stretávajú so všeobecným záujmom štátu stíhať trestné činy

spáchané proti jeho štátnym príslušníkom alebo osobám s pobytovým statusom. Ak sa teda štátny príslušník alebo osoba s obvyklým pobytom stane obeťou trestného činu v zahraničí, zmluvná strana sa vynasnaží o ustanovenie súdnej právomoci s cieľom začať súdne konanie. Zmluvné strany však v tomto smere nemajú žiadnu povinnosť, o čom svedčí použitie výrazu „sa vynasnažia“.

227. Odsek 3 predstavuje dôležitý prvok pridanej hodnoty dohovoru a významný krok vpred v oblasti ochrany obetí. Ustanovenie eliminuje vo vzťahu k najzávažnejším trestným činom dohovoru obvyklé pravidlo obojstrannej trestnosti, podľa ktorého činy musia byť trestnými činmi v mieste, kde sú spáchané. Cieľom ustanovenia je bojovať najmä proti niektorým formám násilia na ženách, ktoré môžu byť – alebo najčastejšie sú – spáchané mimo územnej pôsobnosti tohto dohovoru, ako napríklad manželstvá z donútenia, mrzačenie ženských pohlavných orgánov, nútené umelé prerušenie tehotenstva a násilná sterilizácia. Tento odsek sa preto vzťahuje výhradne na trestné činy uvedené v článku 36 (sexuálne násilie vrátane znásilnenia), článku 37 (manželstvá z donútenia), článku 38 (mrzačenie ženských pohlavných orgánov) a článku 39 (nútené umelé prerušenie tehotenstva a násilná sterilizácia) spáchané štátnymi príslušníkmi dotknutej zmluvnej strany. Článok 78 ods. 2 o výhradách oprávňuje zmluvné strany neimplementovať túto súdnu právomoc alebo urobiť tak len v konkrétnych prípadoch alebo za konkrétnych podmienok.

228. V odseku 4 autori chceli zakázať podriadenie začatia súdnych konaní vo veci najzávažnejších trestných činoch v štáte štátnej príslušnosti alebo obvyklého pobytu podmienkach obvykle požadovaných zo sťažnosti obete alebo podaniu informácií od orgánov štátu, v ktorom došlo k trestnému činu. Cieľom tohto ustanovenia je uľahčiť stíhanie trestných činov spáchaných v zahraničí. Pretože niektoré štáty nemajú potrebnú vôľu alebo zdroje na vykonanie vyšetrovania určitých foriem násilia na ženách a domáceho násilia, požiadavka podania sťažnosti obeťou alebo podania obvinenia príslušnými orgánmi často predstavuje prekážku trestného stíhania. Tento odsek sa vzťahuje len na trestné činy uvedené v článku 36 (sexuálne násilie vrátane znásilnenia), článku 37 (manželstvá z donútenia), článku 38 (mrzačenie ženských pohlavných orgánov) a článku 39 (nútené umelé prerušenie tehotenstva a násilná sterilizácia) spáchané štátnymi príslušníkmi dotknutej zmluvnej strany. Článok 78 ods. 2 o výhradách oprávňuje zmluvné strany neimplementovať túto súdnu právomoc alebo urobiť tak len v konkrétnych prípadoch alebo za konkrétnych podmienok.

229. Odsek 5 sa týka princípu *aut dedere aut judicare* (vydať alebo stíhať). Súdnu právomoc ustanovenú na základe odseku 5 je nevyhnutné zabezpečiť tak, aby zmluvné strany, ktoré odmietajú vydať štátneho príslušníka mali namiesto toho právnu spôsobilosť prevziať vyšetrovanie a trestné stíhanie vo vlastnom štáte, ak ho o to požiada zmluvná strana, ktorá požaduje vydanie podľa podmienok stanovených príslušnými medzinárodnými dokumentami. Odsek 4 nebráni zmluvným stranám ustanoviť súdnu právomoc len vtedy, ak je trestný čin stíhateľný na území, kde bol spáchaný alebo ak je trestný čin spáchaný mimo teritoriálnej jurisdikcie akéhokoľvek štátu.

230. V niektorých prípadoch násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru sa môže stať, že právomoc nad niektorými alebo všetkými účastníkmi trestného činu bude mať viac ako jedna zmluvná strana. Napríklad, žena môže byť vylákaná na územie iného štátu a nútená uzavrieť manželstvo proti svojej vôli. Aby sa zabránilo duplicite postupov a zbytočným nepríjemnostiam pre obete a svedkov alebo aby sa inak uľahčila účinnosť alebo spravodlivosť konania od dotknutých strán, v súlade s odsekom 6, sa požaduje, aby spolu konzultovali za účelom stanovenia vhodného miesta konania trestného stíhania. V niektorých prípadoch bude pre relevantné strany najefektívnejšie vybrať jedno miesto konania trestného stíhania; v iných prípadoch pre jeden štát môže byť najlepšie stíhať niektorých údajných páchateľov, zatiaľ čo jeden alebo viacero ďalších štátov budú stíhať ostatných. Obe metódy tento odseku dovoľuje. Napokon povinnosť konzultovať nie je absolútna, konzultácie sa uskutočnia „ak je to primerané“. Tak napríklad ak jedna zo zmluvných strán vie, že konzultácia nie je nutná (napr. dostala potvrdenie, že druhá strana nemá podniknúť žiadne kroky) alebo ak sa jedna zo zmluvných strán domnieva, že konzultácie môžu ovplyvniť jej vyšetrovanie alebo súdne konanie, môže konzultácie oddialiť alebo odmietnuť.

231. Východiská súdnej právomoci ustanovené v odseku 1 tohto článku nie sú výlučné. Odsek 7 umožňuje zmluvným stranám ustanoviť ďalšie typy trestnej právomoci v súlade s ich vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Článok 45 Sankcie a opatrenia

232. Tento článok je úzko spojený s článkami 33 až 41, ktoré definujú rôzne trestné činy, ktoré by mali byť trestané podľa trestného práva. Článok sa však vzťahuje na všetky typy sankcií bez ohľadu na to, či sú trestnoprávnej povahy alebo nie. V súlade s týmito záväzkami uloženými uvedenými článkami, článok 45 požaduje od zmluvných strán, aby zosúladili svoje konanie so závažnosťou trestných činov a uložili

sankcie, ktoré sú „účinné, primerané a odstrašujúce“. Toto zahŕňa uplatňovanie trestov odňatia slobody, ktoré môžu mať za následok extradíciu, ak je to primerané. Autori sa rozhodli ponechať na zmluvných stranách, aby rozhodli o druhu trestného činu ustanoveného v súlade s dohovorom, ktorý si zaslúži trest odňatia slobody. Je potrebné poznamenať, že podľa článku 2 Európskeho dohovoru o vydávaní (ETS č. 24) vydanie má byť prípustné s ohľadom na trestné činy trestané právnymi predpismi dožadujúcich aj dožiadaných strán trestom odňatia slobody alebo príkazom na vzatie do väzby maximálne na dobu najmenej jedného roka alebo prísnejším trestom.

233. Odsek 2 okrem toho stanovuje iné opatrenia, ktoré môžu byť prijaté vo vzťahu k páchateľom. Ustanovenie uvádza dva príklady: monitorovanie alebo dohľad nad odsúdenými osobami a pozbavenie rodičovských práv, ak najlepší záujem dieťaťa, ktorý môže zahŕňať bezpečnosť obete, nemôže byť zaručený iným spôsobom. Odkaz na „*najlepší záujem dieťaťa*“ v druhom príklade je v súlade s rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva v rozsudku *Zaunegger proti Nemecku* z 3. decembra 2009, ktorý uvádza, že vo väčšine členských štátov „*rozhodnutia týkajúce sa priznania starostlivosti o dieťa musia byť vydané v najlepšom záujme dieťaťa*“ (§ 60). Najmä opatrenia prijaté v súvislosti s rodičovskými právami by nikdy nemali viesť k ohrozeniu alebo spôsobeniu ujmy dieťaťu. Hoci poskytnutie rodičovských práv a styk s dieťaťom sú často súvisiacimi otázkami, autori mali na pamäti, že niektoré zmluvné strany môžu tieto otázky odlišovať vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch, a tak umožniť rodičovi styk s dieťaťom bez toho, aby sa jej alebo jemu priznali rodičovské práva. Najmä v prípadoch domáceho násilia voči jednému z rodičov, ktorého svedkom bolo dieťa, nemusí byť v najlepšom záujme dieťaťa, aby aj naďalej zotrvalo v styku s násilníckym rodičom. Zabezpečenie kontaktu s násilníckym rodičom nemusí mať len negatívny dopad na dieťa, ale môže tiež predstavovať vážne riziko pre bezpečnosť násilníkovej obete, pretože páchateľovi často poskytuje dôvod kontaktovať alebo vidieť obeť a možno nie je v súlade s obmedzujúcimi alebo ochrannými opatreniami. Je dôležité zabezpečiť, aby všetky právne opatrenia na ochranu obetí boli jednotné a nemarené právnymi opatreniami prijatými v iných súvislostiach.

Článok 46 - Priťažujúce okolnosti

234. Článok 46 požaduje od zmluvných strán zabezpečiť, aby sa okolnosti uvedené v písmenách *a* až *i* mohli brať do úvahy ako priťažujúce okolnosti pri rozhodovaní o treste za trestné činy ustanovené v dohovore. Tieto okolnosti už nemusia tvoriť súčasť skutkovej podstaty trestného činu. Tento princíp platí pre prípady, kedy priťažujúce okolnosti už sú súčasťou skutkovej podstaty trestného činu vo vnútroštátnych právnych predpisoch zmluvných strán.

235. Použitím výrazu „sa mohli brať do úvahy“, tvorcovia chceli zdôrazniť, že dohovor ukladá povinnosť zmluvným stranám zabezpečiť, aby tieto priťažujúce okolnosti boli dostupné pre sudcov na zváženie pri vynášaní rozsudkov o páchateľoch, hoci nie sú nimi viazaní. Okrem toho odkaz na „v súlade s príslušnými ustanoveniami vnútroštátnych právnych predpisov“ má zdôrazniť fakt, že rôzne právne systémy v Európe pristupujú k priťažujúcim okolnostiam rôzne, a preto zmluvné strany majú možnosť zachovať si niektoré svoje právne koncepcie. Týmto sa zmluvným stranám poskytuje flexibilita pri vykonávaní tohto ustanovenia najmä bez toho, aby boli zaviazané meniť svoje princípy vzťahujúce sa na uplatňovanie sankcií v systéme trestného práva.

236. Prvá priťažujúca okolnosť, ktorá je uvedená v písmene *a* je miesto, kde bol spáchaný trestný čin proti bývalému alebo súčasnému manželovi alebo partnerovi, ako sú uznaní vnútroštátnymi právnymi predpismi, proti členovi rodiny, osobe žijúcej v spoločnej domácnosti s obeťou alebo osobe, ktorá zneužila svoju moc. Uvedené by sa mohlo vzťahovať na rôzne situácie, kedy trestný čin spáchal bývalý alebo súčasný manželský partner alebo nemanželský partner, ako sú uznaní vnútroštátnymi právnymi predpismi. Uvedené písmeno by sa tiež mohlo vzťahovať na členov rodiny obete, ako napríklad na rodičov a prarodičov a deti alebo osoby majúce s rodinou súvisiaci závislý vzťah s obeťou. „Akákoľvek osoba žijúca v spoločnej domácnosti s obeťou“ sa vzťahuje na osoby žijúce v jednej domácnosti, iné ako členovia rodiny. Pojem osoba, „ktorá zneužila svoju moc“ odkazuje na niekoho, kto je k obeti v pozícii nadradenosti, napríklad učiteľ alebo zamestnávateľ. Spoločným prvkom týchto prípadoch je postavenie dôvery, ktorá je zvyčajne s uvedeným vzťahom spojená a špecifická emocionálna ujma, ktorá môže vzniknúť zo zneužitia dôvery pri spáchaní trestného činu v rámci týchto vzťahov. V tomto odseku odkaz na „partneri, ako sú uznaní vnútroštátnymi právnymi predpsimi“ znamená minimálne bývalých alebo súčasných partnerov v súlade s podmienkami ustanovenými vnútroštátnymi právnymi predpismi, majúc na pamäti, že je to blízkosť a dôvera spojená so vzťahom, ktoré to robia priťažujúcou okolnosťou.

237. Druhá priťažujúca okolnosť uvedená v písmene b) sa týka trestných činov spáchaných opakovane.

Písmeno b) odkazuje na akékoľvek trestné činy ustanovené dohovorom, ako aj akékoľvek súvisiace trestné činy, ktoré sú spáchané tým istým páchateľom viac ako jedenkrát počas určitého časového obdobia. Autori sa preto rozhodli zdôrazniť mimoriadne zničujúci vplyv na obeť, ktorá je opakovane vystavená rovnakému druhu trestného činu. Často ide o prípad domáceho násilia, ktorý inšpiroval autorov, aby požadovali možnosť zvýšenia počtu rozsudkov. Dôležité je uvedomiť si, že skutkovú podstatu trestného činu podobnej povahy, ktorá viedla k usvedčeniu rovnakého páchateľa, nie je možné považovať za opakované konanie uvedené v písmene b), ale predstavuje priťažujúcu okolnosť podľa písmena i) ako takú.

238. Tretia priťažujúca okolnosť uvedená v písmene c) odkazuje na trestné činy spáchané na osobe zraniteľnej za osobitných okolností (pozri odsek 87 s orientačným zoznamom potenciálne zraniteľných osôb).

239. Štvrtá priťažujúca okolnosť uvedená v písmene d) sa vzťahuje na trestné činy spáchané na dieťati alebo v prítomnosti deťaťa, čo vytvára určitú podobu viktimizácie samotného dieťaťa. Tvorcovia chceli upozorniť na obzvlášť trestuhodné správanie v prípade, že akýkoľvek z trestných činov ustanovených v dohovore je spáchaný na dieťati.

240. Piata priťažujúca okolnosť uvedená v písmene e) nastane v prípade, že trestný čin spáchajú spolu dve alebo viaceré spolukonajúce osoby. Písmeno e) poukazuje na spoločné konanie spáchané dvoma alebo viacerými osobami.

241. Šiesta priťažujúca okolnosť uvedená v písmene f) odkazuje na trestné činy, ktorým predchádzala alebo ktoré sprevádzala extrémna úroveň použitia násilia. Týka sa to fyzického násilia, ktoré má mimoriadne vysokú intenzitu a predstavuje vážne ohrozenie života obete.

242. Siedma priťažujúca okolnosť uvedená v písmene g) sa týka použitia alebo hrozby použitia zbrane. Zahrnutím tejto okolnosti k priťažujúcim autori zdôrazňujú predovšetkým zavinené konanie s použitím zbrane, pretože môže spôsobiť vážne násilie, vrátane smrti obete.

243. Ôsma priťažujúca okolnosť uvedená v písmene h) nastane v prípade, keď následkom trestného činu je závažná fyzická alebo psychická ujma obete. Poukazuje sa tým na trestné činy, ktoré spôsobia obzvlášť závažné fyzické alebo psychické utrpenie, najmä dlhodobé zdravotné následky pre obeť.

244. Posledná priťažujúca okolnosť uvedená v písmene i) nastane v prípade, keď páchateľ bol už v minulosti odsúdený za trestné činy podobnej povahy. Zahrnutím uvedenej okolnosti k priťažujúcim tvorcovia upozorňujú na konkrétne nebezpečenstvo recidívy pri mnohých trestných činoch uvedených v dohovore najmä pri domácom násilí.

Článok 47 - Rozsudky vydané inou zmluvnou stranou

245. Niektoré trestné činy ustanovené v súlade s týmto dohovorom môžu mať nadnárodný rozmer alebo môžu byť spáchané páchateľmi, ktorí boli súdení a odsúdení v inou štáte alebo vo viac ako jednom štáte. Na vnútroštátnej úrovni veľa právnych systémov ukladá rôzne, často prísnejšie tresty v prípade, že páchateľ už bol raz odsúdený. Vo všeobecnosti platí, že iba rozsudok vnútroštátneho súdu sa považuje za predchádzajúci rozsudok. Rozsudky zahraničnými súdmi sa tradične nemusia brať do úvahy z dôvodu, že trestné právo je vnútroštátnou záležitosťou a vo vnútroštátnych právnych predpisoch môžu existovať rozdiely a kvôli istej miere podozrenia voči rozhodnutiam zahraničných súdov.

246. Takéto argumenty majú v dnešnej internacionalizácii trestnoprávnych noriem menšiu silu - v dôsledku internacionalizácie kriminality - je tendencia harmonizovať právne predpisy rôznych štátov. Okrem toho štáty v priebehu niekoľkých desiatok rokov prijali dokumenty ako napríklad Európsky dohovor o ľudských právach, ktorého implementácia pomohla vybudovať pevný základ spoločných záruk, ktoré inšpirujú k väčšej dôvere v súdny systém všetkých zúčastnených štátov.

247. Princíp medzinárodnej recidívy je ustanovený v množstve medzinárodných právnych dokumentov. Podľa článku 36.2.iii Newyorského Jednotného dohovoru o omamných látkach z 30. marca 1961, napr. s výhradou ústavných predpisov každej zmluvnej strany, jej právneho poriadku a národného zákonodarstva odsúdenia za tieto činy v cudzine sa budú brať do úvahy taktiež pre to, aby bolo možné určiť, či ide o opakovanie trestného činu (recidívu). Podľa článku 1 Rámcového rozhodnutia Rady zo 6. decembra 2001, ktorým sa mení a dopĺňa rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV o zvýšenej ochrane pred falšovaním prostredníctvom pokút a ďalších trestných sankcií v súvislosti so zavádzaním eura, každý členský štát Európskej únie uzná pre účely stanovenia recidívy odsúdenia vynesené v inom

členskom štáte za trestné činy vo veciach falšovania meny.

248. Faktom zostáva, že na medzinárodnej úrovni neexistuje žiadne štandardné poňatie recidívy a právne predpisy niektorých štátov neobsahujú tento pojem vôbec. Skutočnosť, že cudzie rozsudky nie sú pre účely vydania rozsudku vždy uvedené do pozornosti súdov, je ďalším praktickým problémom. Avšak článok 3 rámcového rozhodnutia Rady 2008/675/SVV o zohľadňovaní odsúdení v členských štátoch Európskej únie v novom trestnom konaní najskôr vo všeobecnej rovine ustanovuje - bez obmedzenia na konkrétne trestné činy - povinnosť zohľadňovať odsúdenia v inom (členskom) štáte.

249. Článok 47 preto zabezpečuje možnosť zohľadniť právoplatný rozsudok vydaný inou zmluvnou stranou pri rozhodovaní o treste. V súlade s ustanovením zmluvné strany môžu vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch ustanoviť, že predchádzajúce odsudzujúce rozsudky cudzích súdov, ak sú príslušnému orgánu známe, môžu mať za následok prísnejší trest. Zmluvné štáty môžu tiež ustanoviť, že v rámci svojej všeobecnej právomoci posudzovať osobné okolnosti pri ukladaní trestu by súdy mali tieto rozsudky zohľadniť. Táto možnosť by mala tiež zahŕňať zásadu, že s páchateľom by sa nemalo zaobchádzať menej priaznivo, ako by sa s ním zaobchádzalo v prípade, že predchádzajúci rozsudok bol vnútroštátny.

250. Toto ustanovenie neukladá žiadnu jednoznačnú povinnosť súdov alebo prokuratúr, aby zisťovali, či stíhané osoby dostali konečné rozsudky súdov iných zmluvných strán. Je však potrebné poznamenať, že v súlade s článkom 13 Európskeho dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach (ETS č. 30) justičné orgány zmluvných strán môžu v trestných veciach, v prípade potreby, vyžiadať si od inej zmluvnej strany odpisy a informácie z registra trestov.

Článok 48 - Zákaz povinných konaní alternatívneho riešenia sporov alebo trestov

251. Vnútroštátne právne predpisy mnohých členských štátov Rady Európy zabezpečujú konania o alternatívnom riešení sporov a trestov - v trestnom a občianskom práve. Najmä v rodinnom práve sú metódy riešenia sporov alternatívne k rozsudkom súdov považované za prospešnejšie pre rodinné vzťahy a vedú k dlhodobejšiemu vyriešeniu sporov. V niektorých právnych systémoch sa alternatívne riešenie sporov alebo trestanie, ako napríklad mediácia alebo zmierovacie konanie, používajú aj v trestnom práve.

252. Aj keď autori nespochybňujú výhody týchto alternatívnych metód prebiehajúcich v mnohých trestných a občianskych veciach, chcú zdôrazniť negatívne dôsledky, ktoré môžu mať v prípadoch násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, najmä ak je účasť na takýchto metódach alternatívneho riešenia sporov povinná a nahrádza sporové konanie pred súdom. Obete násilia ustanoveného v dohovore nikdy nemôžu vstúpiť do alternatívneho riešenia sporov na rovnakej úrovni ako páchateľ. Je v povahe týchto trestných činov, že tieto obete vždy zostávajú s pocitom hanby, bezmocnosti a zraniteľnosti, zatiaľ čo z páchateľa vyžaruje pocit moci a dominantnosti. S cieľom vyhnúť sa re-privatizácii domáceho násilia a násilia na ženách a umožniť obeti domáhať sa spravodlivosti, je štát povinný zabezpečiť prístup k sporovým súdnym konaniam, ktorým predsedá nestranný sudca a ktoré sú vedené na základe platných vnútroštátnych právnych predpisov. V dôsledku toho odsek 1 vyžaduje, aby zmluvné strany zakázali v domácom trestnom a občianskom práve povinnú účasť na akýchkoľvek alternatívnych riešeniach sporov.

253. Odsek 2 tohto článku si kladie za cieľ predchádzať ostatným neúmyslelným následkom, ktoré môžu právne opatrenia spôsobiť obeti. Veľa páchateľov trestných činov ustanovených v dohovore sú členmi rodiny obete. Navyše sú často jedinými živiteľmi rodiny, a preto jediným zdrojom možného obmedzeného/malého rodinného príjmu. Príkaz páchateľovi zaplatiť pokutu bude mať preto v konečnom dôsledku vplyv na príjem rodiny alebo na jeho schopnosť platiť výživné a obeti môže spôsobiť finančné ťažkosti. Takéto opatrenie tak môže nepriamo potrestať obeť. Toto ustanovenie preto požaduje od zmluvných strán, aby zabezpečili, že akákoľvek pokuta, ktorú má páchateľ prikázanú zaplatiť, neviedla nepriamo k finančným ťažkostiam na strane obete. Je dôležité uvedomiť si, že týmto sa nezasiahne do nezávislosti súdnictva a individuálneho prístupu k sankciám.

Časť VI - Vyšetrovanie, trestné stíhanie, procesné právo a ochranné opatrenia

254. Táto časť obsahuje rôzne ustanovenia, ktoré zahŕňajú širokú škálu otázok týkajúcich sa vyšetrovania, trestného stíhania, procesného práva a ochrany pred všetkými formami násilia v rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, s cieľom posilniť práva a povinnosti upravené v predchádzajúcich častiach dohovoru.

Článok 49 - Všeobecné záväzky

255. Autori chceli ochrániť prípady násilia na ženách a domáceho násilia pred nízkou prioritou vo vyšetrovaní a súdnom konaní, ktorá medzi páchateľmi významne prispieva k pocitu beztrestnosti a pomáha udržať vysokú úroveň akceptácie tohto násilia. V záujme dosiahnutia uvedeného cieľa odsek 1 stanovuje povinnosť zabezpečiť, aby sa vyšetrovanie a súdne konanie vo vzťahu ku všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru vykonávali bez zbytočného odkladu. Toto pomôže

zabezpečiť životne dôležité dôkazy, zvýšiť počet usvedčení páchateľov a skoncovať s beztrestnosťou. Je dôležité uvedomiť si, že aj keď je nevyhnutné zabezpečiť rýchly priebeh vyšetrovania a súdneho konania, rovnako tak je počas týchto štádií dôležité rešpektovať práva obetí. Odsek 1 preto vyžaduje, aby zmluvné strany zabránili, pokiaľ je to možné, zhoršeniu akejkoľvek ujmy spôsobenej obeti v priebehu vyšetrovania a súdneho konania a počas trestného konania poskytli obetiam pomoc.

256. Odsek 2 dopĺňa povinnosť ustanovením záväzku zabezpečiť, aby sa vyšetrovanie a trestné stíhanie prípadov všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru vykonávali účinným spôsobom. To znamená, napríklad, určením relevantných faktov, rozhovormi so všetkými dostupnými svedkami a vedením forenzného vyšetrovania založeného na multidisciplinárnom prístupe a s využitím najmodernejšej kriminalistickej vyšetrovacej metodiky s cieľom zabezpečiť komplexnú analýzu prípadov. Autori považovali za dôležité jasne ustanoviť ako súčasť tohto záväzku potrebu zabezpečiť, aby sa všetky vyšetrovania a súdne konania vykonávali v súlade so základnými princípmi ľudských práv a s ohľadom na rodové chápanie násilia. To znamená najmä, že akékoľvek opatrenia prijaté na vykonanie tohto ustanovenia nepoškodia právo na obhajobu a požiadavku spravodlivého a nestranného súdu v súlade s článkom 6 EDĽP.

Článok 50 - Okamžitá odpoveď, prevencia a ochrana

257. Odsek 1 vyžaduje, aby orgány činné v trestnom konaní reagovali rýchlo a primerane poskytnutím dostatočnej a bezprostrednej ochrany obetiam, zatiaľ čo odsek 2 vyzýva na ich rýchle a primerané zaoberanie sa predchádzaním a ochranou proti všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, vrátane použitia preventívnych prevádzkových opatrení a zhromažďovania dôkazov.

258. Dodržiavanie tejto povinnosti zahŕňa napríklad nasledovné:
- právo zodpovedných orgánov činných v trestnom konaní vstupovať na miesto, kde sa nachádza ohrozená osoba;
- zaobchádzanie s obeťami a poradenstvo obetiam zodpovednými orgánmi činnými v trestnom konaní vhodným spôsobom;
- bezodkladné vypočutie obetí špeciálne vyškolenými pracovníkmi, a ak je to vhodné pracovníčkami, v priestoroch, ktoré sú navrhnuté tak, aby vytvorili vzťah dôvery medzi obeťou a personálom orgánov činných v trestnom konaní; a
- zabezpečenie dostatočného počtu žien, pracujúcich v orgánoch činných v trestnom konaní, vrátane na postoch s vysokou úrovňou zodpovednosti.

259. Mali byť sa vykonať účinné opatrenia s cieľom zabrániť najzávažnejším formám násilia, konkrétne vražde alebo pokusu o vraždu. Každý takýto prípad by sa mal starostlivo zanalyzovať s cieľom identifikovať akékoľvek prípadné zlyhanie ochrany s cieľom ďalšieho zlepšovania a rozvíjania preventívnych opatrení.

Článok 51 - Posudzovanie rizík a krízový manažment

260. Záujem o bezpečnosť obete musí byť stredobodom záujmu každého vyšetrovania v prípadoch všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Tento článok preto ustanovuje povinnosť zabezpečiť, aby všetky relevantné orgány, nielen polícia, účinne posúdili a navrhli plán riadenia bezpečnostných rizík, ktorým konkrétna obeť čelí, na báze prípad od prípadu, v súlade so štandardizovaným postupom a vo vzájomnej spolupráci a koordinácii. Mnohí páchatelia ohrozujú svoje obete hrubým násilím nevynímajúc smrť a v minulosti svoje obete vystavovali hrubému násiliu. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby akékoľvek posudzovanie rizík a krízový manažment zvážili pravdepodobnosť opakovaného násilia, a to najmä násilia s následkom smrti a dostatočne posúdili vážnosť situácie.

261. Cieľom tohto ustanovenia je zabezpečiť, aby sa na ochranu vysoko rizikových obetí zriadila efektívna medzirezortná sieť profesionálov. Posudzovanie rizika sa preto musí vykonať s ohľadom na riadenie identifikovaného rizika navrhnutím bezpečnostného plánu pre dotknuté obete s cieľom poskytnúť alebo koordinovať bezpečnosť a podporu v prípade potreby.

262. Dôležité je však zabezpečiť, aby akékoľvek opatrenia prijaté na posudzovanie a riadenie rizika ďalšieho násilia umožňovali, aby sa po celý čas rešpektovali práva obvineného. Zároveň je nanajvýš dôležité, aby tieto opatrenia nezhoršovali akúkoľvek ujmu, ktorú obeť zažila a aby vyšetrovanie a súdne konanie neviedli k sekundárnej viktimizácii.

263. Odsek 2 rozširuje povinnosť zabezpečiť, aby posudzovanie rizika uvedené v prvom odseku tohto článku náležite zohľadňovalo spoľahlivé informácie o vlastníctve strelných zbraní páchateľmi. Držba strelných zbraní páchateľmi nepredstavuje len účinný prostriedok, ako mať obete pod kontrolou, ale aj zvyšuje riziko vraždy. Je tomu tak najmä v prípadoch postkonfliktných situácií alebo v štátoch s tradíciou vlastníctva strelných zbraní, čo môže páchateľovi zaistiť lepší prístup k týmto zbraniam. Veľmi vážne prípady násilia na ženách a domáceho násilia s použitím strelných zbraní sú však páchané aj vo všetkých ostatných štátoch. Z tohto dôvodu autori považovali za nevyhnutné uložiť zmluvným stranám povinnosť,

aby zabezpečili, že akékoľvek posudzovanie rizík, ktorým obete čelia, by malo systematicky, vo všetkých štádiách vyšetrovania a vykonávania ochranných opatrení zohľadňovať, či páchateľ vlastní strelnú zbraň legálne alebo ilegálne, alebo má k nej prístup s cieľom zaručiť obetiam bezpečnosť. Napríklad pri vydávaní mimoriadnych opatrení, obmedzujúcich alebo ochranných opatrení a keď potrestanie nasleduje po odsudzujúcom rozsudku za akúkoľvek z foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, zmluvné strany môžu v rámci svojich vnútroštátnych právnych predpisov prijať takéto opatrenia, ktoré môžu byť nevyhnutné pre oprávnenie na okamžité zhabanie strelných zbraní a streliva. Navyše s cieľom obsiahnuť všetky zbrane, ktoré by mohli byť v závažných prípadoch násilia použité najmä bojové nože, sa zmluvným stranám odporúča vziať do úvahy, pokiaľ je to možné, vlastníctvo alebo prístupu aj k takýmto zbraniam.

Článok 52 - Mimoriadne opatrenia

264. Najefektívnejší spôsob zabezpečenia bezpečnosti obetí domáceho násilia v situáciách bezprostredného nebezpečenstva je dosiahnutie fyzického odlúčenia medzi obeťou a páchateľom. V mnohých prípadoch si tento spôsob vyžaduje, aby jeden z uvedených dvoch na určitú dobu opustil spoločné bydlisko alebo, aby páchateľ opustil bydlisko obete. Skôr ako uvalenie bremena narýchlo hľadaného bezpečia v útočisku/prístreší alebo inde na obeť, ktorú často sprevádza nezaopatrené dieťa, často s veľmi malým množstvom osobných vecí a na neurčitú dobu, autori považovali za dôležité zabezpečiť odsťahovanie páchateľa, aby obeť mohla zostať doma. Toto ustanovenie preto ustanovuje povinnosť príslušných orgánov s právomocou nariadiť páchateľovi domáceho násilia vykázanie z obydlia obete a zakázať mu vrátiť sa alebo kontaktovať obeť. Bezprostredné nebezpečenstvo musia posúdiť príslušné orgány. Autori sa rozhodli ponechať na zmluvné strany, aby o trvaní takéhoto príkazu rozhodli samy, doba trvania príkazu by však mala byť dostatočná na zabezpečenie účinnej ochrany obete. Trvanie existujúcich príkladov takýchto príkazov v členských štátov Rady Európy sa pohybuje medzi 10 dňami a štyrmi týždňami, s možnosťou alebo bez možnosti predĺženia. Autori sa rovnako rozhodli ponechať na zmluvných stranách, aby v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi a ústavnými predpismi určili a splnomocnili orgán kompetentný vydávať takéto príkazy a vhodný postup.

265. Pojem „bezprostredné nebezpečenstvo“ sa vzťahuje na všetky situácie domáceho násilia, v ktorých ujma bezprostredne hrozí alebo už bola spôsobená a je pravdepodobné, že sa bude opakovať.

266. Nakoniec toto ustanovenie vyžaduje, aby zmluvné strany zabezpečili, že akékoľvek opatrenia prijaté v rámci jeho implementácie venovali náležitú pozornosť bezpečnosti obete alebo ohrozenej osoby. Týmto sa poukazuje na ochranný charakter tohto opatrenia.

Článok 53 - Obmedzujúce alebo ochranné opatrenia

267. Toto ustanovenie ukladá povinnosť zabezpečiť, aby vnútroštátne právne predpisy zabezpečili obmedzujúce a/alebo ochranné opatrenia obetiam všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Okrem toho ustanovuje pre tieto opatrenia niekoľko kritérií, aby sa zabezpečilo, že poslúžia účelu poskytnutia ochrany pred ďalšími násilnými činmi.

268. Hoci sa toto ustanovenie vzťahuje na obmedzujúce „alebo“ ochranné opatrenia, tvorcovia mali na pamäti, že vnútroštátne právne predpisy niektorých zmlvných strán môžu zabezpečiť kombinovné použitie obmedzujúcich a ochranných opatrení. Obmedzujúce alebo ochranné opatrenie sa môže považovať za doplnkové ku krátkodobému mimoriadnemu opatreniu. Jeho účelom je poskytnúť rýchly právny prostriedok nápravy na ochranu osôb ohrozených akoukoľvek z foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosť tohto dohovoru zakazaním, obmedzením alebo nariadením páchateľovi určitého správania. Táto široká škála opatrení pokrytá týmito opatreniami znamená, že existujú pod rôznymi názvami, ako napríklad obmedzujúce opatrenie, opatrenie spočívajúce v uložení povinnosti zdržať sa určitého konania, príkaz na vysťahovanie, ochranné opatrenie alebo súdny zákaz. Napriek týmto rozdielom slúžia rovnakému účelu: zabrániť páchaniu násilia a chrániť obeť. Na účely tohto dohovoru sa autori rozhodli používať termín obmedzujúce alebo ochranné opatrenie ako zastrešujúcu kategóriu.

269. Autori sa rozhodli ponechať na zmluvných stranách voľbu vhodného právneho režimu, podľa ktorého budú môcť tieto opatrenia vydávať. Či budú obmedzujúce alebo ochranné oaptrenia založené na občianskom práve, trestnom práve procesnom alebo správnom práve alebo na každom z nich bude závisieť od vnútroštátneho právneho poriadku a predovšetkým od nutnosti účinnej ochrany obetí.

270. Odsek 2 obsahuje rad špecifikácií obmedzujúcich a ochranných opatrení. Prvá odrážka vyžaduje, aby tieto opatrenia poskytovali okamžitú ochranu a boli dostupné bez neprimeraného finančného a administratívneho zaťaženia obete. To znamená, že akékoľvek opatrenie by malo nadobudnúť účinnosť ihneď potom, čo bolo vydané a malo by byť dostupné bez zdĺhavého súdneho konania. Akékoľvek súdne poplatky vyberané od žalobcu s najväčšou pravdepodobnosťou od obete, nepredstavujú neprimeranú finančnú záťaž, ktorá by obeti bránila v ich uplatnení. Zároveň akékoľvek súdne konanie o žiadosti o obmedzujúce alebo ochranné opatrenie nepredstavuje pre obete neprekonateľné ťažkosti.

271. Druhá odrážka požaduje, aby sa opatrenie vydalo na určité obdobie alebo až do zmeny alebo zrušenia. Uvedené vyplýva zo zásady právnej istoty, ktorá vyžaduje, aby bola jasne ustanovená doba trvania právneho opatrenia. Okrem toho opatrenie stratí svoju účinnosť, ak ho zmení alebo zruší sudca alebo iný príslušný orgán.

272. Tretia odrážka vyžaduje od zmluvných strán, aby zabezpečili, že v určitých prípadoch sa tieto opatrenia môžu vydať, ak je to potrebné, na *ex parte* základe s okamžitou účinnosťou. To znamená, že sudca alebo iný kompetentný úradník by mal mať právomoc vydať dočasné obmedzujúce alebo ochranné opatrenie na základe žiadosti len jednej strany. Je potrebné poznamenať, že v súlade so všeobecnými povinnosťami ustanovenými v článku 49 ods. 2 tohto dohovoru, vydávanie takýchto opatrení nesmie poškodzovať práva na obhajobu a na spravodlivý a nestranný súdny proces v súlade s článkom 6 EDĽP. To znamená, že osoba, voči ktorej bolo takéto opatrenie vydané, by mala mať právo podať odvolanie na príslušných orgánoch a podľa príslušných vnútroštátnych konaní.

273. Štvrtá odrážka sa snaží zabezpečiť, aby obete mohli získať obmedzujúce alebo ochranné opatrenie bez ohľadu nato, či sa rozhodnú začať akékoľvek iné súdne konanie alebo nie. Napríklad v prípade, že takéto opatrenie boli vydané, prieskum dokázal, že veľa obetí, ktoré chcú požiadať o obmedzujúce alebo ochranné opatrenie, možno nie sú pripravené naliehať na obvinení z trestného činu (ktoré by viedlo k trestnému vyšetrovaniu a možno k trestnému konaniu) vznesenému voči páchateľovi. Zotrvanie na žiadosti o obmedzujúce alebo ochranného opatrenie nesmie byť závislé na inštitúte začatia trestného konania proti rovnakému páchateľovi. Zároveň by nemalo byť závislé na inštitúte začatia rozvodového konania, atď. Súčasne skutočnosť, že proti rovnakému páchateľovi sú vedené trestné alebo občianskoprávne konanie zaoberajúce sa rovnakým súborom skutkových podstát, by nemala brániť vo vydaní obmedzujúceho alebo ochranného opatrenia. Uvedené však nevylučuje právo zmluvných strán, aby podľa vnútroštátnych právnych predpisov po prijatí návrhu na vydanie obmedzujúceho alebo ochranného opatrenia mohli začať trestné konanie.

274. Piata odrážka vyžaduje, aby zmluvné strany prijali opatrenia na zabezpečenie toho, aby existencia obmedzujúceho alebo ochranného opatrenia mohla byť zavedená v akomkoľvek inom právnom konaní proti tomu istému páchateľovi. Cieľom tohto ustanovenia je počítať s faktom, že takýto príkaz bol vydaný proti páchateľovi, aby bol známy ktorémukoľvek inému sudcovi predsedajúcemu súdnemu konaniu proti rovnakej osobe.

275. Cieľom odseku 3 je zabezpečiť rešpektovanie obmedzujúcich alebo ochranných opatrení požadovaním „účinných, primeraných a odstrašujúcich“ sankcií za akékoľvek porušenie takýchto opatrení. Tieto sankcie môžu byť trestnoprávnej alebo inej právnej povahy a môžu zahŕňať tresty odňatia slobody, pokuty alebo akékoľvek iné právne sankcie, ktoré sú účinné, primerané a odstrašujúce.

276. Nakoniec, pretože preukázanie pravdy môže byť v prípadoch domáceho násilia niekedy obtiažne, zmluvné strany môžu zvážiť obmedzenie možnosti protivníka alebo páchateľa zmariť pokusy obete domáhať sa ochrany prijatím nevyhnutných opatrení na zabezpečenie toho, aby obmedzujúce a ochranné opatrenia, ako sú uvedené v odseku 1 v prípadoch domáceho násilia, nebolo možné vydať proti obeti a páchateľovi navzájom. Zmluvné strany by mali tiež vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch zvážiť zákazanie akýchkoľvek pojmov provokatívneho správania sa vo vzťahu k právu žiadať o obmedzujúce alebo ochranné opatrenia. Takéto pojmy umožňujú poškodzujúci výklad zameraný na diskreditáciu obete a mali by byť odstránené z právnych predpisov týkajúcich sa domáceho násilia. Nakoniec, zmluvné strany môžu taktiež zvážiť prijatie opatrení, aby zabezpečili, že zotrvanie na žiadosti o obmedzujúce alebo ochranné opatrenia uvedené v odseku 1 nie je pre obeť obmedzené. Tieto opatrenia sú mimoriadne dôležité vo vzťahu k právne nespôsobilým a tiež zraniteľným obetiam, ktoré možno nie sú ochotné žiadať o obmedzujúce alebo ochranné opatrenia z dôvodu strachu alebo citového zmätku a iných následkov.

Článok 54 - Vyšetrovanie a dôkazy

277. V súdnom konaní sa dôkaz o sexuálnej histórii a sexuálnom správaní obete niekedy zneužije s úmyslom spochybniť dôkaz predložený obeťou. Obhajoba niekedy používa dôkazy o predchádzajúcom sexuálnom správaní obetí, aby spochybnila ich seriózność, dôveryhodnosť a chýbajúci súhlas. Týka sa to predovšetkým prípadov sexuálneho násilia vrátane znásilnenia. Predloženie takéhoto typu dôkazov môže posilniť zachovanie poškodzujúcich stereotypov, že obete sú promiskuitné a extenzívnym výkladom nemravnné a nie sú hodné ochrany poskytovanej občianskym a trestným právom. Toto môže viesť k *de facto* nerovnosti, pretože obete, ktorými sú v drvivej väčšine ženy, majú na poskytnutie ochrany väčšiu šancu v prípade, že sú posudzované ako slušnej povahy.

278. Autori cítili ako nevyhnutné zdôrazniť, že minulé sexuálne správanie obete by sa nemalo považovať za ospravedlnenie páchania násilia na ženách a domáceho násilia dovoľujúce ospravedlniť páchateľa

alebo obmedziť jeho zodpovednosť. Tvorcovia si však boli vedomí skutočnosti, že v niektorých zmluvných stranách prípustnosť a hodnotenie dôkazov spočíva na uvážení sudcu, zatiaľ čo v iných zmluvných stranách je prípustnosť a hodnotenie dôkazov vopred prísne ustanovené pravidlami trestného práva procesného. Článok 54 ukladá zmluvným stranám povinnosť, aby prijali legislatívne alebo iné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že dôkazy týkajúce sa sexuálnej histórie a sexuálneho správania obete budú prípustné alebo zohľadnené, len keď sú relevantné a potrebné. To znamená, že ustanovenie obmedzuje prípustnosť takéhoto dôkazu, ako v občianskoprávnom, tak aj trestnom konaní, na prípady, kedy je relevantný pre konkrétnu otázku na pojednávaní a ak má významnú dôkaznú hodnotu. Prípustnosť takého dôkazu sa preto nevylučuje. V prípade, že sudcovia pripustia dôkaz vypovedajúci o predchádzajúcej sexuálnej histórii, mal by byť prezentovaný spôsobom, ktorý nepovedie k sekundárnej viktimizácii. Obete by mali mať prístup k právnej pomoci bez utrpenia ďalšej traumy kvôli ich sexuálnej histórii alebo správaniu.

Článok 55 Konanie *ex parte* a *ex officio*

279. Uvedomujúc si obzvlášť traumatizujúci charakter trestných činov uvedených v tomto článku, autori sa snažili zmierniť záťaž, ktorú zdĺhavé vyšetrovanie a trestné konanie často kladie na obete a zároveň zabezpečiť, aby páchatelia boli postavení pred súd. Cieľom tohto ustanovenia je preto umožniť, aby sa trestné vyšetrovanie a súdne konanie vykonavali bez uloženia povinnosti začatia takéhoto konania na obeť a zabezpečenia usvedčenia (páchateľa) obeťou.

280. Odsek 1 ukladá zmluvným stranám povinnosť zabezpečiť, aby vyšetrovanie niekoľkých kategórií trestných činov, nebolo „úplne závislé“ na oznámení alebo sťažnosti podanej obeťou a že akékoľvek prebiehajúce súdne konanie môže pokračovať aj potom, čo obeť stiahla jej alebo jeho oznámenie alebo sťažnosť. Autori sa rozhodli použiť termín „úplne závislé“ s cieľom riešiť procesné rozdiely v každom právnom poriadku, majúc na pamäti, že zabezpečenie vyšetrovania alebo stíhania trestných činov uvedených v tomto článku je zodpovednosťou štátu a jeho orgánov. Autori boli najmä toho názoru, že konania vedúce k ťažkému ublíženiu na zdraví alebo zbaveniu života sa musia riešiť okamžite a priamo príslušnými orgánmi. Skutočnosť, že veľkého počtu trestných činov uvedených v tomto dohovore sa dopúšťajú rodinní príslušníci, sexuálni partneri alebo osoby v bezprostrednom sociálnom prostredí obete a následné pocity hanby, strachu a bezmocnosti vedú k zníženiu počtu oznámení a následne odsúdení. Orgány činné v trestnom konaní by preto mali viesť vyšetrovanie proaktívnym spôsobom s cieľom zhromaždiť dôkazy, svedecké výpovede, lekárske správy atď., aby sa aspoň pokiaľ ide o závažné trestné činy, ako je fyzické násilie s následkom smrti alebo ublíženie na zdraví zabezpečilo, že súdne konanie sa bude môcť viesť aj v prípade, že obeť stiahne jeho alebo jej oznámenie alebo sťažnosť.

281. Odsek 1 tohto článku umožňuje výhrady s ohľadom na článok 35 týkajúci sa menej závažných trestných činov v súlade s článkom 78 ods. 2 tohto dohovoru. Autori si želali, aby sa jasne rozlišovalo medzi závažnými trestnými činmi fyzického násilia s následkom ťažkého ublíženia na zdraví alebo smrti, ktoré by možnosťou výhrady mohli byť vylúčené a ďalšími menej závažnými trestnými činmi fyzického násilia, ktoré nevedú k spomenutým následkom. Určiť, čo predstavuje „menej závažný tresný čin“ fyzického násilia sa však ponechalo na zmluvné strany.

282. V súvislosti s posilnením postavenia obetí a povzbudením obetí v priebehu trestného konania odsek 2 vyžaduje od zmluvných strán zabezpečiť, aby organizácie na pomoc obetiam, špeciálne vyškolení poradcovia pre problematiku domáceho násilia alebo iné typy pomoci / advokátskych služieb smeli pomáhať obetiam a podporovať obete počas vyšetrovania a súdneho konania. Príklady dobrej praxe dokazujú, že v prípade obetí, ktoré sú podporované, alebo im v priebehu vyšetrovania a súdneho konania pomáha podporná služba odborníkov, je pravdepodobnejšie, že podajú sťažnosť a budú svedčiť a sú lepšie vybavení, aby zvládli emocionálne náročnú úlohu aktívneho príspevku k výsledku konania. Typ služby, na ktorú odkazuje tento odsek, nie je právnej, ale praktickej/psychologickej povahy. Zahŕňa psychologickú/emocionálnu prípravu obete, aby vydržala svedčiť pred obžalovaným, sprevádzanie obetí na súd a/alebo pomoc v akýchkoľvek iných praktických a emocionálnych situáciach.

Článok 56 - Ochranné opatrenia

283. Toto ustanovenie vychádza z článku 31 ods. 1 Dohovoru o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním (ETS č. 201). Odsek 1 obsahuje demonštratívny výpočet postupov navrhnutých na ochranu obete všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru v priebehu súdneho konania. Tieto ochranné opatrenia sa aplikujú vo všetkých štádiách súdneho konania ako počas vyšetrovania, či už vykonávaného orgánmi činnými v trestnom konaní alebo súdnymi orgánmi, tak aj počas súdneho konania. Hoci neexistuje žiadna právna potreba postupovať podľa článku 56,

pretože zmluvné strány môžu vždy prijať opatrenia priaznivejšie, než tie ktoré sú uvedené v ktorejkoľvek časti tohto dohovoru, autori chceli, aby bolo zrejmé, že uvedené ochranné opatrenia sú iba orientačné. Zmluvné strany majú voľnosť v poskytovaní dodatočných ochranných opatrení. Je dôležité zdôrazniť, že v celom článku 56 ods. 1, kde sa spomína, že opatrenia musia byť prijaté v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo „ak je to možné“, dohovor poskytuje zmluvným stranám voľnosť v použití ktoréhokoľvek prostriedku, ktorý považujú za najlepší na dosiahnutie cieľov ustanovenia. Ide o prípad písmen c), d), g), a i).

284. Písmeno a) predovšetkým obsahuje povinnosť zmluvných strán, aby prijali potrebné legislatívne alebo iné opatrenia s cieľom zabezpečiť ochranu obetí, ako aj ich rodinných príslušníkov a svedkov. Zmluvné strany musia zabezpečiť, aby obete boli ochránené pred zastrašovaním, odvetou a opakovanou viktimizáciou.

285. Vo vzťahu k písmenu b) autori zdôraznili dôležitosť povinnosti informovať obete aspoň v prípadoch, kedy môžu byť oni alebo ich rodina v nebezpečenstve, ak páchateľa dočasne alebo natrvalo prepustia alebo utečie. Uvedené však nebráni zmluvným stranám informovať obete aj za iných okolností, ak sa to javí ako potrebné (napríklad v prípadoch, kedy hrozí riziko represálií alebo zastrašovania, alebo ak sa obeť a páchateľ môžu navzájom náhodne ocitnúť tvárou v tvár, pretože žijú blízko seba). Niektoré právne poriadky požadujú od obete predchádzajúcu žiadosť o prijímanie takejto informácie. V takýchto prípadoch zmluvné strany o tejto možnosti obete informujú.

286. Písmeno c) navyše ustanovuje právo obetí (a ich rodinných príslušníkov alebo zákonných zástupcov v prípade detí ako obetí) byť informované o vývoji vyšetrovania a súdneho konania, v ktorých sú ako obete zúčastnené. V tomto ohľade ustanovenie stanovuje, že obete by mali byť informované o svojich právach a službách, ktoré majú k dispozícii za podmienok ustanovených vnútroštátnymi právnymi predpismi a o následnom postupe v ich prípade, poplatkoch, všeobecnom pokroku vo vyšetrovaní alebo konaní a o ich úlohe v ňom ako aj o výsledku ich prípadov. Zmluvné strany zabezpečia, aby sa tieto informácie poskytovali v jazyku, ktorému rozumejú, aj keď to nie je súčasťou ustanovenia (pozri komentár k článku 19).

287. Čo sa týka písmena d), cieľom tohto ustanovenia je umožniť obetiam byť vypočuté, predkladať dôkazy a zvoliť si prostriedky na to, aby ich názory, potreby a záujmy boli prezentované a zohľadnené. Zmluvné strany prijmú potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že prezentácia a zohľadnenie názorov obetí, potrieb a záujmov boli zaistené priamo alebo cez sprostredkovateľa.

288 Písmeno e) sa konkrétnejšie zaoberá všeobecnou pomocou obetiam zabezpečiť, aby ich práva a záujmy boli riadne prezentované a zohľadnené vo všetkých štádiách vyšetrovania a súdneho konania.

289. Povinnosť uvedená v písmene f) znamená prijať potrebné opatrenia na to, aby sa zabezpečila ochrana súkromia obete. K tomu je potrebné prijať opatrenia, ak je to vhodné a v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, aby sa zabránilo verejnému šíreniu akýchkoľvek informácií, ktoré by mohli viesť k identifikácii obetí. Autori však chceli zdôrazniť, že ochrana podobizne obete a súkromia sa vzťahuje aj na riziko „verejného“ odhalenia a že tieto požiadavky by nemali brániť tomu, aby sa tieto informácie zverejnili v rámci skutočných súdnych konaní s cieľom dodržať princípy povinného výsluchu oboch strán a neodmysliteľného práva na obhajobu počas trestného stíhania.

290. Písmeno g) je určené na ochranu obetí, najmä predchádzaním ich ďalšiemu traumatizujúcemu kontaktu s údajným páchateľom trestného činu v priestoroch vyšetrovacích orgánov a na súde. Toto ustanovenie sa vzťahuje na všetky štádiá trestného konania (vrátane vyšetrovania) s istými výnimkami: vyšetrovacie orgány a justičný orgán musia byť schopné upustiť od tejto požiadavky najmä, ak si obeť želá zúčastniť sa na pojednávaní alebo ak je kontakt medzi obeťou a údajným páchateľom nevyhnutný alebo potrebný na zabezpečenie uspokojivého priebehu súdneho konania (napríklad, ak je potrebná konfrontácia).

291. Písmeno h) ukladá povinnosť poskytnúť obetiam, ak je to potrebné, nezávislých a kompetentných tlmočníkov. Niektoré právne poriadky požadujú, aby tlmočník pod prísahou dokázal svoju nezávislosť. Z dôvodu rozdielneho postavenia obetí v rôznych právnych poriadkoch, tvorcovia považovali za dôležité v texte dohovoru objasniť, že toto písmeno sa aplikuje, ak obete sú stranami súdneho konania alebo keď poskytujú dôkazy. Veľa obetí nehovorí alebo len s ťažkosťami hovorí jazykom štátu, v ktorom boli obeťami násilia na ženách a domáceho násilia. Neznalosť jazyka prispieva k ich izolácii a je jedným z

faktorov, ktorý im bráni v uplatnení ich práv. V takýchto prípadoch je prístup k tlmočníkom potrebný na to, aby im pomáhal počas vyšetrovania a súdneho konania. Toto je zásadné opatrenie pre zabezpečenie prístupu k právam, ktorý je predpokladom pre prístup k spravodlivosti a zmluvné strany by mali rátať s poskytnutím tlmočníkov obetiam bezplatne.

292. Na záver, písmeno i) ukladá zmluvným stranám povinnosť zabezpečiť, aby obete mohli svedčiť v súdnej sieni bez toho, aby boli prítomné alebo aspoň bez prítomnosti údajného páchateľa. Právne predpisy v niektorých štátoch umožňujú vyhotovenie audiovizuálneho záznamu z výsluchu obetí a ochraňujú takýto druh vysluchu prostredníctvom obmedzenia, kto je oprávnený zúčastniť sa výsluchu a prezrieť si záznam; umožňujú obeti kedykoľvek požiadať o prerušenie nahrávania a na žiadosť vytvoriť úplný, doslovný prepis výsluchu. Takéto záznamy a písomné záznamy potom môžu byť použité na súde, namiesto toho, aby sa obeť dostavila osobne. Niektoré právne poriadky podobne umožňujú obetiam vystúpiť pred súdom prostredníctvom videokonferencie. Obeť je vypočúvaná v samostatnej miestnosti pravdepodobne v prítomnosti odborníka a technikov. Pre čo najväčšie obmedzenie psychologického vplyvu na obeť na základe toho, že je v rovnakej miestnosti ako páchateľ, alebo je s ním pri videokonferencii, zorný uhol pohľadu oboch môže byť obmedzený tak, aby obeť nevidela páchateľa a/alebo naopak. Ak sa napríklad obeť dostaví na výsluch, ona alebo on môže vypovedať za plentou alebo vypovedať, keď páchateľ nie je v súdnej sieni. Zmluvné strany preto musia zabezpečiť povinnosť uloženú v tomto ustanovení prostredníctvom využitia vhodných komunikačných technológií, ak sú dostupné.

293. Odsek 2 uvádza, že v prípade detí ako obetí a detí ako svedkov zmluvné strany musia venovať osobitnú starostlivosť ich potrebám a zabezpečiť ich právo na osobitné ochranné opatrenia, pretože dieťa bude zvyčajne zraniteľnejšie ako dospelá osoba a je pravdepodobnejšie, že sa dá zastrašiť. V dôsledku toho musia byť prijaté osobitné ochranné opatrenia vzhľadom na najlepší záujem dieťaťa, ktoré môžu zahŕňať opatrenia, ako napríklad nepovinné svedčenie dieťa v prítomnosti páchateľa. V súvislosti s pojmom „dieťa ako svedok“ pozri aj komentár k článku 26.

Článok 57 - Právna pomoc

294. Veľa obetí násilia na ženách a domáceho násilia môže byť bezprostredne po násilí prinútených k opusteniu všetkých ich osobných vecí alebo práce na základe okamžitej výpovede. Súdne a správne konania sú často veľmi zložité a obete potrebujú pomoc právneho zástupcu, aby boli schopné uspokojivo uplatniť svoje práva. V týchto prípadoch môže byť pre obete ťažké účinne uplatniť právne prostriedky nápravy z dôvodu vysokých nákladov, ktoré môže domáhanie sa spravodlivosti obnášať. Z tohto dôvodu sa autori domnievali, že je potrebné uložiť zmluvným stranám povinnosť zabezpečiť právo na právnu pomoc a na bezplatnú právnu pomoc obetiam za podmienok ustanovených v ich vnútroštátnych právnych predpisoch. Toto ustanovenie vychádza z článku 15 ods. 2 Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (ETS č.197).

295. Článok 57 neposkytuje obeti automatické právo na bezplatnú právnu pomoc. Každá zmluvná strana sa má rozhodnúť o požiadavkách na získanie tejto podpory. Zmluvné strany musia okrem tohto ustanovenia zohľadniť článok 6 EDĽP. Hoci článok 6 ods. 3 písm. c) EDĽP zabezpečuje bezplatnú pomoc ex offo ustanoveného obhajcu len v trestnom konaní, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (*Airey v. Írsko*, rozsudok z 9. októbra 1979) za určitých okolností pripúšťa aj právo na bezplatné právne zastupovanie v občianskoprávnych veciach na základe článku 6 ods. 1 ECHR, ktorý je interpretovaný ako zakladajúci právo na prístup k súdu s cieľom určenia občianskych práv a povinností (pozri tiež *Golder v. Spojené kráľovstvo*, rozsudok z 21. februára 1975). Súd má zato, že efektívny prístup k súdu si môže vyžadovať bezplatnú právnu pomoc. Zastáva názor, že sa musí overiť, či by vystúpenie pred súdom bez pomoci právnika mohlo byť účinné v tom zmysle, že dotknutá osoba by bola schopná prezentovať svoj prípad riadne a uspokojivo. V tomto prípade súd zohľadnil zložitosť súdneho konania a emocionálny charakter situácie - ktorý môže byť len sotva zlučiteľné so stupňom objektivity, ktorý si obhajoba na súde vyžaduje - pri rozhodovaní, či niekto bol v stave prezentovať jej alebo jeho vlastný prípad efektívne. Ak tomu tak nie je, musí jej alebo jemu byť poskytnutá bezplatná právna pomoc. Tak aj pri absencii právnej garancie poskytovania bezplatného právneho zastúpenia v občianskoprávnych veciach je potrebné posúdiť, či mala byť v záujme spravodlivosti žiadateľovi, ktorý je bez finančných prostriedkov poskytnutá právna pomoc, ak nemá dostatočné prostriedky na trovy obhajoby.

Článok 58 – Premlčanie

296. Toto ustanovenie stanovuje, že premlčacia doba na začatie súdneho konania plynie po dobu potrebnú na umožnenie účinného začatia konania, potom ako obeť dosiahla plnoletosť. Táto povinnosť teda platí len vo vzťahu k deťom ako obetiam, ktoré často z rôznych dôvodov nie sú schopné oznámiť trestné činy spáchané proti nim pred dosiahnutím plnoletosti. Výraz „po dobu potrebnú na umožnenie účinného začatia konania" znamená po prvé, akonáhle sa tieto deti stanú plnoletými, musia mať dostatočne dlhý čas na prekonanie traumy, čo im umožní podať trestné oznámenie, a po druhé, že prokuratúra musí byť v stave začať trestné stíhanie pre príslušné trestné činy.

297. S cieľom splniť požiadavku proporcionality, ktorá platí pre trestné konanie, autori obmedzili použitie tejto zásady na trestné činy uvedené v článkoch 36, 37, 38 a 39, pri ktorých existujú dôvody pre predĺženie premlčacej doby. Článok 78 ods. 2 o výhradách však umožňuje budúcim zmluvným stranám deklarovať, že si vyhradzujú právo tento princíp nepoužiť alebo ho aplikovať len v osobitných prípadoch alebo za osobitných podmienok s ohľadom na články 37, 38 a 39.

Časť VII Migrácia a azyl

298. Migrujúce ženy, vrátane nelegálne migrujúcich žien a ženy, ktoré hľadajú azyl tvoria dve podkategórie žien, ktoré sú obzvlášť zraniteľné voči rodovo podmienenému násiliu. Bez ohľadu na ich rozdiely v právnom postavení, dôvody, pre ktoré opustili svoju vlasť a životné podmienky obe skupiny sú na jednej strane vystavené zvýšenému riziku výskytu násilia na ženách a na strane druhej pri prekonávaní násilia čelia podobným problémom a štrukturálnym bariéram.

299. Táto časť obsahuje množstvo povinností, ktorých cieľom je zavedenie rodovo citlivého chápania násilia na migrujúcich ženách a ženách, ktoré žiadajú o azyl. Napríklad zavádza možnosť udeliť migrujúcim ženám, ktoré sa stali obeťami rodovo podmieneného násilia pobytový status. Ďalej zavádza povinnosť uznať rodovo podmienené násilie na ženách ako formu prenasledovania a obsahuje povinnosť zabezpečiť rodovo citlivú interpretáciu ustanovení dohovoru pri udeľovaní postavenia utečenca. Okrem toho, táto časť ustanovuje povinnosť zavedenia rodovo citlivých postupov, usmernení a podporných služieb v azylovom konaní. Na záver obsahuje ustanovenia týkajúce sa dodržiavania zásady *non-refoulement* (nenavrátenia) so zreteľom na obete násilia na ženách.

300. Ustanovenia uvedené v článkoch 60 a 61 tohto dohovoru sa majú vykladať tak, aby boli v súlade s Dohovorom o právnom postavení utečencov z roku 1951 a článkom 3 EDĽP, tak ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva. Navyše, tieto ustanovenia neprekračujú rámec pôsobnosti uvedených dokumentov, ale dávajú im praktický rozmer.

Článok 59 – Pobytový status

301. Prieskum ukázal, že strach z deportácie alebo straty pobytového statusu je veľmi silný nástroj využívaný páchateľmi, aby obetiam násilia na ženách a domáceho násilia zabránili v hľadaní pomoci na úradoch alebo v odlúčení od páchateľa. Väčšina členských štátov Rady Európy vyžaduje, aby manželia alebo partneri zostali v manželstve alebo v partnerskom vzťahu v časovom rozpätí od jedného roka do troch rokov, aby bol manželovi alebo partnerovi poskytnutý samostatný pobytový status. V dôsledku toho veľa obetí, ktorých pobytový status je závislý od páchateľovho, zostáva vo vzťahoch, v ktorých sú dlhú dobu nútené znášať zneužívanie a násilie.

302. Autori považovali za nevyhnutné zabezpečiť, aby riziko straty pobytového statusu nepredstavovalo prekážku pre obete opúšťajúce manželstvo alebo vzťah, v ktorom sa manžel alebo partner správa hrubo alebo násilne. Povinnosť uvedená v odseku 1 vyžaduje, aby zmluvné strany prijali potrebné legislatívne alebo iné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby migrantom ako obetiam, ktorých pobytový status je závislý na manželstve alebo zotrvaní vo vzťahu, bolo udelené samostatné povolenie na pobyt s obmedzenou platnosťou v prípade, že sa manželstvo alebo vzťah skončí.

303. Odsek 1 presne ustanovuje, že samostatné povolenie na pobyt by malo byť poskytnuté v prípade mimoriadne závažných okolností. Zmluvné strany by mali považovať to, že osoba je obeťou rôznych foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru spáchaných manželom alebo partnerom alebo trpených manželom alebo partnerom za obzvlášť závažnú okolnosť. Autori mali pocit, že bude najlepšie ponechať na zmluvných stranách, aby si v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi ustanovili okolnosti týkajúce sa udelenia a doby platnosti samostatného povolenia na pobyt na základe žiadosti obete. Uvedené zahŕňa určenie orgánov verejnej správy, ktoré budú oprávnené rozhodnúť, či vzťah bol ukončený v dôsledku násilia znášaného obeťou a aké dôkazy má obeť predložiť. Do dôkazov o násilí, aby sa vymenovali aspoň niektoré, je môžné zahrnúť napríklad policajné záznamy, rozsudok súdu, obmedzujúce alebo ochranné opatrenia, lekárske dôkazy, žiadosť o rozvod, záznamy sociálnych služieb

alebo správy z mimovládnych organizácií zaoberajúcimi sa pomocou ženám.

304. Odsek 1 okrem uvedeného zdôrazňuje skutočnosť, že nezávislé/samostatné povolenia by sa mali vydávať bez ohľadu na dobu trvania manželstva alebo vzťahu. Uvedené obsahuje povinnosť zabezpečiť, aby obete všetkých foriem násilia, v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru mali právo na udelenie samostatného povolenia na pobyt, a to aj v prípade, že manželstvo alebo vzťah skončí pred uplynutím skúšobnej doby. Uvedené umožní obetiam získať potrebnú ochranu zo strany príslušných orgánov bez toho, aby sa obávali, že sa im páchateľ pomstí tým, že zrušenie alebo vyhrážanie sa zrušením povolenia na pobyt bude pod jeho kontrolou. Toto je obzvlášť dôležité v prípadoch manželstiev z donútenia, kedy sú obete nútené zostať v manželstve počas skúšobnej doby, pokiaľ nie sú pripravené na to, že po rozvode budú vyhostené.

305. Odsek 1 sa okrem toho vzťahuje na manželov či partnerov, ako sú uznaní vnútroštátnymi právnymi predpismi. Nezosobášení partneri sú do ustanovenia zahrnutí v takej miere, že niekoľko členských štátov Rady Európy udelí povolenie na pobyt partnerom, ktorí sú za podmienok stanovených vnútroštátnymi právnymi predpismi schopní preukázať, že žijú vo vzťahu podobnom manželstvu alebo že vzťah má trvalý charakter.

306. Druhý odsek sa vzťahuje na prípady, keď obete, ktoré sa pridali k svojich manželom alebo partnerov v rámci režimu zlúčenia rodiny, čelia repatriácii kvôli konaniu o vyhostení začatom proti ich hrubému a násilníckemu manželovi alebo partnerovi. Vo väčšine členských štátov Rady Európy sa pobytový status manželov alebo partnerov spája s pobytovým statusom manžela alebo partnera. To znamená, že obeť je v jej alebo jeho štáte pôvodu i naďalej vystavená násiliu, čo vyúsťuje *de facto* do odmietnutiu ochrany. Toto je obzvlášť dôležité v prípadoch, kedy je v štáte pôvodu nižší štandard prevencie, ochrany a stíhania v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia, než v hostiteľskom štáte. Vyhostenie takýchto obetí nemá len negatívny vplyv na ich život, ale môže tiež pre orgány činné v trestnom konaní predstavovať prekážku v snahe bojovať proti násiliu na ženách a domácemu násiliu. Odsek 2 v dôsledku toho vyžaduje, aby zmluvné strany prijali primerané opatrenia na zabezpečenie toho, aby obete, ktoré sa ocitnú v takejto situácii mali možnosť zastaviť konanie o vyhostení vedenom proti nim a podať žiadosť o pobyt z humanitárnych dôvodov. Odsek 2 sa uplatní na prípady, keď manžel alebo partner (od ktorého je závislý pobytový status) je páchateľom domáceho násilia; v týchto prípadoch jej alebo jeho manžel alebo partner, obeť, bude vyhostená spolu s páchateľom. Cieľom tohto odseku je poskytnúť ochranu pred vyhostením; neznamená udelenie povolenia na pobyt ako takého.

307. Odsek 3 vychádza z článku 14 (1) Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (ETS č. 197). Tento odsek ukladá zmluvným stranám povinnosť vydať obetiam domáceho násilia obnoviteľné povolenie na pobyt za podmienok ustanovených vnútroštátnymi právnymi predpismi. Ustanovenie kladie na vydanie povolenia na pobyt dve požiadavky. Po prvé, pokrýva situácie, kedy osobné okolnosti obete sú také, že by bolo nezmyselné prinútiť ju, aby opustila územie štátu (písmeno *a*). To, či obeť spĺňa požiadavku osobnej situácie sa má rozhodnúť na základe faktorov ako napríklad bezpečnosť obete, zdravotný stav, rodinná situácia alebo okrem iného aj situácia v ich krajine pôvodu. Po druhé, zavádza požiadavku na spoluprácu s príslušnými orgánmi v prípadoch, kedy bolo proti páchateľovi začaté vyšetrovanie alebo trestné konanie (písmeno *b*). To znamená, že sa povolenie na pobyt môže obeti udeliť v prípade, že jej spolupráca a svedectvo sú nevyhnutné pri vyšetrovaní a trestnom konaní. O dobe platnosti povolenia na pobyt rozhodnú zmluvné strany, stanovená dĺžka by však mala byť v súlade s účelom ustanovenia. Zmluvné strany dohovoru sú navyše povinné poskytovať obnoviteľné povolenie. Neobnovenie alebo zrušenie povolenia na pobyt podlieha podmienkam ustanovených vo vnútroštátnych právnych predpisoch zmluvnej strany.

308. Odsek 4 sa vzťahuje na situácie, keď obeť manželstva z donútenia, ktorá je držiteľom povolenia na pobyt v zmluvnej strane, je odvedená do iného štátu, čoho následkom je strata pobytového statusu v štáte jej alebo jeho obvyklého pobytu. Vo väčšine členských štátov Rady Európy sa povolenie na pobyt stáva neplatným, ak držiteľ opustí štát na viac ako ustanovený počet po sebe nasledujúcich mesiacov. Táto podmienka sa však týka len ľudí, ktorí opustia štát dobrovoľne. Ak obete manželstiev z donútenia sú odvedené do cudziny proti svojej vôli a prekročia tak garantovanú alebo expiračnú dobu pobytu mimo zmluvnej strany, v ktorej majú obvyklé bydlisko, ich povolenie na pobyt sa stane neplatným. Z uvedeného dôvodu tento odsek zaväzuje zmluvné strany zaviesť možnosť, aby takéto obete znovu získali povolenie na pobyt na základe toho, že boli nútené opustiť štát, v ktorom majú obvylý pobyt, a to najmä v prípade zániku alebo vyhlásenia manželstva za neplatné.

309. Na záver je potrebné poznamenať, že článok 78 ods. 2 o výhradách umožňuje budúcim zmluvným stranám dohovoru vyhradiť si právo ustanovenia článku 59 neuplatňovať alebo uplatňovať len v

osobitných prípadoch alebo za osobitných podmienok.

Článok 60 – Rodovo podmienené žiadosti o azyl

310. Azylové právo dlhú dobu zlyháva v chápaní rozdielu medzi ženami a mužmi z hľadiska toho, prečo a ako prežili prenasledovanie. Táto rodová „slepota“ pri priznávaní statusu utečenca a medzinárodnej ochrany má za následok situácie, keď žiadosti žien utekajúcich pred rodovo podmieneným násilím zostali nepovšimnuté. V poslednom desaťročí však vývoj v oblasti medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a štandardov, ako aj v judikatúre, vedie rastúci počet členských štátov Rady Európy k uznaniu niektorých foriem násilia na ženách ako formy rodovo podmieneného prenasledovania v zmysle článku 1A(2) Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951. Niet pochýb o tom, že znásilnenie a iné formy rodovo podmieneného násilia, ako napríklad mrzačenie ženských pohlavných orgánov, násilie v súvislosti s venom, závažné domáce násilie alebo obchodovanie s ľuďmi sú činy, ktoré boli použité ako formy prenasledovania, či už spáchané štátnymi alebo neštátnymi príslušníkmi.

311. Hoci odsek 1 zakotvuje to, čo sa už v praxi vykonáva, autori považovali za dôležité zahrnúť záväzok zmluvných strán prijať potrebné legislatívne alebo iné opatrenia na zabezpečenie, že rodovo podmienené násilie na ženách môže byť uznané ako forma prenasledovania v zmysle článku 1A (2) a ako forma vážneho bezprávia. Inými slovami, od zmluvných strán sa vyžaduje, aby uznali, že rodovo podmienené násilie môže predstavovať prenasledovanie a viesť k udeleniu postavenia utečenca. Uznanie rodovo podmieneného násilia ako formy prenasledovania v zmysle článku 1A (2) znamená, že žena môže byť prenasledovaná kvôli svojmu pohlaviu, teda, kvôli jej identite a statusu ženy. Zmluvné strany majú tiež povinnosť zabezpečiť, aby rodovo podmienené násilie na ženách mohlo byť považované za istú formu vážneho bezprávia, ktorá vedie k subsidiárnej/doplnkovej ochrane. To neznamená, že každé rodovo podmienené násilie je automaticky považované za „vážne bezprávie“. Znamená to, že medzinárodnú ochranu možno poskytnúť ženám, ktoré sú štátnymi príslušníčkami tretích štátov, alebo ktoré sú bez štátnej príslušnosti a ktoré sa nepovažujú za utečenca, ale keď sa vrátia do svojej krajiny pôvodu, alebo tam, kde mali predtým pobyt, čelili by násiliu na základe pohlavia, ktoré by predstavovalo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo vážne ohrozenie života jednotlivca. V dôsledku toho právo na medzinárodnú ochranu nie je obmedzené na ochranu poskytovanú podľa Dohovoru z roku 1951, ale môže vyplývať aj z iných osvedčených medzinárodných a regionálnych štandardov ako napríklad z EDĽP alebo Kvalifikačnej smernice Európskej únie. Zároveň zámerom tohto odseku nie je odmietnuť ustanovenia Dohovoru z roku 1951, najmä s ohľadom na podmienky ustanovené pre priznanie postavenia utečenca podľa článku 1 tohto dohovoru.

312. Odsek 2 dopĺňa povinnosť uloženú v odseku 1. Povinnosť uvedená v tomto ustanovení je dvojaká. Na jednej strane sa vyžaduje, aby zmluvné strany zabezpečili rodovo senzitívnu interpretáciu všetkých oblastí Dohovoru z roku 1951. Opodstatnená obava z prenasledovania sa musí vzťahovať k jednej alebo viacerým oblastiam Dohovoru z roku 1951. Pri posudzovaní dôvodov prenasledovania je často vidieť, že rodovo podmienené násilie spadá do oblasti „príslušnosti k určitej sociálnej skupine“ prehliadajúc pritom iné dôvody. Zabezpečenie rodovo senzitívnej interpretácie v sebe zahŕňa uznanie a pochopenie, ako pohlavie môže ovplyvniť dôvody prenasledovania alebo spôsobeného bezprávia. Na druhej strane odsek 2 vyžaduje, aby zmluvné strany počítali s možnosťou udelenia statusu utečenca, ak sa preukáže, že obava z prenasledovania je jedným z týchto dôvodov. Je dôležité uvedomiť si, že zavedenie rodovo senzitívnej interpretácie neznamená, že sa všetkým ženám automaticky udelí postavenie utečenca. Čo znamená opodstatnená obava z prenasledovania bude závisieť na konkrétnych okolnostiach každého individuálneho prípadu. Je obzvlášť dôležité uvedomiť si, že s postavenie utečenca by mal byť udelený „podľa uplatniteľných relevantných nástrojov“, teda za podmienok výslovne ustanovených týmito nástrojmi, ako napríklad článkom 1 Dohovoru z roku 1951.

313. Pokiaľ ide o prenasledovanie z rasových dôvodov alebo z dôvodov štátnej príslušnosti, ženy môžu čeliť určitým typom prenasledovania, ktoré ich špecificky ohrozujú. Príkladmi sú sexuálne násilie a kontrola reprodukcie v prípadoch rasových a etnických „čistiek“. Čo sa týka prenasledovania z náboženských dôvodov, ženy môžu byť prenasledované zato, že nekonajú v súlade s náboženskými normami a zvykmi prijateľného správania. Toto platí najmä v prípade trestných činov spáchaných v mene tzv. „cti“, ktoré majú na ženy neprimeraný vplyv. Prenasledovanie z dôvodov príslušnosti k určitej sociálnej skupine sa stále viac objavuje v rodovo podmienených žiadostiach a postupne si získava medzinárodnú podporu. Berúc do úvahy ženy utekajúce pred rodovo podmieneným prenasledovaním, ako napríklad mrzačením ženských pohlavných orgánov, manželstvom z donútenia a rovnako vážnym domácim násilím ako formujúce „osobitnú sociálnu skupinu“, týmto ženám môže byť udelený azyl. Niektoré ženy tak môžu byť označené ako osobitná skupina, ktorá zdieľa spoločnú vrodenú nezmeniteľnú

alebo inak základnú vlastnosť, odlišnú od bežnej skúsenosti s prenasledovaním pri úteku. Na záver prenasledovanie na základe politického názoru zahŕňa prenasledovania na základe názorov týkajúcich sa rodových rolí. Niektoré ženy môžu byť napríklad prenasledované za nepodrobenie sa spoločenským rolám a normám prijateľného správania a za vystupovanie proti tradičným rolám pohlaví. Zmluvné strany sa môžu pri prijímaní nevyhnutných opatrení na zabezpečenie rodovo citlivej interpretácie definície utečenca odvolať na Usmernenie UNHCR o medzinárodnej ochrane: Rodovo podmienené prenasledovanie v kontexte článku 1A (2) Dohovoru z roku 1951 a/alebo jeho Protokol z roku 1967 týkajúci sa právneho postavenia utečencov, máj 2002. Navyše, pri zabezpečovaní rodovo citlivej interpretácie všetkých oblasti dohovoru zmluvné strany môžu, ak si tak želajú, rozšíriť výklad na jednotlivcov, ktorí sú homosexuáli, lesby, bisexuáli alebo transsexuáli, ktorí môžu taktiež čeliť určitým formám rodovo podmieneného prenasledovania a násilia.

314. Odsek 3 obsahuje niekoľko povinností. Prvou povinnosťou zmluvných strán je vyvinúť rodovo senzitívne postupy, ktoré zohľadnia rozdiely medzi ženami a mužmi z hľadiska zážitkov a špecifických potrieb ochrany, aby sa tak zabezpečilo ich právo na bezpečnosť s ohľadom na štandardy zaobchádzania pre prijímanie žiadateľov o azyl. Príklady rodovo citlivých prijímacích konaní môžu zahŕňať identifikáciu obetí násilia na ženách v konaní tak skoro, ako je možné; oddelené ubytovanie slobodných mužov a žien; samostatné toalety alebo aspoň ustanovený a sledovaný rozdielny časový harmonogram ich používania mužmi a ženami; izby, ktoré si ubytovaní môžu uzamknúť; dostatočné osvetlenie celého prijímacieho centra, ochranku, vrátane ženskej ochranky vyškolenej na rodovo špecifické potreby ubytovaných; školenie zamestnancov prijímacieho centra; kódex správania dodržiavaný aj poskytovateľmi súkromných služieb; formálne pravidlá pre intervenciu a ochranu v prípadoch rodovo podmieneného násilia; a poskytovanie informácií ženám a dievčatám o rodovo podmienenom násilí na základe pohlavia a dostupné asistenčné služby.

315. Odsek 3 tiež ukladá povinnosť vyvinúť podporné služby pre žiadateľov o azyl, ktoré poskytnú pomoc rodovo citlivým spôsobom a uspokoja ich konkrétne potreby. uvedené by mohlo zahŕňať prijatie takých opatrení ako napríklad zabezpečenie ďalšieho psychosociálneho a krízového poradenstva, ako aj zdravotnej starostlivosti pre obete, ktoré zažili traumu, pretože napríklad mnohé žiadateľky o azyl boli vystavené sexuálnej alebo inej forme zneužívania a z toho dôvodu sú obzvlášť zraniteľné. Podporné služby by mali smerovať k posilneniu žien a mali by im dať možnosť aktívne prebudovať svoje životy.

316. Rozvoj a implementácia rodových smerneníc má zásadný význam pre relevantných aktérov, aby pochopili, ako môžu zahrnúť rodovo citlivé prvky do svojej politiky a praxe. Smernice poskytujú základný východiskový bod s cieľom zvýšiť povedomie o potrebách osobitnej ochrany žien, žiadateliek o azyl, ktoré sú obeťami alebo sú vystavené riziku rodovo podmieneného násilia. Zmluvné strany však musia mať na pamäti, že s cieľom zabezpečiť ich úspech by mali byť prijaté osobitné opatrenia, aby zabezpečili, že sa takéto usmernenia budú vykonávať. Smernice by mali pokryť zlepšenie povedomia a schopnosti vnímať kultúrne a náboženské cítenie alebo osobné faktory rovnako ako rozpoznanie traumy.

317. S cieľom riadne posúdiť žiadosti o azyl podané ženami a dievčatami, ktoré sú obeťami rodovo podmieneného násilia, odsek 3 ukladá povinnosť vyvinúť rodovo citlivé azylové konanie, ktoré zahrnie postupy riadiace rozhodnutie o postavení utečenca a žiadosť o medzinárodnú ochranu (pozri tiež odsek 312 *in fine*). Uvedené zahŕňa, *inter alia*, poskytnutie informácií ženám o azylových konaniach; možnosť pre ženy závislé na rodinnom príslušníkovi mať osobný pohovor oddelene a bez prítomnosti rodinných príslušníkov; možnosť pre ženy nezávisle zvýšiť potreby ochrany a rodovo špecifických dôvodov vedúcich k samostatnej žiadosti o medzinárodnú ochranu; vypracovanie rodových smerníc pre rozhodovanie o žiadostiach o azyl a školenia. Tiež zahŕňa rodovo citlivé rozhovory vedené pýtajúcim sa za pomoci tlmočníka v prípade potreby; možnosť žiadateľa vybrať si pohlavie pýtajúceho sa a tlmočníka, ktorej zmluvné strany vyhovejú, v prípade, že je to opodstatné; a rešpektovanie dôvernosti informácií získaných prostredníctvom rozhovorov. Zmluvné strany sa v prípade potreby ďalšieho usmenenia môžu odvolať na prácu Parlamentného zhromaždenia v tejto oblasti a najmä na Rezolúciu 1765 (2010) a Odporúčanie 1940 (2010) o rodovo podmienených žiadostiach o azyl.

318. V predchádzajúcich štyroch odsekoch tejto časti je uvedený podrobný zoznam možných opatrení, ktoré zmluvné strany môžu využiť pri vykonávaní ustanovení uvedených v odseku 3. Dôvodom prečo je tomu tak je, že autori chceli do dôvodovej správy zahrnúť príklady dobrej praxe, ktoré sa vyvinuli už v niekoľkých štátoch. Treba však poznamenať, že odsek 3 ponecháva na každej zmluvnej strane výber, ktoré rodovo citlivé postupy, smernice a podporné služby je podľa nej potrebné vyvinúť.

Článok 61 Non-refoulement

319. Princíp *non-refoulement* zakotvený v článku 33 Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 tvorí pilier azylu a medzinárodnej ochrany utečencov a získal si štatút medzinárodného obyčajového práva. To znamená, že princíp platí pre všetky štáty bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú viazané Dohovorom z roku 1951.

320. Princíp *non-refoulement* je pre žiadateľov o azyl a utečencov obzvlášť dôležitý. Podľa tohto princípu až na určité výnimky a obmedzenia ustanovené v Dohovore z roku 1951, štáty nevyhostia alebo nevrátia utečenca alebo žiadateľa o azyl do krajiny, v ktorej by ich život alebo sloboda mohli byť ohrozené. Aj článok 3 EDĽP zabraňuje tomu, aby boli osoby vrátené na miesto, kde by mohli byť vystavené reálnemu nebezpečenstvu, že budú objektom mučenia, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Vyhostenie alebo vrátenie osoby na prenasledovanie je v rozpore so záväzkom medzinárodného spoločenstva zabezpečiť užívanie ľudských práv všetkých ľudí. Princíp *non-refoulement* taktiež zahŕňa nezakázanie vstupu na územie štátu žiadateľom o azyl, ktorí dorazili k ich hraniciam, alebo ktorým je bránené v prístupe k hraniciam.

321. Ochrana proti vráteniu sa vzťahuje na každú osobu, ktorá je utečencom v súlade s podmienkami Dohovoru z roku 1951. To platí aj pre žiadateľov o azyl, ktorých status nie je oficiálne stanovený a ktorí môžu byť vystavení prenasledovaniu, keby sa vrátili do svojej krajiny pôvodu alebo obvyklého pobytu. Odsek 1 ukladá štátom povinnosť podľa medzinárodného práva rešpektovať zásadu *non-refoulement* vo vzťahu k obetiam rodovo podmieneného násilia, ktoré sa môžu v prípade ich návratu obávať prenasledovania.

322. Odsek 2 potvrdzuje, že povinnosť dodržiavať princíp *non-refoulement* platí rovnako pre obete násilia na ženách, ktoré potrebujú ochranu, dopĺňajúc tak prvý odsek. Presnejšie povedané, odsek 2 znovu zdôrazňuje povinnosť zmluvných strán prijať potrebné právne alebo iné opatrenia na zabezpečenie toho, aby obete násilia na ženách, a tie, ktoré potrebujú ochranu, neboli za žiadnych okolností vrátené, ak ako následok existuje reálne riziko svojvoľného zbavenia života alebo mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Je dôležité zabezpečiť, aby sa tieto povinnosti plnili bez ohľadu na status alebo pobyt dotknutej ženy. To znamená, že ochrana pred navrátením sa vzťahuje na všetky obete násilia na ženách, ktorým nepriznali postavenie utečenca v zmysle Dohovoru z roku 1951 bez ohľadu na krajinu pôvodu alebo pobytu a ktoré by čelili rodovo podmienenému násiliu odpovedajúcemu zlému zaobchádzaniu opísanému vyššie v prípade vyhostenia alebo deportácie. Aj keď je ich žiadosť o azyl odmietnutá, štáty by mali zabezpečiť, aby tieto osoby neboli vyhostené alebo deportované do krajiny, kde existuje reálne riziko, že budú vystavené mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Tento odsek sa však nemá chápať ako odporujúci príslušnými ustanoveniami Dohovoru z roku 1951 a najmä nebráni použitiu článku 33 (2) tohto dohovoru.

Časť VIII Medzinárodná spolupráca

323. Časť VIII stanovuje ustanovenia o medzinárodnej spolupráci medzi zmluvnými stranami dohovoru. Ustanovenia nie sú obmedzené na justičnú spoluprácu v trestných a občianskoprávnych veciach, ale zaoberajú sa tiež spoluprácou pri predchádzaní všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru a pri pomoci obetiam tohto násilia.

324. Pokiaľ ide o justičnú spoluprácu vo všeobecnosti a konkrétnejšie v trestnej oblasti Rada Európy už má základný súbor normotvorných dokumentov. Tu treba spomenúť Európsky dohovor o vydávaní (ETS č. 24), Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach (ETS č. 30), ich dodatkové protokoly (ETS č. 86, 98, 99 a 182), Európsky dohovor o medzinárodnej platnosti trestných rozsudkov (ETS č. 70), Dohovor o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zhabaní a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti (ETS č. 141) a dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zhabaní a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a financovaní terorizmu (ETS č. 198). Tieto zmluvy sú prierezové dokumenty týkajúce sa veľkého počtu trestných činov a môžu byť implementované, aby umožnili justičnú spoluprácu v trestných veciach v rámci postupov zameraných na trestné činy ustanovené v dohovore. Pretože všetky členské štáty Rady Európy sú zmluvnými stranami Európskeho dohovoru o vydávaní a Európskeho dohovoru o vzájomnej právnej pomoci, autorom sa vo všeobecnosti odporúčalo neopakovať ustanovenia o vzájomnej právnej pomoci a vydávaní osôb v špecializovaných dokumentoch, ale zahrnúť vyššie uvedené všeobecné ustanovenia a inak odkázať na horizontálne dokumenty v dôvodovej správe k dohovoru.

325. Z tohto dôvodu sa autori rozhodli neopakovať v dohovore ustanovenia podobné tým, ktoré sú súčasťou prierezových dokumentov uvedených vyššie. Nechceli napríklad uvádzať samostatné dohody o vzájomnej pomoci, ktoré by nahradili iné aplikovateľné dokumenty a dohody, z toho dôvodu, že by, ako všeobecné pravidlo, bolo efektívnejšie spoľahnúť sa na úpravy zavedené platnými dohodami o vzájomnej pomoci v trestných veciach a extradícii, s ktorým boli odborníci z praxe plne oboznámení. Táto časť teda obsahuje iba ustanovenia, ktoré idú nad rámec existujúcich dohovorov.

Článok 62 – Všeobecné princípy

326. Článok 62 ustanovuje všeobecné princípy, ktorými by sa mala riadiť medzinárodná spolupráca.

327. Po prvé, povinnosťou zmluvných strán je v čo najväčšej možnej miere navzájom spolupracovať a najmä, ak je to možné, odstraňovať prekážky v rýchlom prenose informácií a dôkazov.

328. Článok 62 ďalej jasne uvádza, že povinnosť spolupracovať má všeobecnú pôsobnosť: týka sa predchádzania násiliu, boja proti násiliu a trestného stíhania všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru (písmeno *a*), ochrany a poskytovania pomoci obetiam (písmeno *b*), vyšetrovania alebo konania o trestných činoch ustanovených v súlade s dohovorom (písmeno *c*) a výkonu príslušných občianskoprávnych a trestných rozsudkov vydaných zmluvnými stranami (písmeno *d*).

329. Odsek 2 je založený na článku 11ods. 2 a 11 ods. 3 Rámcového rozhodnutia Rady Európskej únie z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní. Je koncipovaný tak, aby obetiam uľahčil podanie sťažnosti tým, že im umožňuje podať ju príslušným orgánom v štáte pobytu.

330. Tieto orgány, pokiaľ im to ich právo dovoľuje, potom môžu buď začať súdne konanie, alebo postúpiť sťažnosť orgánom štátu, v ktorom bol trestný čin spáchaný, v súlade s príslušnými ustanoveniami dokumentov o spolupráci platných v dotknutom štáte.

331. Odsek 3 zmluvnú stranu, ktorá vykonáva vzájomnú právnu pomoc v trestných veciach, vydáva alebo žiada o výkon občianskoprávnych a trestných rozsudkov podmienených existenciou zmluvy, oprávňuje považovať dohovor za právny základ súdnej spolupráce so stranou, s ktorou nemá takúto zmluvu uzatvorenú. Uvedené ustanovenie, ktoré nemá žiadny význam medzi členskými štátmi Rady Európy, pokiaľ ide o vzájomnú pomoc v trestných veciach a extradíciu, vďaka existencii Európskeho dohovoru o vydávaní a vzájomnej pomoci v trestných veciach z roku 1957 a 1959 a jeho Protokolov, je zaujímavé vzhľadom na možnosť tretích štátov pristúpiť k dohovoru.

332. Na záver, podľa odseku 4 sa zmluvné strany musia usilovať zahrnúť predchádzanie násiliu a boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu do programov rozvojovej pomoci v prospech tretích štátov. Mnoho členských štátov Rady Európy vykonáva také programy, ktoré zahŕňajú rôznorodé oblasti, ako napríklad obnovenie alebo upevnenie právneho štátu, vývoj súdnych inštitúcií, boj proti trestnej činnosti a technická pomoc pri implementácii medzinárodných dohovorov. Niektoré z týchto programov sa môžu vykonávať v štátoch, ktoré čelia značnému násiliu na ženách a domácemu násiliu. V tejto súvislosti sa javí ako vhodné, aby akčné programy zohľadňovali a riadne začleňovali otázky súvisiace predovšetkým s predchádzaním týmto formám trestnej činnosti s cieľom uľahčiť ochranu obetí v súlade s článkom 18 ods. 5.

Článok 63 - Opatrenia vzťahujúce sa na ohrozené osoby

333. Hlavný cieľ, ktorý toto ustanovenie sleduje, je opäť podporiť zmluvné strany tohto dohovoru pri zlepšovaní výmeny informácií, a v tomto konkrétnom prípade navyše, v zabránení určitým násilným činom na ženách a domácemu násiliu súvisiacimi s množstvom trestných činov ustanovených v tomto dohovore, aby došlo k ich spáchaniu. Niektoré z foriem násilia v rámci pôsobnosti tohto dohovoru môžu mať nadnárodný rozmer. Z tohto dôvodu autori identifikovali niektoré z trestných činov ustanovených v tomto dohovore, ako napríklad manželstvo z donútenia či mrzačenie ženských pohlavných orgánov, a ustanovili zásadu, podľa ktorej zmluvná strana, ktorá má k dispozícii informácie poskytujúce primerané dôkazy o tom, že osoba je v bezprostrednom nebezpečenstve akéhokoľvek z uvedených násilných činov, má tieto informácie odovzdať zmluvnej strane, kde by sa tieto násilné činy mohli stať. Je potrebné, aby informácie boli založené na „rozumných dôvodoch“, že bezprostredné riziko existuje. Autori nepovažovali za potrebné rozpracovať v dohovore kritériá, ktoré majú rozumné dôvody napĺňať. Z toho dôvodu ostalo na zmluvných stranách ustanoviť na základe informácií zhromaždených od prípadu k prípadu, kedy sa budú tieto informácie zdieľať s cieľom zabrániť takýmto násilným činom. Tieto informácie obsahujú podrobnosti o ochranných opatreniach prijatých v prospech ohrozených osôb.

Článok 64 - Informácie

334. Článok 64 potvrdzuje princíp, ktorý už v oblasti medzinárodnej spolupráce, a to najmä trestnoprávnej oblasti, existuje a ktorý zaisťuje efektívnu a včasnú výmenu informácií medzi štátmi s cieľom buď zabrániť možnému trestnému činu ustanovenému v súlade s týmto dohovorom, začať vyšetrovanie o tomto trestnom čine alebo stíhať páchateľa. Najmä odsek 1 vyžaduje, aby dožiadaná strana oznámila dožadujúcej strane výsledok akéhokoľvek prevzatého konania. Odsek 2 ponecháva každej zmluvnej strane voľbu (formulácia „môže“ zjavne nerobí túto činnosť povinnou), či informácie týkajúce sa jej vlastných vyšetrovaní posunie ďalšej strane alebo nie. Uvedené sa môže udiať „bez predchádzajúcej

žiadosti“ druhej strany.

335. Odsek 3 podobne ustanovuje zásadu, podľa ktorej, ak strana prijme informáciu (ktorá sa vo všeobecnosti týka ústredného orgánu štátnej správy zaoberajúceho sa medzinárodnou spoluprácou v trestných veciach), odovzdá ju príslušným orgánom, ktoré sú podľa jej vnútroštátneho práva príslušné na riešenie tejto informácie. Vo všeobecnosti platí, že príslušnými orgánmi sú napríklad polícia, prokuratúra alebo sudca. Príslušné orgány potom posúdia, či táto informácia je vhodná pre ich vyšetrovania alebo súdne konanie. Je dôležité poznamenať, že výmena informácií, tak ako ju požaduje toto ustanovenie, nie je obmedzená na trestné vyšetrovanie alebo konanie, ale vzťahuje sa aj na občianske súdne konanie vrátane konaní o ochranných opatreniach.

Článok 65 - Ochrana údajov

336. Toto ustanovenie sa vzťahuje na otázku osobných údajov týkajúcich sa všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Vzhľadom na možné ohrozenia jednotlivcov, najmä obetí, ak sú údaje týkajúce sa ich osoby v obehu bez akéhokoľvek zabezpečenia a kontroly, článok 65 výslovne odkazuje na Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (ETS č. 108), pokiaľ ide o ukladanie a využitie údajov. Článok uvádza, že toto ustanovenie sa vzťahuje na povinnosť, ku ktorej sa zmluvné strany zaviazali v rámci vyššie uvedeného dohovoru. To však nebráni zmluvným stranám, ktoré nie sú zmluvnými stranami dohovoru č. 108, aby ratifikovali tento dohovor. Dohovor č. 108 ustanovuje najmä, aby sa osobné údaje uchovávali len na ustanovené zákonné účely a nesmeli byť použité akýmkoľvek spôsobom nezlučiteľným s týmito účelmi. Ustanovuje tiež, že tieto údaje sa nemajú ukladať v akejkoľvek forme umožňujúcej identifikáciu dotknutej osoby alebo po dobu dlhšiu, ako je potrebné na účely, pre ktoré sú údaje zaznamenané a uložené. Dohovor č. 108 rovnako ukladá povinnosť prijať vhodné bezpečnostné opatrenia zabraňujúce neoprávnenému prístupu a zmene alebo sprístupneniu údajov.

Časť IX – Monitorovací mechanizmus

337. Časť IX dohovoru obsahuje ustanovenia, ktorých cieľom je zabezpečiť účinné uplatňovanie dohovoru zmluvnými stranami. CAHVIO vo svojej predbežnej správe uvádza, že „Výbor zastáva názor, že silný a nezávislý monitorovací mechanizmus je nanajvýš dôležitý, aby sa zabezpečila adekvátna reakcia na tento problém vo všetkých zmluvných stranách“. V dôsledku toho autori zvážili, že monitorovací systém predpokladaný dohovorom by mal byť jednou z jeho silných stránok. Monitorovací mechanizmus je navrhnutý tak, aby obsiahol pôsobnosť tohto dohovoru. Dohovor zriaďuje Skupinu expertov na boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu (ďalej len „GREVIO“), ktorá je odborným orgánom zloženým z nezávislých a vysoko kvalifikovaných odborníkov v oblasti ľudských práv, rodovej rovnosti, násilia na ženách a domáceho násilia, trestného práva a v pomoci a ochrane obetiam násilia na ženách a domáceho násilia a ktorej úlohou je „dohliadať na vykonávanie dohovoru zmluvnými stranmi“. Dohovor tiež zriaďuje Výbor zmluvných strán, ktorý sa skladá zo zástupcov zmluvných strán.

Článok 66 – Skupina expertov pre boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu (GREVIO)

338. Ako je uvedené vyššie, Skupina GREVIO je poverená monitorovaním uplatňovania dohovoru zmluvnými stranami. Má minimálne 10 a maximálne 15 členov.

339. Odsek 2 tohto článku zdôrazňuje, že pri voľbe členov GREVIO, ktorí sú štátnymi príslušníkmi zmluvných strán je potrebné zabezpečiť geografickú a rodovú rovnováhu, ako aj multidisciplinárnu expertízu. Kandidáti do GREVIO sú nominovaní zmluvnými stranami a volení Výborom zmluvných strán.

340. Odsek 3 ustanovuje kritériá voľby členov GREVIO vo vzťahu k počtu ratifikácií dohovoru.

341. Odseku 4 zdôrazňuje hlavné kompetencie expertov zasadajúcich v GREVIO, ako aj hlavné kritériá ich voľby, ktoré možno zhrnúť nasledovne: „nezávislosť a odbornosť“. Členovia GREVIO by mali predovšetkým reprezentovať relevantné subjekty a organizácie pôsobiace v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia. Ak sú členovia nominovaní zmluvnými stranami, môžu zahŕňať napríklad zástupcov mimovládnych organizácií.

342. Odsek 5 naznačuje, že postup voľby členov GREVIO (ale nie samotnú voľbu členov) určí Výbor ministrov. Je to pochopiteľné, pretože volebný poriadok je dôležitou súčasťou uplatňovania dohovoru. Keďže ide o dohovor Rady Európy, autori mali pocit, že takáto funkcia by mala aj naďalej spočívať na Výbore ministrov a samotné zmluvné strany budú potom poverené voľbou členov GREVIO. Výbor ministrov pred rozhodnutím o postupe voľby konzultuje a získava jednomyseľný súhlas všetkých

zmluvných strán. Takáto požiadavka uznáva, že všetky zmluvné strany by mali byť schopné taký postup ustanoviť a sú si navzájomné rovné.

343. Odsek 6 uvádza, že GREVIO prijme svoj vlastný rokovací poriadok.

344. Účelom odseku 7 je umožniť všetkým členom delegácií navštevujúcich štát uvedeným v článku 68 ods. 9 a 68 ods. 14 byť si navzájom rovní a užívať rovnaké výsady a imunity. Všeobecná dohoda o výsadách a imunitách Rady Európy je otvorená len pre členské štáty. Dohovor je však otvorený aj pre nečlenské štáty. So zreteľom na ďalšie dohovory Rady Európy, ktoré zabezpečujú navštevy v štátoch, Výbor ministrov obvykle požiada nečlenské štáty o podpísanie bilaterálnej dohody, čo vedie k zdĺhavému procesu, ktorý môže zdržať ich pristúpenie k dohovoru. Z tohto dôvodu a ako preventívne opatrenie do budúcnosti je toto ustanovenie priamo zahrnuté do textu dohovoru, s cieľom zabrániť zdĺhavým postupom za účelom vyjednávania bilaterálnych dohôd s tretími štátmi.

Článok 67 - Výbor zmluvných strán

345. Článok 67 ustanovuje druhý pilier tohto monitorovacieho systému, ktorým je politický orgán („Výbor zmluvných strán“) v zložení uvedenom vyššie.

346. Výbor zmluvných strán prvýkrát zvolá generálny tajomník Rady Európy do jedného roka od nadobudnutia platnosti tohto dohovoru, aby zvolil členov GREVIO. Následne sa schádza na žiadosť jednej tretiny zmluvných strán, generálneho tajomníka Rady Európy alebo predsedu GREVIO.

347. Zriadenie tohto orgánu zaistí rovnú účasť všetkých zmluvných strán podobnú účasti v rozhodovacom procese a pri monitorovacom konaní dohovoru a taktiež posilní spoluprácu medzi zmluvnými stranami a medzi zmluvnými stranami a GREVIO zabezpečí riadne a účinné vykonávanie dohovoru.

348. Odsek 3 uvádza, že Výbor zmluvných strán prijme svoj vlastný rokovací poriadok.

Článok 68 - Konanie

349.Článok 68 podrobne popisuje fungovania monitorovacieho konania a interakciu medzi GREVIO a Výborom zmluvných strán.

350. Odseky 1 a 2 ustanovujú, že GREVIO by malo posúdiť správu o všeobecných legislatívnych a iných opatreniach prijatých každou zmluvnou stranou na vykonávanie ustanovení tohto dohovoru so zástupcami dotknutej zmluvnej strany. Túto správu predkladá zmluvná strana a je založená na dotazníku vytvorenom GREVIO. Hlavnou myšlienkou je, aby základná línia legislatívnych a iných opatrení zmluvných strán zostala pri pristúpení k dohovoru nezmenená, s ohľadom na konkrétnu a všeobecnú implementáciu dohovoru.

351. Odsek 3 jasne uvádza, že hodnotiace konanie nasledujúce po prvej správe a hodnotení, ako je uvedené v odsekoch 1 a 2, je rozdelené do kôl a GREVIO vyberie ustanovenia, na ktoré sa bude monitorovanie sústrediť. Hlavnou myšlienkou je, že GREVIO na začiatku každého kola samostatne zadefinuje ustanovenia pre monitorovacie konanie v danom období.

352. Odsek 4 uvádza, že GREVIO určí najprimeranejšie spôsoby vykonávania hodnotenia. Toto môže zahŕňať dotazník alebo akúkoľvek inú žiadosť o poskytnutie informácií. Pojem „dotazník“ odkazuje na súbor písomných otázok alebo pokynov na získanie informácií o kvalitatívnej a kvantitatívnej povahe opatrení prijatých na vykonávanie dohovoru. Ide o niečo viac ako len zber štatistických/číselných údajov, ktoré zabezpečuje monitorovací rámec pre implementáciu Odporúčania Rec (2002)5 o ochrane žien pred násilím. Tento odsek navyše jasne uvádza, že dotknutá strana musí reagovať na požiadavky GREVIO. Od zmluvných strán by sa nemalo požadovať, aby odpovedali na implementáciu Odporúčania Rec (2002) 5.

353. Odsek 5 ustanovuje dôležité pravidlo, že GREVIO môže prijať informácie od mimovládnych organizácií a občianskej spoločnosti, ako aj od národných inštitúcií na ochranu ľudských práv.

354. Odseky 6, 7 a 8 uvádzajú pravidlo, že GREVIO by malo čo najlepšie využiť existujúce zdroje informácií. Toto pravidlo slúži na to, aby sa zamedzilo zbytočnej duplicite práce a činnostiam, ktoré už boli vykonané v iných prípadoch.

355. Odsek 9 zdôrazňuje, že GREVIO môže podporne organizovať návštevy štátov. Autori tým chceli dať jasne najavo, že návštevy štátov by mali predstavovať subsidiárny spôsob monitorovania a mali by byť vykonávané len v nevyhnutných prípadoch, a to konkrétne v dvoch: 1) ak je získaná informácia nedostatočná a neexistujú žiadne iné prijateľné spôsoby spoľahlivého získavania informácií alebo 2) ak GREVIO prijme spoľahlivé informácie poukazujúce na situáciu, kde si problémy vyžadujú okamžitú pozornosť, aby sa zabránilo alebo obmedzilo vážnym porušeniam dohovoru alebo obmedzila miera počtu vážných porušení dohovoru. Tieto návštevy štátov sa musia organizovať v spolupráci s príslušnými orgánmi dotknutej zmluvnej strany, čo znamená, že sú ustanové vopred a dátumy sa ustanovia v spolupráci s národnými orgánmi, ktoré sú včas informované.

356. Odseky 10 a 11 popisujú prípravnú fázu správy aj záverov GREVIO. Z týchto ustanovení je zrejmé, že

GREVIO musí pri príprave správy a záverov viesť s dotknutou zmluvnou stranou dialóg. Práve prostredníctvom dialógu sa zabezpečí, že ustanovenia dohovoru budú riadne vykonávané. GREVIO zverejní svoju správu a závery spolu so všetkými pripomienkami dotknutej zmluvnej strany. Tým sa ukončí úloha GREVIO vo vzťahu k zmluvnej strane a príslušným ustanoveniam. Výbor zmluvných strán nemôže správy a závery GREVIO, ktoré sa po prijatí zverejnia, meniť alebo upravovať.

357. Odsek 12 sa zaoberá úlohou Výboru zmluvných strán v procese monitorovania. Naznačuje, že Výbor zmluvných strán môže prijať odporúčania týkajúce sa opatrení, ktoré má príslušná strana prijať v súvislosti s implementáciou záverov GREVIO, v prípade potreby ustanoviť termín na podanie informácií o ich implementácii a podporovať spoluprácu s cieľom zabezpečiť riadnu implementáciu dohovoru. Tento mechanizmus zabezpečí rešpektovanie nezávislosti GREVIO v jeho monitorivacej funkcii, zatiaľ čo do dialógu medzi zmluvnými stranami zavádza „politický“ rozmer.

358. Odseky 13, 14 a 15 ustanovujú osobitný postup, podľa ktorého je GREVIO oprávnená požiadať o predloženie správy od dotknutej strany týkajúcej sa opatrení, ktoré táto zmluvná strana prijala, aby zabránila vážnym, masívnym a pretrvávajúcim metódam pri akýchkoľvek násilných činoch, na ktoré sa vzťahuje dohovor. Podmienkou na požiadanie o osobitnú správu je, že GREVIO „prijme spoľahlivé informácie poukazujúce na situáciu, kde si problémy vyžadujú okamžitú pozornosť, aby sa zabránilo alebo obmedzilo vážnym porušeniam dohovoru alebo obmedzila miera počtu vážných porušení dohovoru“. Na základe získaných informácií (od dotknutej strany a z akýchkoľvek iných zdrojov informácií) GREVIO môže navrnúť jedného alebo viacerých svojich členov, aby viedli vyšetrovanie a naliehavo oznámili jeho výsledky GREVIO. Vo veľmi výnimočných prípadoch by toto vyšetrovanie mohlo zahŕňať návštevu dotknutého štátu. Hlavnou úlohou menovaného „spravodajca (ov)“ by malo byť zozbieranie všetkých potrebných informácii a zistenie skutočností v súvislosti s konkrétnou situáciou. Pravidlá konania GREVIO ustanovia podrobnosti fungovania tohto „vyšetrovacieho konania“. Hlavným cieľom je však poskytnúť GREVIO presnejšie vysvetlenie a umožniť lepšie pochopenie situácií, keď je podľa spoľahlivých informácií postihnutý rovnakými činmi násilia značný počet obetí. Zistenia z vyšetrovania sa oznámia dotknutej zmluvnej strane a ak je to vhodné Výboru zmluvných strán a Výboru ministrov Rady Európy spoločne so všetkými komentármi a odporúčaniami.

Článok 69 – Všeobecné odporúčania

359. Čerpajúc inšpiráciu z článku 2 ods. 1 Dohovoru CEDAW tento článok ustanovuje možnosť GREVI prijať, ak je to primerané, všeobecné odporúčania o implementácii tohto dohovoru. Všeobecné odporúčan majú spoločný zmysel pre všetky zmluvné strany a týkajú sa článkov alebo tém, ktoré sú obsiahnuté v tom dohovore. Všeobecné odporúčania nie sú špecifické pre jednotlivé štáty. Hoci tieto všeobecné odporúčan nie sú právne záväzné, slúžia ako dôležitý odkaz pre zmluvné strany v tom, že rozvíjajú lepšie pochopen rôznych tém v dohovore a ponúkajú jasný návod, ktorý môže prispieť k účinnému vykonávaniu ustanove obsiahnutých v tomto dohovore. Tieto odporúčania by mali byť tiež súčasťou budúcich monitorovacích kôl.

Článok 70 – Zapojenie parlamentov do monitorovania

360. Toto ustanovenie vysvetľuje úlohu národných parlamentov pri monitorovaní vykonávania tohto dohovoru. V odsekoch 1 a 2 obsahuje záväzok zmluvných strán dohovoru prizvať národné parlamenty k účasti na monitorovaní (odsek 1) a predložiť správy GREVIO svojim národným parlamentom na konzultáciu (odsek 2). Autori zdôraznili dôležitú úlohu, ktorej sa národné parlamenty ujali pri vykonávaní dohovoru a ktorá si v mnohých prípadoch vyžaduje legislatívne zmeny. V dôsledku toho autori považovali za dôležité zapojiť národné parlamenty do hodnotenia vykonávania dohovoru.

361. Odsek 3 tohto ustanovenia špecifikuje zapojenie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy do monitorovania opatrení prijatých zmluvnými stranami pri vykonávaní tohto dohovoru. Prvé ustanovenie tohto druhu v dohovore Rady Európy uvádza, že Parlamentné zhromaždenie sa vyzve, aby pravidelne hodnotilo vykonávanie tohto dohovoru. Týmto ustanovením autori chceli, aby sa uznala dôležitá úloha Parlamentného zhromaždenia, ktorú zohráva pri zaraďovaní problematiky násilia na ženách do politického programu Rady Európy a jej členských štátov. V nadväznosti na dlhodobý záväzok Zhromaždenia k tejto problematike a veľký počet odporúčaní prijatých v danej oblasti účasť Zhromaždenia na monitorovaní tohto dohovoru výrazne zlepšuje jeho výsledky.

Časť X – Vzťah k iným medzinárodným dokumentom

Článok 71 - Vzťah k iným medzinárodným dokumentom

362. Článok 71 sa zaoberá vzťahom medzi dohovorom a inými medzinárodnými dokumentmi.

363. V súlade s Viedenským dohovorom o zmluvnom práve z roku 1969 sa článok 71 snaží zabezpečiť, aby dohovor harmonicky koexistoval s inými zmluvami – či už multilaterálnymi alebo bilaterálnymi – alebo dokumentami zaoberajúcimi sa otázkami, na ktoré sa dohovor vzťahuje. Sem patrí napríklad Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho Protokoly, Európska sociálna charta (revidovaná, ETS č. 163), Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (CETS č. 197),

Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a jeho Opčný protokol, Dohovor o právach dieťaťa a jeho Opčné protokoly o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a o obchodovaní s deťmi, detskej prostitúcii a detskej pornografii, Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie a jeho Opčný protokol, Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 a jeho Opčný protokol a Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

364. Tento dohovor je koncipovaný tak, aby posilnil ochranu a zabezpečil podporu obetí násilia na ženách a domáceho násilia. Z tohto dôvodu je cieľom článku 71 ods. 1 zabezpečiť, aby tento dohovor neohrozoval plnenie povinností vyplývajúcich z iných medzinárodných dokumentov, ktorých zmluvnými stranami sú zmluvné strany aj tohto dohovoru alebo sa stanú zmluvnými stranami a ktoré obsahujú ustanovenia o otázkach upravených týmto dohovorom. Toto ustanovenie opäť jasne ukazuje, celkový cieľ tohto dohovoru, ktorým je ochrana práv obetí násilia na ženách a domáceho násilia a zabezpečuje im najvyššiu úroveň ochrany.

365. Článok 71 ods. 2 konkrétne uvádza, že zmluvné strany môžu uzatvárať bilaterálne alebo multilaterálne dohody – alebo akékoľvek iné právne dokumenty – týkajúce sa otázok, ktoré upravuje dohovor. Znenie článku však jasne uvádza, že zmluvné strany nie sú oprávnené uzatvárať žiadne dohody, ktoré sa odchyľujú od tohto dohovoru.

Časť XI – Zmeny a doplnenia dohovoru

366. Zmeny a doplnenia ustanovení dohovoru môžu navrhnúť zmluvné strany. Musia byť oznámené generálnemu tajomníkovi Rady Európy a každému členskému štátu Rady Európy, každému signatárom každej zmluvnej strane, Európskej únii a každému štátu prizvanému k podpisu alebo k pristúpeniu k dohovoru.

367. V ďalšom kroku výbor ministrov posudzuje zmenu a doplnenie dohovoru vo vzťahu k jeho prijatiu Výbor ministrov pred rozhodnutím o zmene a doplnení dohovoru konzultuje a získava jednomyseľný súhlas všetkých jeho zmluvných strán. Táto požiadavka uznáva, že všetky zmluvné strany dohovoru by mali mať možnosť podieľať sa na rozhodovaní o zmenách a doplneniach a sú si navzájom rovné.

Časť XII – Záverečné ustanovenia

368. Až na rčité výnimky ustanovenia tejto časti sú v podstate založené na Modele záverečných doložiek pre dohovory a zmeny a doplnenia dohovorov prijatom v rámci Rady Európy, ktorý Výbor ministrov schválil na 315. zasadnutí ich delegátov vo februári 1980. Články 73 až 81 používajú buď štandardný jazyk modelových záverečných doložiek, alebo sú založené na dlhodobej zmluvnej praxi Rady Európy.

Článok 73 – Účinky dohovoru

369. Článok 73 chráni tie ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov a záväzných medzinárodných dokumentov, ktoré poskytujú dodatočnú ochranu osobám pred násilím na ženách a domácim násilím; tento dohovor sa nemá vykladať tak, aby obmedzil takúto ochranu. Slovné spojenie „priaznivejšie práva“ odkazuje na možnosť uvedenia osoby do priaznivejšej pozície, ako ustanovuje dohovor.

Článok 74 – Riešenie sporov

370. Autori považovali za dôležité zahrnúť do textu dohovoru článok o riešení sporov, ktorý ukladá zmluvným stranám povinnosť usilovať sa predovšetkým o mierové riešenie akéhokoľvek sporu vzniknutého v súvislosti s uplatňovaním alebo výkladom dohovoru.

371. Medzinárodné právo zvyčajne uznáva rôzne typy mierového riešenia sporov uvedené v prvom odseku tohto článku (rokovanie, zmierovacie konanie a rozhodcovské konanie). Tieto spôsoby urovnávania sporov sa neuplatňujú kumulatívne, takže zmluvné strany nie sú povinné vyčerpať všetky z nich predtým, ako sa uchýlia k iným metódam mierového riešenia sporov. Akýkoľvek postup riešenia sporov si dohodnú zúčastnené strany.

372. Odsek 2 ustanovuje, že Výbor ministrov Rady Európy môže ustanoviť mimosúdny postup, ktorý by zmluvné strany mohli použiť v prípade sporu vzniknutého v súvislosti s uplatňovaním alebo výkladom dohovoru. Tvorcovia sa rozhodli neodkázať na súdne konanie riadené Medzinárodným súdnym dvorom ako jediné, pretože niektoré štáty, ktoré sa zúčastnili na vypracovaní tohto dohovoru neprijali záväznú právomoc tohto súdneho orgánu a ani si to neželajú, pokiaľ ide o konkrétny dohovor. Tento článok však nebráni zmluvným stranám v spore v predložení ich prípadu Medzinárodnému súdnemu dvoru, ak by s tým súhlasili.

Článok 75 – Podpis a nadobudnutie platnosti

373. Odsek 1 uvádza, že dohovor je otvorený na podpis nielen členským štátom Rady Európy, ale aj Európskej únii a nečlenským štátom Rady Európy (Kanada, Vatikán, Japonsko, Mexiko a Spojené štáty), ktoré sa podieľali na jeho vypracovaní. Akonáhle dohovor nadobudne platnosť v súlade s odsekom 3, iné nečlenské štáty, na ktoré sa nevzťahuje toto ustanovenie, môžu byť prizvané, aby pristúpili k dohovoru v súlade s článkom 76 ods.1.

374. Odsek 2 uvádza, že generálny tajomník Rady Európy je depozitárom ratifikačných listín, listín o prijatí alebo schválení tohto dohovoru.

375. Odsek 3 ustanovuje počet ratifikácií, prijatí alebo schválení, ktoré sa vyžadujú, aby dohovor nadobudol platnosť, na 10. Tento počet odráža presvedčenie, že významná skupina štátov je potrebná na to, aby sa úspešne pustila do riešenia problému prevencie a boja proti násiliu na ženách a domácemu násiliu. Uvedený počet nie je príliš vysoký kvôli tomu, aby sa zbytočne nezdržovalo nadobudnutie platnosti dohovoru. V súlade s praxou organizácie vyplývajúcej z vytvárania zmlúv z 10 iniciátorských štátov musí byť aspoň osem členskými štátmi Rady Európy.

Článok 76 – Pristúpenie k dohovoru

376. Výbor ministrov môže po konzultácii so zmluvnými stranami a po získaní ich jednomyseľného súhlasu vyzvať ktorýkoľvek nečlenský štát Rady Európy, ktorý sa nezúčastnil na vypracovaní dohovoru, aby k nemu pristúpil. Toto rozhodnutie si vyžaduje súhlas dvojtretinovej väčšiny ustanovenej v článku 20 písm. d) Štatútu Rady Európy a jednomyseľné hlasovanie zmluvných strán tohto dohovoru.

Článok 77 – Územná pôsobnosť

377. Odsek 1 vymedzuje územia, na ktoré sa dohovor vzťahuje. Tu je potrebné zdôrazniť, že by bolo nezlučiteľné s predmetom a účelom tohto dohovoru, aby zmluvné strany vylúčili časti svojho územia z vykonávania tohto dohovoru bez opodstatneného dôvodu (ako napríklad existencia rozdielnych právnych poriadkov použiteľných v otázkach, ktoré upravuje dohovor).

378. Odsek 2 sa týka rozšírenia pôsobnosti dohovoru na územia, za ktorých medzinárodné vzťahy zodpovedajú zmluvné strany alebo v ktorých mene sú oprávnené prijímať záväzky.

379. Vzhľadom k tomuto konkrétnemu dohovoru a bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia dohovoru v článku 44, tento dohovor nezakladá mimo územia členských štátov žiadne záväzky.

Článok 78 - Výhrady

380. Článok 78 vymedzuje, že k žiadnemu ustanoveniu tohto dohovoru, s výnimkami uvedenými v odsekoch 2 a 3 tohto článku, nie sú prípustné žiadne výhrady. Vyhlásenia o výhradách urobených v súlade s odsekom 2 a 3 by mali vysvetliť dôvody, prečo zmluvná strana požaduje výhradu.

381. Články uvedené v odseku 2 tohto článku sú ustanovenia, pri ktorých medzi autormi nedošlo k jednomyseľnej dohode napriek snahám dosiahnuť kompromis. Cieľom týchto výhrady je umožniť čo najširšiu ratifikáciu dohovoru, pričom zmluvným stranám umožňujú zachovať si niektoré zo svojich základných právnych koncepcií. Predmetné ustanovenia sú nasledovné: článok 30 ods. 2 (odškodnenie od štátu); články 44 ods. 1 písm. e), 44 ods. 3 a 44 ods. 4 (právomoc súdu); článok 55 ods. 1 (konania *ex parte* a *ex officio*); článok 58 (premlčanie); článok 59 (pobytový status). Je potrebné poznamenať, že možnosť výhrady je naďalej obmedzená, pokiaľ ide o články 55 a 58, pretože výhrady k článku 55 ods.1 sú prípustné len vo vzťahu k článku 35, ktorý sa týka menej závažných trestných činov, rovnako ako výhrady k článku 58 sú prípustné len vo vzťahu k článkom 37, 38 a 39.

382. Odsek 3 zabezpečuje osobitnú formu výhrady vo vzťahu k článku 33 (psychické násilie) a 34 (prenasledovanie). Pokiaľ ide o konania uvedené v týchto článkoch, zmluvné strany si môžu vyhradiť právo uplatňovať iné ako trestné sankcie namiesto trestných sankcií za konanie, na ktoré články odkazujú. Táto možnosť sa následne neuplatní na uvedené články ako celok, ale iba na spôsob, akým ich môžu zmluvné strany implementovať na národnej úrovni.

383. Odsek 4 sa tým, že zmluvným stranám umožňuje hocikedy odstúpiť od výhrady, usiluje znížiť budúce rozdiely medzi právnymi predpismi, ktoré inkorporovali ustanovenia tohto dohovoru.

Článok 79 – Platnosť a preskúmavanie výhrad

384. Výhrady sú výnimky z jednotného uplatňovania zásad upravených dohovorom. Autori preto považovali za vhodné zabezpečiť pravidelné preskúmavanie výhrad s cieľom podporiť zmluvné strany, aby ich zrušili alebo uviedli dôvody ich zachovania. Podľa odseku 1 výhrady uvedené v článku 78 ods. 2 a 3 majú platnosť obmedzenú na dobu piatich rokov. Táto doba sa ustanovila s cieľom na jednej strane nájsť rovnováhu medzi zámerom postupného odstraňovania existujúcich výhrad a ich potrebou, na druhej strane zaistiť, aby zmluvné strany mali dostatok času preskúmať svoje výhrady na národnej úrovni. Ak po tomto termíne výhrady nebudú výslovne obnovené, stratia svoju platnosť. V každom prípade je nevyhnutné, aby zmluvné strany informovali generálneho tajomníka Rady Európy o svojich zámeroch týkajúcich sa existujúcich výhrad.

385. Odsek 2 obsahuje postup automatického zániku neobnovených výhrad. Na záver v súlade s článkom 79 ods. 3 zmluvné strany, ktoré urobia výhradu, poskytnú GREVIO pred jej obnovením alebo na základe žiadosti vysvetlenie uvádzajúce dôvody, ktoré ospravedlňujú jej pretrvávanie. V prípadoch obnovy výhrady nie je predchádzajúca žiadosť GREVIO potrebná. GREVIO bude mať vo všetkých prípadoch možnosť preskúmať vysvetlenia poskytnuté zmluvnou stranou s cieľom ospravedlniť pretrvávanie jej výhrad.

Článok 80 - Vypovedanie

386. V súlade s Viedenským dohovorom o zmluvnom práve Organizácie Spojených národov článok 80 umožňuje každej zmluvnej strane dohovor vypovedať.

Článok 81 - Oznámenie

387. Článok 81 uvádza zoznam oznámení, ktoré je generálny tajomník Rady Európy ako depozitár dohovoru povinný oznámiť a zároveň určuje aj príjemcov týchto oznámení (štáty a Európska únia).